

המוסד לביטוח לאומי



מאזן
וצ'ין אשזון
כספיו

2009



המוסד לביטוח לאומי
דוחות כספיים
ליום 31 בדצמבר 2009





דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2009

תוכן העניינים

| | |
|------|---------------------------------------|
| 1 | דוח רואה החשבון המבקר |
| 3-2 | דוחות על המצב הכספי |
| 4 | דוחות על הביצוע הכספי |
| 5 | דוחות על השינויים בנכסים נטו/הון עצמי |
| 7-6 | דוחות על תזרימי המזומנים |
| 40-8 | באורים לדוחות הכספיים |
| 41 | רשימות לפי ענפים (בלתי מבוקר) |
| 51 | דין וחשבון של אקטואר המוסד |

דוח רואה החשבון המבקר למנהלת המוסד לביטוח לאומי

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של המוסד לביטוח לאומי (להלן - "המוסד") לימים 31 בדצמבר 2009 ו-2008 ואת הדוחות על הביצוע הכספי, הדוחות על השינויים בנכסים נטו/הון עצמי והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות מינהלת המוסד. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי מינהלת המוסד וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של המוסד לימים 31 בדצמבר 2009 ו-2008 ואת הביצוע הכספי, השינויים בנכסים נטו/הון עצמי ותזרימי המזומנים שלו לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP), לרבות תקני חשבונאות ממשלתיים ובכפוף למדיניות מינהלת המוסד כמתואר בבאור 2.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 2' בדבר החלטת הנהלת המוסד לשקול את מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח עם פרסום תקן בינלאומי בנושא וכן ליתרת הגרעון ליום 31 בדצמבר 2009 אשר מסתכמת באותו מועד בסך של 148,489,871 אלפי ש"ח.

ליאון, אורליצקי ושות'
רואי חשבון

בני ברק,

26 בדצמבר 2010.



דוחות על המצב הכספי

| 31 בדצמבר | | באור | |
|--------------------|--------------------|------|---|
| 2008 | 2009 | | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | | |
| | | | נכסים שוטפים |
| 8,173 | 67,174 | 3 | מזומנים ושווי מזומנים |
| 3,527,504 | 3,775,716 | 4 | חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח |
| | | | חייבים ויתרות חובה: |
| 779,940 | 1,032,157 | 5 | חובות הציבור |
| 86,430 | 88,086 | 6 | חייבים אחרים |
| <u>4,402,047</u> | <u>4,963,133</u> | | |
| | | | השקעות ויתרות חובה לזמן ארוך |
| 119,001 | 95,518 | 7 | פקדונות בבנק |
| 3,688,267 | 4,432,350 | 8 | ממשלת ישראל |
| 134,999,784 | 170,499,000 | 9 | איגרות חוב של ממשלת ישראל |
| <u>138,807,052</u> | <u>175,026,868</u> | | |
| 720,244 | 717,389 | 10 | רכוש קבוע |
| 109,947 | 111,427 | 11 | נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תכנה |
| <u>144,039,290</u> | <u>180,818,817</u> | | |

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

אסתר דומיניסיני, מנהלת כללית ויר"ר המינהלה

איתן קשמון, חשב המוסד, חבר מינהלה

ר"ח מזל אבגניס, מנהלת אגף חשבונות

תאריך אישור הדוחות: 26 בדצמבר 2010.

דוחות על המצב הכספי

| 31 בדצמבר | | באור | |
|----------------------|----------------------|------|-------------------------------|
| 2008 | 2009 | | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | | |
| | | | התחייבויות שוטפות |
| 1,466 | - | | אשראי לזמן קצר מבנק |
| 255,898 | 658,930 | 8 | ממשלת ישראל |
| 284,759 | 174,492 | 12 | זכאים אחרים |
| 3,199,914 | 3,538,323 | 13 | זכאים לגמלה |
| 136,468 | 165,426 | 14 | התחייבות בגין קרנות מיועדות |
| <u>3,878,505</u> | <u>4,537,171</u> | | |
| | | | התחייבויות לזמן ארוך |
| 556,351 | 315,452 | 14 | התחייבות בגין קרנות מיועדות |
| 3,056,043 | 3,721,465 | 15 | התחייבויות בגין זכויות עובדים |
| <u>3,612,394</u> | <u>4,036,917</u> | | |
| <u>263,392,800</u> | <u>320,721,600</u> | 16 | קרנות הביטוח |
| <u>13,000</u> | <u>13,000</u> | 17 | התחייבויות תלויות |
| <u>(126,857,409)</u> | <u>(148,489,871)</u> | | נכסים נטו/הון עצמי |
| <u>144,039,290</u> | <u>180,818,817</u> | | |

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.



דוחות על המצב הכספי

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | | באור | |
|-------------------------------------|---------------------|------|---|
| 2008 | 2009 | | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | | |
| הכנסות | | | |
| הכנסות מעסקאות שאינן חליפין: | | | |
| 24,969,506 | 25,363,581 | א18 | דמי ביטוח מעסיקים |
| 2,746,569 | 2,952,003 | ב18 | דמי ביטוח לא שכירים |
| 14,797,283 | 15,273,466 | 19 | הכנסות מהעברות |
| <u>42,513,358</u> | <u>43,589,050</u> | | סך הכל הכנסות מעסקאות שאינן חליפין |
| הכנסות מעסקאות חליפין: | | | |
| 11,788,593 | 19,153,560 | 20 | הכנסות מימון |
| 463,990 | 894,968 | 21 | הכנסות אחרות, נטו |
| <u>12,252,583</u> | <u>20,048,528</u> | | סך הכל הכנסות מעסקאות חליפין |
| <u>54,765,941</u> | <u>63,637,578</u> | | סך הכל הכנסות |
| הוצאות | | | |
| 39,926,414 | 44,837,457 | 22 | גמלאות ותשלומים אחרים |
| 172,712 | 137,932 | 23 | תמיכות |
| 35,847,900 | 31,256,100 | 24 | גידול בקרנות הביטוח |
| 1,096,286 | 1,025,697 | 25 | שכר עבודה ונלוות |
| 354,964 | 365,870 | 26 | הנהלה וכלליות |
| <u>77,398,276</u> | <u>77,623,056</u> | | סך הכל הוצאות |
| <u>(22,632,335)</u> | <u>(13,985,478)</u> | | גרעון נטו לשנה |

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.



דוחות על השינויים בנכסים נטו/הון עצמי

| | |
|----------------------|---------------------------------|
| <u>יתרת גרעון</u> | |
| (107,969,074) | <u>יתרה ליום 1 בינואר 2008</u> |
| (22,632,335) | גרעון נטו לשנה |
| 3,744,000 | שינויים בנכסים נטו (א. להלן) |
| <u>(126,857,409)</u> | <u>יתרה ליום 31 בדצמבר 2008</u> |
| | <u>תנועה בשנת 2009:</u> |
| (13,985,478) | גרעון נטו לשנה |
| (7,646,984) | שינויים בנכסים נטו (ב. להלן) |
| <u>(148,489,871)</u> | <u>יתרה ליום 31 בדצמבר 2009</u> |

- א. השפעה מצטברת לתחילת שנה כתוצאה משינוי מדיניות המוסד בקשר להעמסת הוצאות מינהליות על קרנות הביטוח וזכאים לגימלה.
- ב. השפעה מצטברת לתחילת שנה כתוצאה משינוי מדיניות המוסד בדבר ישום שיטת השווי ההוגן ומעבר להיוון לפי וקטור ריביות בחישוב הערך הנוכחי של השקעות באיגרות החוב ובחישוב קרנות הביטוח (ראה באור 9 ו-16ז).



דוחות על תזימי המזומנים

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|--------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| (22,632,335) | (13,985,478) |
| 31,023,145 | 19,243,775 |
| 8,390,810 | 5,258,297 |
| (23,333) | (32,806) |
| 1,584 | 24,630 |
| (52,184) | (45,671) |
| (1,235) | 23,483 |
| 6,964,297 | 7,382,534 |
| (15,450,000) | (12,550,000) |
| (8,560,871) | (5,197,830) |
| (170,061) | 60,467 |
| 176,768 | 6,707 |
| 6,707 | 67,174 |

תזימי מזומנים מפעילות שוטפת
גרעון נטו לשנה
התאמות הדרושות כדי להציג את תזימי המזומנים
מפעילות שוטפת (א)

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת

תזימי מזומנים לפעילות השקעה
רכישת רכוש קבוע
תמורה ממכירת רכוש קבוע
עלויות פיתוח תוכנה
השקעה בפקדונות לזמן ארוך, נטו
פדיון איגרות חוב של ממשלת ישראל
השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל
מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה

עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה (ג)

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.



דוחות על תזרימי המזומנים

א. התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת - לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

| 2008 | 2009 | |
|-------------------|-------------------|--|
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 74,581 | 74,767 | הכנסות והוצאות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים: |
| (819) | (19,545) | פחת והפחתה |
| | | רווח הון |
| (5,508,198) | (12,435,982) | שערוך והתאמת השקעות באיגרות חוב של ממשלת ישראל |
| 602,747 | 513,839 | לשווי הוגן |
| 52,019 | (211,941) | גידול בזכויות עובדים בעת פרישה |
| 7,000 | - | גידול (קיטון) בהתחייבות בגין קרנות מיועדות |
| 35,847,900 | 31,256,100 | גידול בהתחייבויות התלויות |
| | | גידול בקרנות הביטוח |
| | | שינויים בסעיפי רכוש והתחייבויות: |
| (40,170) | (248,212) | גידול בחייבים דמי ביטוח |
| (110,546) | (252,217) | גידול בחובות הציבור |
| 96,468 | 423,833 | קיטון בחובות ממשלת ישראל |
| (109,915) | (64,336) | גידול בחייבים אחרים וריבית לקבל |
| 106,937 | 318,409 | גידול בזכאים לגמלה |
| 5,141 | (110,940) | גידול (קיטון) בזכאים אחרים |
| <u>31,023,145</u> | <u>19,243,775</u> | |

ב. פעולות שלא במזומן -

בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009 - נזקפו כנגד יתרת הגרעון:

| | |
|------------------|---------------------------------|
| 25,480,200 | גידול בקרנות הביטוח |
| (17,833,216) | גידול באגרות חוב של ממשלת ישראל |
| <u>7,646,984</u> | |

ג. יתרת המזומנים מוצגים בדוחות הכספיים כדלקמן:

| 2008 | 2009 | |
|--------------|---------------|------------------------------|
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 8,173 | 67,174 | במסגרת מזומנים ושווי מזומנים |
| (1,466) | - | במסגרת אשראי לזמן קצר מבנק |
| <u>6,707</u> | <u>67,174</u> | |

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באורים לדוחות הכספיים**באור 1 – כללי דיווח ומדיניות חשבונאית**

המוסד לביטוח לאומי הוא תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

המוסד לביטוח לאומי הוקם בשנת 1954 ופועל מתוקף "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995". המוסד לביטוח לאומי נועד להבטיח לאוכלוסיות חלשות ולמשפחות שנקלעו למצוקה זמנית או ממושכת בסיס כלכלי לקיומן. בחוק הביטוח הלאומי ענפים בתחומי ביטוח זקנה ושארים, אמהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, נפגעי תאונות, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופירוק תאגיד. לבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד לביטוח לאומי שרותי שיקום, הכשרה מקצועית, שרותי סיעוד ועוד.

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית**א. כללי**

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים ולכללי חשבונאות מקובלים, כמפורט להלן. בעת הכנתם של הדוחות הכספיים, עריכתם והצגתם על פי כללי החשבונאות המקובלים, נדרשה הנהלת המוסד לבצע אומדנים ולהניח הנחות אשר משפיעות על הנתונים המוצגים בדוחות הכספיים ובבאורים הנלווים אליהם. מעצם טיבם של אומדנים והנחות, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהם.

ב. הגדרות:**בדוחות כספיים אלה:**

| | | |
|--------------|---|---|
| המוסד | - | המוסד לביטוח לאומי. |
| החוק | - | חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995. |
| מטבע הדיווח | - | הוא המטבע המשמש בהצגת הדוחות הכספיים. |
| מדד | - | מדד המחירים לצרכן. |
| צדדים קשורים | - | כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20. |
| שווי הוגן | - | הוא הסכום שבו ניתן להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון שאינם קשורים, הפועלים בצורה מושכלת. |

ג. תקני חשבונאות ממשלתיים חדשים אשר פורסמו:**(1) תקני חשבונאות ממשלתיים, אשר בתוקף:**

ביום 1 בינואר 2009 נכנסו לתוקף שני תקני חשבונאות ממשלתית חדשים, המתבססים על תקני החשבונאות הבינלאומיים למגזר הציבורי.

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 13 - חכירות (להלן - תקן 13)
תקן 13 קובע עבור חוכרים ומחכירים את המדיניות החשבונאית הנאותה והגילויים הנדרשים לגבי חכירות מימוניות ותפעוליות.

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 16 - נדל"ן להשקעה (להלן - תקן 16)
תקן 16 קובע את הטיפול החשבונאי בנדל"ן להשקעה (נדל"ן) קרקע או מבנה - או חלק ממבנה - או שניהם) המוחזק (על ידי הבעלים או על ידי חוכר בחכירה מימונית) לצורך הפקת הכנסות מדמי שכירות או לשם עליית ערך הונית או שניהם) וכן את דרישות הגילוי הדרושות.

לתקני החשבונאות האמורים אין השפעה על הדוחות הכספיים של המוסד.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. תקני חשבונאות ממשלתיים חדשים אשר פורסמו (המשך):

2) תקן חשבונאות ממשלתי שפורסם, אשר אינו בתוקף, ולא אומץ באימוץ מוקדם על ידי המוסד:

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 24 - הצגת מידע תקציבי בדוחות כספיים (להלן - תקן 24)

תקן 24 דורש השוואה בין סכומי התקציב לבין הסכומים בפועל הנובעים מביצוע התקציב. כמו כן נדרש מתן גילוי אשר יתאר את הסיבות להבדלים מהותיים בין התקציב לבין הסכומים בפועל. התקן ייושם בדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2011. בשלב זה, אין באפשרות הנהלת המוסד להעריך את השפעת יישום התקן על הדוחות הכספיים.

ד. פרטים על מדד המחירים לצרכן ושעורי השינוי בתקופת החשבון

| ליום 31 בדצמבר | | | מדד המחירים לצרכן* (בנקודות) |
|---------------------|--------|--------|------------------------------|
| 2007 | 2008 | 2009 | |
| 106.4 | 110.44 | 114.77 | |
| שעור השינוי באחוזים | | | מדד המחירים לצרכן |
| 2007 | 2008 | 2009 | |
| 3.4 | 3.8 | 3.9 | |

* לפי בסיס ממוצע 2002.

ה. מזומנים ושווי מזומנים

כשווי מזומנים נחשבות השקעות לזמן קצר בעלות נזילות גבוהה, הניתנות בקלות להמרה, לסכומים ידועים של מזומנים, והחשופות לסיכון לא משמעותי של שינויים בערך. שווי מזומנים כוללים, בין היתר, פקדונות לזמן קצר שהופקדו בבנקים מסחריים בישראל ושהתקופה עד למועד מימושם, בעת ההשקעה בהם, לא עלתה על 3 חודשים.

ו. הפרשה לחובות מסופקים

ההפרשה לחובות מסופקים מחושבת בשיעור מסוים מסכום החובות בהתאם לאומדנים המחושבים לפי סוג החוב. השיעור נקבע על בסיס הערכת ההנהלה המתבססת על נסיון העבר. על פי הערכת הנהלת המוסד ההפרשה משקפת בצורה נאותה את ההפסד הגלום בחובות שנבייתם מוטלת בספק.

ז. השקעות באיגרות חוב של בנק ישראל

איגרות החוב מהוות חלק ממקורות המוסד לכיסוי קרנות הביטוח. בהתאם לכך ובמקביל לבסיס ההערכה של קרנות הביטוח (ראה באורים 9 ו-16) מוצגות איגרות החוב בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו למוסד במהלך תקופת איגרות החוב.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. רכוש קבוע

המוסד מיישם את תקן חשבונאות ממשלתי מספר 17, בדבר "רכוש קבוע" (להלן - תקן 17). התקן קובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי של רכוש קבוע. על פי התקן, פריט רכוש קבוע, אשר כשיר להכרה כנכס, יימדד לראשונה בהתאם לעלות; כאשר נכס נרכש ללא עלות או בעלות סמלית, עלותו היא שוויו ההוגן במועד קבלתו. עלותו של פריט רכוש קבוע הינה סכום שווה ערך למחיר במזומן במועד ההכרה ברכוש קבוע. בהתאם, אם התשלום בגין הנכס נדחה מעבר לתנאי אשראי רגילים, ההפרש, בין הסכום שווה הערך למחיר במזומן לבין סך התשלום, מוכר כהוצאת ריבית לאורך תקופת האשראי.

לאחר ההכרה לראשונה, המוסד בחר להציג רכוש קבוע לפי עלותו בניכוי פחת נצבר, ובניכוי הפרשות לירידות ערך שנצברו.

תקן 17 דן בהגדרת סכום בר פחת של פריט רכוש קבוע, ערך השייר שלו, תקופת ההפחתה ושיטת הפחת. התקן קובע כי לצורך הפחתת הרכוש הקבוע יש להקצות את הסכום שהוכר לראשונה, בהתייחס לפריט רכוש קבוע, לחלקים משמעותיים שלו ולהפחית בנפרד כל חלק כזה, אולם ניתן לקבץ חלקים שונים של פריט רכוש קבוע בעלי אורך חיים שימושיים ושיטת פחת זהים.

על פי הוראות התקן, יש לסקור את ערך השייר, אורך החיים השימושיים ושיטת הפחת של כל נכס לחוד לכל שנת כספים. אם חל שינוי בדפוס החזוי של צריכת ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס, יש לשנות את שיטת הפחת ולטפל בשינוי זה כשינוי אומדן חשבונאי.

- (1) שיפורים במושכר מופחתים על פני משך תקופת השכירות, או משך החיים המוערך של השיפורים, כנמוך שבהם.
- (2) רהוט וציוד משרדי שנרכש עד ליום 31 בדצמבר 1998 נרשם כהוצאה במועד הרכישה.
- (3) עלות הנכסים אשר במימון רכישתם השתתפו גורמי חוץ מוצגת לאחר ניכוי סכום ההשתתפות.
- (4) הפחת מחושב בשיטת הפחת השווה על בסיס משך השימוש המשוער בנכסים.

שיעורי הפחת הם כדלקמן:

| % | |
|-------|--------------------|
| 2 | קרקע ובניינים |
| 10 | שפורים במושכר |
| 33-20 | מחשבים וציוד היקפי |
| 15 | כלי רכב |
| 6 | רהוט וציוד משרדי |



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה

- (1) עלויות פיתוח תוכנה מוצגות בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי מס' 38 - נכסים בלתי מוחשיים (IAS-38 - Intangible Assets) (להלן - "התקן"). בהתאם להוראות התקן, מוצגים הנכסים לפי העלות בנכוי הפחתה נצברת ובנכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.
- (2) ההפחתה מחושבת על בסיס הקו הישר על פני משך החיים השימושיים המשוער. תקופת ההפחתה מתבססת על הערכת ההנהלה, לפיה תקופת ההנאה הצפויה מהנכס תתפרס על פני 5 שנים.

י. זכאים לגמלה

הזכויות לגמלה למבוטחים מחושבות על ידי אקטואר המוסד עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח ובגין השנים הקודמות לה וטרם שולמו עד לתאריך המאזן, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגין זכאות לתקופה שלפני תאריך המאזן. הזכויות לגמלה חושבו בגין קצבאות המשולמות לפי חוק הביטוח הלאומי בלבד.

יא. התחייבות בגין קרנות מיועדות

לפי תקן חשבונאות ממשלתי מספר 1, "הצגת דוחות כספיים" תמיכות הן הטבות לרווחת הציבור המסופקות על ידי המוסד, שעבורן הוא אינו מקבל תמורה ישירה ממקבלי אותן הטבות, השווה בקירוב לערכם של השירותים שסופקו.

התמיכות נרשמות כהתחייבויות בדוחות הכספיים בתקופה בה התרחשו הארועים שיצרו את התמיכה, כל עוד מתקיימים כל אלה:

- (1) למוסד יש מחוייבות קיימת בגין התמיכה.
- (2) צפוי כי יידרש תזרים של משאבים החוצה בגין המחוייבות.
- (3) ניתן לאמוד את סכום התמיכה באופן מהימן.

התחייבויות אלה מתייחסות לפעולות בקרנות באמצעותן מממן המוסד על פי החוק פעולות מיוחדות בתחומים - שרותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה פעולות מיוחדות ופיתוח שרותים לילדים בסיכון.

ההתחייבויות הן בגין הסכמים שנחתמו עם המוסד ואשר מחייבים אותו בתשלומים העומדים לפרעון לאחר תאריך המאזן.

השינוי בהתחייבויות נזקף להוצאות תמיכות בדוחות על הביצוע הכספי.

באורים לדוחות הכספיים**באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)****יב. התחייבויות לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו**

התחייבויות המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו לפצויי פרישה מכוסות בעיקרן על ידי ההפרשה לזכויות עובדים בעת פרישה ובחלקן על ידי הפקדות שוטפות בקופת פנסיה. החבות האקטוארית של המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו מחושבת על ידי אקטואר המוסד. הפרשה זו כוללת גם את ההתחייבות לפצויי פרישה ולפדיון ימי מחלה. ההתחייבויות בגין ימי חופשה שלא נוצלו על ידי העובדים מכוסות על ידי הפרשות בדוחות הכספיים. חלקן של משרד האוצר במימון התחייבויות אלה חושב על פי השיעור הממוצע של השתתפותו בהוצאות המינהל ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

יג. קרנות הביטוח

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח לתאריך המאזן כלפי אלה מהמבוטחים או תלויים שלגביהם נוצרה עד ליום המאזן עילה לזכאות בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין המאזן כולל בצד הנכסים את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, סיעוד, נכות כללית ונפגעי עבודה המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

הועדה הבינלאומית לתקינה חשבונאית למגזר הציבורי (IPSASB) של הפדרציה הבינלאומית של רואי החשבון (IFAC) בוחנת כיום את נושא התקינה החשבונאית בנוגע לקרנות ביטוח בגופים של ביטוח סוציאלי במגמה לפרסם תקן בינלאומי בנושא.

כאשר יפורסם תקן בינלאומי תשקול הנהלת המוסד את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח.

קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד. (ראה באור 16).

יד. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין:

החל מיום 1 בינואר 2008 המוסד בחר להתחיל ביישום מוקדם של תקן חשבונאות ממשלתי מספר 23, בדבר "הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (מסים והעברות)", הקובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי, לגבי הכנסות הנובעות מעסקאות מיסוי והעברות.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- י.ד. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך):
- 1) עסקאות שאינן חליפין הן עסקאות שאינן כוללות חליפין של ערכים, השווים בקירוב זה לזה, בין הצדדים לעסקה.
 - 2) הכנסות מעסקאות שאינן חליפין כוללות הכנסות:
 - מיסים - סכומים שהמוסד גובה מכוח החוק.
 - העברות - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין, שאינן נובעות ממיסים.
 - 3) נכס הנוצר כתוצאה מעסקה שאינה חליפין נמדד בעת ההכרה לראשונה לפי שווי ההוגן.
 - 4) תזרים פנימה של משאבים מעסקה שאינה חליפין אשר הוכר כנכס, יוכר כהכנסות, למעט סכום ההתחייבות שגם הוכר בהקשר לאותו תזרים פנימה.
 - 5) הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נמדדות לפי סכום השווה לנכס שהוכר בגין אותה עסקה. בניכוי ההתחייבות שהוכרה.
- בהתאם לכך הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נכללות בדוחות על הביצוע הכספי כמפורט להלן:

א) מיסים - הכנסות דמי ביטוח

- 1) הכנסות דמי ביטוח נרשמות על בסיס מצטבר כמפורט להלן:
 - הכנסות ממעסיקים בגין עובדים שכירים - על פי דיווחי המעסיקים בהתאם לשכר העובדים. כאשר לא התקבל דיווח נרשם החיוב על פי קביעת המוסד.
 - הכנסות מלא שכירים - על פי חיובי המוסד בהתאם לשומת המס האחרונה של המבוטח או בהתאם לשיעור המינימלי הקבוע בחוק.
- 2) הכנסות דמי ביטוח מוצגות בתוספת שיפוי מהאוצר כמפורט להלן:
 - על פי הוראות סעיף 339 לחוק משפה משרד האוצר את המוסד בגין הפחתת דמי ביטוח כפי שנקבעה בסעיף 338 לחוק, בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים.
 - על פי הוראות סעיף 32 (ג) לחוק (בתוקף מילוי 2002) מקציב האוצר למוסד מדי חודש סכומים בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים בחודש שלגביו מחושב התשלום. החל משנת 2003 מתקבל שיפוי האוצר רק על פי הוראות סעיף 32 (ג).
- 3) דיווחי המעסיקים וחיובי הלא שכירים כוללים דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. הכנסות מדמי ביטוח כוללות הכנסות בגין ביטוח לאומי בלבד.

באורים לדוחות הכספיים**באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**

יד. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך):

(ב) העברות - השתתפות תקציב המדינה

הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה נרשמות על בסיס מצטבר. סעיף 32 לחוק מחייב את אוצר המדינה להשתתף בתקציב המוסד לביטוח לאומי בענפים: ילדים, זקנה ושארירים, נכות, סיעוד ואמהות. השתתפות הממשלה לפי סעיף 32 בשנת 2009 הינה:

- (1) בענף ילדים - עד חודש אוגוסט 2009 שיעור של 210% ומחודש אוגוסט 2009 - 207.5% - מתקבולי דמי הביטוח של הענף (שנה קודמת 202.38%).
- (2) בענף זקנה ושארירים שיעור של 17.10% (שנה קודמת - 16.77%) מתקבולי דמי הביטוח של הענף.
- (3) בענף נכות כללית שיעור של 13% (שנה קודמת - 12.82%) מתקבולי דמי הביטוח של הענף ו-50% מתשלומי קצבת "נכה קודם".
- (4) בענף סיעוד - כיסוי תשלומים לזכאים לגמלת סיעוד שאינם זכאים לקצבת זקנה על פי החוק מאחר ועלו לארץ לאחר גיל הזכאות.
- (5) בענף אמהות - החל משנת 2007 כיסוי תשלומים שהוציא המוסד למתן מענק אשפוז בסכום השווה ל-151.6 מליון ש"ח, כשהוא מעודכן בשעור העדכון כהגדרתו בלוח ב' לחוק.

טו. הכרה בהכנסות מעסקאות חליפין:

המוסד מיישם את תקן חשבונאות ממשלתי מספר 9, בדבר "הכנסות מעסקאות חליפין", הקובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי, לגבי הכנסות הנובעות ממכירת סחורות, הספקת שירותים ושימוש שנעשה על ידי אחרים בנכסי המוסד, המניב ריבית, תמלוגים ודיבידנדים.

- (1) הכנסות מריבית, תמלוגים או דיבידנדים, הנובעות משימוש שעושים אחרים בנכסי המוסד מוכרות בתנאי שסכום ההכנסות ניתן למדידה באופן מהימן, וצפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לעסקה יזרמו למוסד. הכנסת ריבית מוכרת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית.
- (2) הכנסות ממכירת מקרקעין מוכרות כאשר הסיכונים וההטבות העיקריים הכרוכים בבעלות עברו לרוכש, בדרך כלל בעת המסירה ומלא תשלום התמורה על ידי הרוכש למוסד.

טז. גמלאות ותשלומים אחרים

גמלאות ותשלומים אחרים כוללים הוצאות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות ע"י אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

תשלומים בעין כוללים בעיקר הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה, הסעת יולדות, תשלומים לקופות גמל ותשלומים לספקי שרותי סיעוד.

תשלומים אחרים על פי החוק כוללים בעיקר הוצאות בגין מפעלים מיוחדים, מחקר (סעיף 36 לחוק), הקרן לפיתוח שרותים לנכים (סעיף 220 לחוק), פעולות למניעת תאונות (סעיף 36 לחוק), שיפוי שרות התעסוקה (סעיף 30 לחוק), פיתוח שרותי סיעוד (סעיף 237 לחוק), פעולות מיוחדות למניעת תאונות בעבודה (סעיף 149 לחוק) ופתוח שרותים לילדים בסיכון (סעיף 74 לחוק).



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- יז. הוצאות מינהל
- (1) הוצאות המינהל הן הוצאות תפעוליות הכרוכות בביצוע הפעילות השוטפת של המוסד.
- (2) הוצאות המינהל מוצגות בניכוי חלקם היחסי של הממשלה וקופות החולים, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד - 1994 (להלן: חוק ביטוח בריאות), כמפורט להלן:
- (א) על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות המינהל כפי שהיו בפועל, הנובעות מביצוע הסכמים בדבר מתן גמלאות בשיעור הקבוע בחוק.
- (ב) על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק ביטוח בריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות המינהל בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995. החל מיום 1 בפברואר 2008, הופחת שיעור החיוב של קופות החולים בגין הוצאות מינהליות מ-1% ל-0.5% (לא כולל הוצאות המיוחסות באופן ישיר).

באור 3 – מזומנים ושווי מזומנים

א. הרכב:

| 31 בדצמבר | | |
|-----------|----------|----------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| - | 60,228 | מזומנים בבנק ישראל |
| 6,041 | 5,907 | מזומנים בבנק הדואר |
| 1,285 | 1,039 | מזומנים בבנקים אחרים |
| 847 | - | פקדונות לזמן קצר (ב. להלן) |
| 8,173 | 67,174 | |

ב. שנה קודמת - פקדונות לזמן קצר נושאים ריבית שנתית בשיעור של 0.25% לשנה.

באורים לדוחות הכספיים
באור 4 – חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין – דמי ביטוח

| 31 בדצמבר | | א. הרכב: | |
|-------------|-------------|----------|--|
| 2008 | 2009 | | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | | |
| 6,893,266 | 7,365,612 | | מעסיקים, נטו (ב. להלן) |
| (3,778,687) | (4,102,833) | | בנכוי הפרשה לחובות מסופקים |
| 3,114,579 | 3,262,779 | | |
| (949,472) | (957,411) | | חלק החובות השייכים לקופות חולים (ד. להלן) |
| 2,165,107 | 2,305,368 | | סה"כ מעסיקים |
| 1,966,755 | 2,159,643 | | לא שכירים, נטו |
| (809,825) | (843,156) | | בניכוי הפרשה לחובות מסופקים |
| 1,156,930 | 1,316,487 | | |
| (460,852) | (509,408) | | חלק החובות השייכים לקופות החולים (ד. להלן) |
| 696,078 | 807,079 | | סה"כ לא שכירים |
| 275,141 | 254,199 | | חוב דמי ביטוח המוסדר ע"י כרטיסי אשראי |
| 390,418 | 406,383 | | המחאות לגביה |
| 760 | 2,687 | | חובות דמי ביטוח אחרים |
| 3,527,504 | 3,775,716 | | סה"כ חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח |

ב. הרכב יתרת המעסיקים:

| 31 בדצמבר | | ג. הרכב יתרת המעסיקים: | |
|-----------|-----------|------------------------|--------------------------|
| 2008 | 2009 | | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | | |
| 3,192,312 | 3,423,809 | | מעסיקים פעילים (ג. להלן) |
| 3,700,954 | 3,941,803 | | מעסיקים לא פעילים |
| 6,893,266 | 7,365,612 | | |

- ג. 1. יתרת חובות המעסיקים הפעילים כוללת הכנסות לקבל בגין חודש דצמבר על סך של 2,909 מיליוני ש"ח, מתוכם סכומים בגין קופת חולים, בסך של 933 מיליוני ש"ח העומדים לגבייה ב-15 בינואר 2010. (שנה קודמת 2,735 מיליוני ש"ח, כולל חלק החובות בגין קופות חולים בסך 873 מיליוני ש"ח).
2. יתרות הזכות קוזזו מיתרות החובה. הסכומים כוללים הפרשי הצמדה וקנסות על פיגור בתשלום דמי ביטוח על פי סעיף 364 לחוק.



באורים לדוחות הכספיים

באור 4 – חייבים דמי ביטוח (המשך)

ד. בהתאם לחוק ביטוח בריאות (בעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה המוסד עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח. סכומים אלה אינם שייכים למוסד והוא מחוייב להעבירם לקופות החולים עם הגביה.

באור 5 – חובות הציבור

א, הרכב

| 31 בדצמבר | | |
|-------------|-------------|------------------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 874,531 | 920,512 | חובות הציבור בגין גמלאות (ב. להלן) |
| (659,118) | (714,724) | בניכוי הפרשה לחובות מסופקים |
| 215,413 | 205,788 | |
| 1,650,626 | 1,874,820 | חובות תאגידים בפירוק (ג. להלן) |
| (1,574,661) | (1,795,838) | בניכוי הפרשה לחובות מסופקים |
| 75,965 | 78,982 | |
| 609,029 | 918,910 | פיצוי מצד שלישי (ד. להלן) |
| (120,467) | (171,523) | בניכוי הפרשה לחובות מסופקים |
| 488,562 | 747,387 | |
| 779,940 | 1,032,157 | סה"כ חובות הציבור |

- ב. יתרות החייבים במספר ענפי גמלאות אינן כוללות הפרשי הצמדה אשר נרשמים רק בעת גביית החוב בפועל.
על פי מדיניות מנהלת המוסד נמחקו בשנת הדוח כ-10 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ-16 מיליוני ש"ח) חובות אבודים, מחובות הציבור.
- ג. חוב מעבידים בגין תשלומי שכר עבודה וסוציאליות ששולמו ע"י המוסד לעובדי תאגידים בפירוק.
- ד. היתרה משקפת את הסכומים להם זכאי המוסד על פי סעיף 328 לחוק מחברות ביטוח וגורמים נוספים, בגין גמלאות המשולמות על ידו לזכאים בשל פגיעה בעבודה, תאונות וכו'.



באורים לדוחות הכספיים

באור 6 – חייבים אחרים

א. הרכב

| 31 בדצמבר | | |
|---------------|---------------|-----------------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 32,296 | 30,507 | מפרעות והלוואות לעובדים (ב. להלן) |
| 8,446 | 7,885 | הוצאות מראש |
| 45,688 | 49,694 | אחרים |
| <u>86,430</u> | <u>88,086</u> | |

ב. המפרעות לא צמודות, אינן נושאות ריבית ועומדות לפירעון בתקופה של 6-36 חודשים.

באור 7 – פקדונות בבנק

פקדונות ב"בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ" למתן הלוואות לעובדי המוסד. ההלוואות ניתנות למטרות שיכון ודיר, רכישת רכב, מימון שכר לימוד ועוד. הריבית על כל סוגי ההלוואות היא בשעור שנקבע מעת לעת על ידי החשב הכללי. תמורת ניהול הפקדון, ביצוע מתן הלוואות וגבייתן מקבל בנק "יהב" מרווח בשעור של 1.5% אשר מחושב על סכום ההלוואות. המרווח מקוזז מריבית ההלוואות הנזקפת לפקדון, מידי רבעון. החל מינואר 2009 שעור המרווח עומד על 0%.

באור 8 – ממשלת ישראל

א. יתרות לזמן קצר

| 31 בדצמבר | | |
|------------------|------------------|-----------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 69,829 | 23,666 | משרד האוצר |
| (321,191) | (694,262) | בגין החזר תשלומי גמלאות (1) |
| (86,022) | (106,039) | בגין הקצבות האוצר |
| - | 15,875 | בגין שיפוי האוצר |
| (14,937) | (17,341) | בגין תביעות נגד צד שלישי |
| | | מס הכנסה בגין ניכויים ומע"מ |
| (352,321) | (778,101) | סך יתרות לזכות משרד האוצר |
| 9,778 | 11,726 | משרד הבטחון (2) |
| 86,645 | 107,445 | סכומים לקבל (3) |
| <u>(255,898)</u> | <u>(658,930)</u> | |



באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ג. יתרות לזמן ארוך

| 31 בדצמבר | | |
|------------------|------------------|--------------------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 696,167 | 847,750 | סכומים לקבל (3) |
| 2,765,500 | 3,351,200 | חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד (4) |
| 226,600 | 233,400 | חלק האוצר בקרן הביטוח בענף נכות (4) |
| <u>3,688,267</u> | <u>4,432,350</u> | |

- (1) המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלה מתבצעים על פי חוקים והסכמים שונים. על פי סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי ממומנים תשלומים אלה על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. תשלומי הגמלאות בשנת 2009 מסתכמים בכ-8.6 מיליארד ש"ח. החזרי תשלומי הגמלאות כוללים השתתפות משרד האוצר בהוצאות מינהל בסך 274 מיליוני ש"ח.
 - (2) משרד הביטחון - היתרה הינה בגין גמלאות (דמי אבטלה למשוחררי צבא קבע, דמי לידה לחיילות משוחררות ותגמולי מילואים) המשולמות על פי חוק על ידי המדינה. גמלאות אלו שולמו על ידי המוסד על חשבון משרד הביטחון. תשלומי הגמלאות בשנת 2009 מסתכמים בכ-1,168 מיליוני ש"ח.
 - (3) סכומים לקבל בגין חלקו של משרד האוצר בהתחייבויות המוסד לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו.
 - (4) חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד - בהתאם לסעיף 32(ג) לחוק ישפה אוצר המדינה את המוסד על פי דרישתו על הוצאות שהוציא למתן גמלאות סיעוד לתושבי ישראל שעלה לפי חוק השבות ואינו מבוטח בביטוח זקנה ושאינם. החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2000 נרשם חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד במסגרת נכסי המוסד.
- חלק האוצר בקרן הביטוח בענף נכות - בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק ישפה אוצר המדינה את המוסד, על פי דרישתו, בשעור של 50% מכל הוצאה שהוציא למתן גמלאות לנכים שהיו נכים קודמים ליום 1 באפריל 1984. החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2006 נרשם חלקו של האוצר בקרן הביטוח בענף נכים במסגרת נכסי המוסד.

באור 9 – איגרות חוב של ממשלת ישראל

- א. המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו ע"י בנק ישראל (להלן: האיגרות).
- האיגרות המונפקות הן משני סוגים, בתנאים המפורטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת שווה בין שני הסוגים.
- האיגרות צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית צמודה (המשולמת אחת לשישה חודשים).



באורים לדוחות הכספיים

באור 9 – איגרות חוב של ממשלת ישראל (המשך)

ב. התנאים :

- (1) איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל-20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5% כשמדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.
- (2) איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כשמדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש. (שיעור הריבית ליום 31 בדצמבר 2009 - 2.57%).
- ג. החל משנת 2009 אגרות החוב מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן - המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי המזומנים. איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו למוסד במהלך תקופת איגרות החוב.
- ד. ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים ליום 31 בדצמבר 2009, הינם וקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד.
- ה. עד שנת 2009 השקעות באיגרות חוב של בנק ישראל הוצגו לפי העלות המותאמת, המתבססת על שיעור קבוע של הריבית לכל אורך התקופה בהתאם לתשואה הממוצעת ובתוספת ריבית שנצברה ליום 31 בדצמבר. בשנת 2009 שינה המוסד את המדיניות החשבונאית לגבי אופן ההכרה והמדידה של איגרות החוב ויישם את שיטת השווי ההוגן. השפעת השינוי הינה קיטון ביתרת הפתיחה של הגרעון הנצבר לשנת 2009 בסך של 17.8 מיליארד ש"ח, המהווה את סכום ההתאמה המתייחס לתקופות שקדמו לשנת 2009. סכום זה נכלל כהשפעה מצטברת לתחילת שנה בדוח על השינויים בגרעון.

ו. ההרכב :

| 31 בדצמבר | |
|-------------|-------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 152,833,000 | 170,499,000 |

(1) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי השווי ההוגן

| 31 בדצמבר | |
|-------------|-------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 73,313,143 | 78,567,735 |
| 61,686,641 | 66,775,655 |
| 134,999,784 | 145,343,390 |

(2) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי העלות המותאמת

"עיבל"
איגרת חוב החל מ - 1.4.00



באורים לדוחות הכספיים

באור 9 - איגרות חוב של ממשלת ישראל (המשך)

| | | ז. פירעונות |
|-------------|-------------|------------------|
| 2008 | 2009 | |
| 8,593,988 | 9,074,993 | שנת 2010 * |
| 7,455,825 | 8,230,643 | שנת 2011 |
| 7,928,024 | 8,686,930 | שנת 2012 |
| 8,367,534 | 9,185,813 | שנת 2013 |
| 102,654,413 | 110,165,011 | שנים 2014 - 2029 |
| 134,999,784 | 145,343,390 | |

* כולל ריבית שנצברה ליום 31 בדצמבר 2009 בסך 1,335 מיליוני ש"ח (31 דצמבר 2008 - 1,272 מיליוני ש"ח).

באור 10 - רכוש קבוע

א. הרכב הרכוש והפחת שנצבר בגינו, לפי קבוצות עקריות, והתנועה בהם בשנת 2009, הינם:

| י ת ר ה לגמר השנה אלפי ש"ח | תנועה במשך השנה | | י ת ר ה לתחילת השנה אלפי ש"ח | |
|----------------------------------|-----------------|----------|------------------------------------|--------------------|
| | גריעות | תוספות | | |
| | אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | | |
| 896,217 | 8,814 | 18,605 | 886,426 | ה ע ל ו ת : |
| 14,587 | - | 877 | 13,710 | קרקע ובניינים |
| 175,637 | - | 1,735 | 173,902 | שיפורים במושכר |
| 14,925 | 2,626 | 7,711 | 9,840 | מחשבים וציוד היקפי |
| 53,739 | - | 3,878 | 49,861 | כלי רכב |
| 1,155,105 | 11,440 | 32,806 | 1,133,739 | רהוט וציוד משרדי |
| | | | | פחת שנצבר: |
| 239,266 | 4,465 | 13,909 | 229,822 | קרקע ובניינים |
| 6,626 | - | 1,307 | 5,319 | שיפורים במושכר |
| 168,614 | - | 9,696 | 158,918 | מחשבים וציוד היקפי |
| 1,311 | 1,890 | 2,568 | 633 | כלי רכב |
| 21,899 | - | 3,096 | 18,803 | רהוט וציוד משרדי |
| 437,716 | 6,355 | 30,576 | 413,495 | |
| 717,389 | | | 720,244 | עלות מופחתת |

ב. זכויות המוסד בקרקע ובניינים הינן כדלקמן:

| 31 בדצמבר | | רשום זכויות / בטאבו ללא רישום ע"ש המוסד (ג. להלן) |
|-----------|----------|--|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 285,595 | 388,265 | |
| 371,009 | 268,686 | |
| 656,604 | 656,951 | |

ג. הזכויות במקרקעין טרם נרשמו על שם המוסד והן רשומות על שם צד ג', אולם כלולה בהן הערת אזהרה לטובת המוסד, זאת מאחר וטרם הוסדרו הליכי הרישום בין המוסד, צד ג' ולשכת רישום המקרקעין.

באורים לדוחות הכספיים
באור 10 – רכוש קבוע (המשך)

ד. כלי רכב, מחשבים וציוד היקפי, רהוט וציוד משרדי מוצגים בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותו המופחתת מסתכמת בכ- 15 מליון ש"ח.

באור 11 – נכסים בלתי מוחשיים – עלויות פיתוח תוכנה

א. הרכב:

| י ת ר ה לגמר השנה אלפי ש"ח | תוספות במשך השנה אלפי ש"ח | י ת ר ה לתחילת השנה אלפי ש"ח | ה ע ל ו ת פחת שנצבר עלות מופחתת |
|----------------------------------|---------------------------------|------------------------------------|---------------------------------------|
| 295,683 | 45,671 | 250,012 | |
| 184,256 | 44,191 | 140,065 | |
| 111,427 | | 109,947 | |

ב. העלויות מוצגות בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותו המופחתת מסתכמת בכ- 32 מליון ש"ח.

באור 12 – זכאים אחרים

א. הרכב:

| 31 בדצמבר | | |
|-----------|----------|---------------------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 98,819 | (3,017) | קופות חולים |
| 19,784 | 20,230 | מס בריאות (ב. להלן) |
| 118,603 | 17,213 | שרותים רפואיים לנפגעי עבודה (ג. להלן) |
| 44,647 | 36,247 | ספקים ונותני שרותים |
| 46,062 | 47,474 | עובדים בגין שכר |
| 59,089 | 58,511 | הפרשה לחופשה |
| 1,148 | 1,148 | מוסדות אשפוז |
| 15,210 | 13,899 | שונים |
| 166,156 | 157,279 | |
| 284,759 | 174,492 | |

ב. בהתאם לחוק ביטוח בריאות (ובעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה המוסד עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח. סכומים אלו אינם בבעלות המוסד ועם גבייתם הוא מחויב להעבירם. בתום כל שנת דיווח נערכת התחשבות סופית על פי סכומי הגבייה השנתיים.

ג. על פי הסכמים עם קופות החולים נותנות הקופות שרותים רפואיים לנפגעי עבודה. המוסד מעביר לקופות החולים מקדמות על חשבון השרותים שנתנו. בשנת 2003 נחתם הסכם חדש עם קופות החולים שתחולתו רטרואקטיבית משנת 2000. תהליך ההתחשבות עם קופות החולים לשנת 2009 טרם הסתיים.



באורים לדוחות הכספיים

באור 13 – זכאים לגמלה

א. הרכב:

| 31 בדצמבר | | |
|------------------|------------------|--------------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 26,214 | 26,023 | גמלאות עומדות לפרעון |
| | | זכאויות לגמלה לפי ענפים |
| 147,400 | 158,500 | זקנה ושארים |
| 607,200 | 608,900 | נכות כללית |
| 702,200 | 699,600 | נפגעי עבודה |
| 6,000 | 7,000 | נפגעי תאונות |
| 231,900 | 269,200 | אימהות |
| 34,500 | 36,100 | ילדים |
| 150,100 | 267,300 | אבטלה |
| 318,100 | 378,900 | סיעוד |
| 976,300 | 1,086,800 | פשיטת רגל |
| 3,173,700 | 3,512,300 | |
| 3,199,914 | 3,538,323 | |

- ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך המאזן, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך המאזן.
- ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מנהלת המוסד.
- ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד והן מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ה-ז להלן -
- ה. בסיסים לעריכת נתונים:

- נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.
- העמסת הוצאות מנהליות - במהלך שנת 2008 שינה המוסד את המדיניות החשבונאית שלו לגבי העמסת הוצאות מינהליות על ההתחייבות בגין זכאים לגמלה. עד שנת 2008 כללה יתרת ההתחייבויות הוצאות מינהליות הקשורות לתשלומי הגמלאות בעתיד, כאשר סכומים אלו נאמדו על יסוד חלוקת ההוצאות המינהליות לענפי הביטוח. השפעת השינוי היא קיטון ביתרת הפתיחה של הנרעון הנצבר לשנת 2008 בסך של 84.8 מיליוני ש"ח המהווה את סכום ההתאמה לתקופות שקדמו לשנת 2008. הסכום הנ"ל נכלל כהשפעה מצטברת לתחילת שנת 2008 בדוח על השינויים בגרעון.
- חלק האוצר בגין ענף סיעוד - בהתאם לסעיף 32(ג) לחוק ישפה אוצר המדינה את המוסד על פי דרישתו על הוצאות שהוציא למתן גמלאות סיעוד לתושב ישראל שעלה לפי חוק השבות ואינו מבוטח בביטוח זקנה ושארים. חלקו של האוצר נרשם בסכומים לקבל במסגרת נכסי המוסד.

באורים לדוחות הכספיים
באור 13 – זכאים לגמלה (המשך)

- ו. השיטה -
- הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשעורי התשלומים הרטרואקטיביים.
- ז. הנחות יסוד:
- (1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעור התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.
- (2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו למוסד אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות

א. הרכב :

| 31 בדצמבר | | |
|-----------|----------|--|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 204,196 | - | קרן לקידום תוכניות סיעוד עד וכולל שנת 2002 (ב. להלן) |
| 241,579 | 243,675 | קרן פתוח שרותים לנכים |
| 139,685 | 133,550 | קרן קידום תוכניות סיעוד |
| 41,928 | 42,006 | קרן מפעלים מיוחדים |
| 16,589 | 16,124 | קרן מנוף לנפגעי עבודה |
| 48,842 | 45,523 | קרן פתוח שרותים לילדים בסיכון |
| 692,819 | 480,878 | |
| 136,468 | 165,426 | בניכוי התחייבויות שוטפות |
| 556,351 | 315,452 | |

- ב. (1) ביום 10 בינואר 2000 אושר תיקון מספר 36 לחוק המתקן את סעיף 237 לחוק. על פי סעיף זה מממן המוסד פעולות המיועדות לפיתוח שרותים קהילתיים למוגבלים בתפקודם ושרותים הניתנים במוסדות סיעודיים, ובלבד שסך ההקצאה השנתית לפעולות אלה לא תעלה בשנת הכספים על 10% מאומדן הגביה השנתית (בשנים 1988 - 1986, 20% של דמי ביטוח סיעוד לאותה שנה. על פי התיקון סכומים מההקצאה לשנת כספים פלונית שלא נוצלו באותה שנת כספים יתווספו לסכום ההקצאה בשנה שלאחריה. יתרת הקרן נשאה רבית והצמדה בהתאם לתשואה על השקעות המוסד בתקופה האמורה.



באורים לדוחות הכספיים

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיעדות – (המשך)

ב. (המשך)

(2) ביום 1 ביוני 2003 במסגרת חוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל, אושר תיקון מספר 61 לחוק הביטוח הלאומי המתקן את סעיף 237 לחוק. על פי התיקון הסכום הכולל של התחייבות המוסד בשנת כספים פלונית למימון הפעילות כאמור, לרבות ההתחייבות לגבי שנות הכספים הבאות, לא יעלה על 30 מליון ש"ח. כמו כן מגביל התיקון את האפשרות להעברת כספים שנצברו בקרן משנת כספים אחת לשניה בהתאם לתקרות שנקבעו בסעיף 237(א)(2).

התיקון לחוק הוחל בשנת 2003 ואינו מתייחס לטיפול בסכומים שנצברו בקרן בגין כספי הקצאות שלא נוצלו עד תחילת שנת 2003. בהתבסס על חוות דעת של יועציה המשפטיים, בשנת 2009 החליטה הנהלת המוסד להחזיר את הסכומים שנצברו בקרן תכניות סיעוד, עד וכולל שנת 2002 לענף סיעוד. הסכומים כאמור נזקפו להכנסות אחרות (ראה באור 21א').

ג. על פי החוק, מחויב המוסד לממן באמצעות קרנות פעולות מיוחדות בתחומים: שרותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה ופעולות מיוחדות. במסגרת חוק תכנית ההבראה לכלכלת ישראל, אושר ביום 1 ביוני 2003 תיקון מספר 61 לחוק הביטוח הלאומי שהגדיר את הסכומים המירביים שהמוסד יכול להתחייב בהם מדי שנה בגין הפעילות בכל אחת מהקרנות. קודם התיקון הסכום המירבי של המימון הוגדר בחוק כאחוז מאומדן הגביה.

ד. תיקון 61 לחוק מסדיר פעולות מיוחדות במסגרת קרן נוספת - הקרן למימון פעולות לפיתוח שרותים לילדים בסיכון.

באור 15 – התחייבות בגין זכויות עובדים

א. הרכב :

| 31 בדצמבר | | |
|--|------------------|--|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 14,300 | 17,600 | התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1) |
| 3,041,743 | 3,703,865 | התחייבות בגין פנסיה תקציבית (2) |
| <u>3,056,043</u> | <u>3,721,465</u> | |
| 1. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד: | | |

| 31 בדצמבר | | |
|---------------|---------------|--------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 13,000 | 16,000 | בשל פיצויי פיטורים |
| 1,300 | 1,600 | בשל ימי מחלה |
| <u>14,300</u> | <u>17,600</u> | |

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות המוסד בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

באורים לדוחות הכספיים
באור 15 – התחייבות בגין זכויות עובדים (המשך)
א. הרכב (המשך):
1. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד (המשך):

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות המוסד הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את המוסד מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

2. התחייבות בגין פנסיה תקציבית:

| 31 בדצמבר | | |
|------------------|------------------|-------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 1,859,481 | 2,269,537 | עובדים פעילים |
| 1,182,262 | 1,434,328 | גמלאים מקבלי קצבה |
| <u>3,041,743</u> | <u>3,703,865</u> | |
| | | |
| 2008 | 2009 | |
| מספר זכאים | מספר זכאים | |
| 2,268 | 2,250 | עובדים פעילים |
| 1,271 | 1,283 | גמלאים מקבלי קצבה |
| <u>3,539</u> | <u>3,533</u> | |

ב. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית:
התחייבויות המוסד כוללות את ההתחייבויות הבאות:

1. התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי המוסד שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.
2. התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ד' להלן.
ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:
 - (א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שאירים וקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.
 - (ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן התחייבויות לקצבת שאירים בשל עובד כאמור.
 - (ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2009 וכן ההתחייבויות לקצבת שאירים בשל גמלאי כאמור.
 - (ד) ההתחייבויות לקצבות שאירים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2009.

באורים לדוחות הכספיים**באור 15 – התחייבות בגין זכויות עובדים (המשך)****ג. בסיסים לעריכת נתונים:****1. נתונים -**

א. נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2009.

ב. עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר לכל שנת עבודה עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.

ג. חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה - בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה. בחוק גיל פרישה תשס"ד - 2004, נקבע כי גיל פרישת חובה יועלה בהדרגה מגיל 65 לגיל 67 לגברים ומגיל 60 לגיל 64 לנשים. בהתאם לכך, תוקן חוק הגמלאות, כך שגיל פרישת חובה לעובד מדינה שונה בהתאם לאמור.

ד. במסגרת חוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל אושר ביום 23 ליולי 2009 תיקון מספר 50 לחוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב) תש"ל-1970 בעניין שינוי מנגנון העדכון של המשכורת הקובעת. החוק תוקן בעקבות הסכם מסגרת בין המעסיקים במגזר הציבורי לבין ההסתדרות הכללית החדשה שנחתם ביום 17 באפריל 2008 ואשר חל גם על עובדי וגמלאי המוסד.

עיקרו של תיקון החקיקה הינו:

(1) שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן.

(2) תשלום של מספר תוספות לקצבה (תוספת שחיקה, תוספת בשל מדד 2008 ותוספת שכר).

ה. שיעור גידול השכר הכללי - נעשה שימוש בגורמים של האוצר (המתאימים לכל עובדי המדינה), דהיינו, גידול ריאלי בשכר עובד המתאים לפי גיל/מין וגידול של 0% לשנה בפנסיית הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009).

באורים לדוחות הכספיים**באור 15 – התחייבות בגין זכויות עובדים (המשך)**

- ג. בסיסים לעריכת נתונים (המשך)
2. שיטה -
 1. מנהלת המוסד החליטה להשתמש בשיעור ההיוון הנלקח על ידי ממשלת ישראל בחישוב התחייבויותיה בגין זכויות עובדים הנכללות בדוחותיה הכספיים.
 2. ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.
 3. ריבית ההיוון - השנה, לצורך ביצוע ההיוון, נלקח וקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד.
 4. לוחות חיים וגריעה - עודכנו בהתאם לחוזר אנף שוק ההון, ביטוח וחיסכון שמספרו 2007-3-6 "דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי התקנון של קרן הפנסיה" וקודמו לשנת 2009 בהתאם לנוסחת קצב הירידה בשיעורי התמותה לאחר יום 31 בדצמבר 2001. כמו כן, נוסף גורם שיפור תמותה עתידי המשתנה לפי גיל ומין.
 5. הנחות היסוד - ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב ההתחייבות לפנסיה תקציבית:
 - א. כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי נסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיה זקנה במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסיה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסיה בעבר.
 - ב. ריבית ההיוון - שיעור הריבית בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות לדצמבר 2009 הוא וקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד זאת בהתאם לשיעור ההיוון שנלקח על ידי הממשלה בחישוב ההתחייבויות בגין זכויות עובדים הכלולות בדוחותיה הכספיים. שיעור הריבית בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות בשנת 2008 עמד על 3.43%.
 - ג. השפעת השינוי במעבר משיעור היוון של 3.43% לוקטור ריביות מתבטא בגידול הערך הנוכחי של ההתחייבות בכ- 196 מיליוני ש"ח.
 - ד. נתוני שכר ועובדים - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2009, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.
 - ה. לוחות חיים וגריעה - לוחות חיים וגריעה הותאמו ללוחות הדינאמיים המשמשים את קרנות הפנסיה הוותיקות על ידי הגדלת שיפור התמותה.
 - ו. פרישות מוקדמות - שיעורי פרישות מוקדמות מתבססים על נתונים משנות 2002 - 2000 של עובדי מדינת ישראל הרגילים ומשתנים לפי מין וגיל.



באורים לדוחות הכספיים

באור 15 – התחייבות בגין זכויות עובדים (המשך)

1. ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה יוודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.
2. חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות:
חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות המוסד לפנסיה, פיצויי פרישה ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות המינהל ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

באור 16 – קרנות הביטוח

א. הרכב :

| 31 בדצמבר | |
|--------------------|--------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 156,654,000 | 190,245,500 |
| 70,609,400 | 86,337,100 |
| 23,109,400 | 28,297,800 |
| 13,020,000 | 15,841,200 |
| 263,392,800 | 320,721,600 |

זקנה ושארים
נכות כללית
נפגעי עבודה
סיעוד

ב. מספר זכאים:

| 31 בדצמבר | |
|------------------|------------------|
| 2008 | 2009 |
| 759,084 | 781,353 |
| 273,328 | 283,124 |
| 63,391 | 67,714 |
| 132,118 | 137,714 |
| 1,227,921 | 1,269,905 |

זקנה ושארים
נכות כללית
נפגעי עבודה
סיעוד

- ג. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או תלוייהם, שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין המאזן כולל בצד הנכסים את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

באורים לדוחות הכספיים**באור 16 – קרנות הביטוח (המשך)****ג. (המשך)**

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכים מועד. המוסד אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

ד. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר המוסד, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מנהלת המוסד. הקרנות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ה-ז להלן.

ה. בסיסים לעריכת הנתונים:

1) כללי - החישובים נעשו, בענפים מסוימים, על נתונים פרטניים (SERIATIM) עבור כל מבוטח ובענפים אחרים על נתונים מקובצים. כמו כן נערך חישוב לגבי מבוטחים שזכאים לקצבה ביום המאזן, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported).

החישוב נערך על פי סכום הזכאות העומד לזכות המבוטח ביום המאזן, תוך התאמה לשינוי בסכום הקיצבה המעודכן נכון למועד החישוב.

2) תיקוני חקיקה -

א) בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, שהתפרסם בחודש יולי 2009 נקבע כי קצבאות הזקנה והשארים הבסיסיות יגדלו בהדרגה עד שנת 2011 בשיעור של כ-7.3%. הקצבאות יגדלו בשיעור אחיד, כך שישמר הפער (בשיעור של 1% מהסכום הבסיסי) בין הקצבאות למי שטרם מלאו לו 80 לבין מי שכבר מלאו לו 80. השפעת עדכון הקצבאות, שנכלל בחישוב קרן זקנה ושארים, נאמד בגידול של כ- 330 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - השפעת העדכון נאמדה בכ- 9 מיליארד ש"ח)

ב) בחודש מרס 2009, במסגרת הסכם, אשר עוגן בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, שהתפרסם בחודש יולי 2009, ניתנה תוספת שעות טיפול לזכאים בשתי הרמות הגבוהות של גמלת סיעוד, אשר מעסיקים עובד ישראלי בלבד (תוספת 3 שעות טיפול שבועיות ניתנה למי שזכאי לגמלה בשיעור 150% ותוספת של 4 שעות טיפול שבועיות למי שזכאי לשיעור של 168%). השפעת עדכון הקצבאות, שנכלל בחישוב קרן סיעוד נאמד בכ- 801 מיליוני ש"ח.

3) השתתפות אוצר:

א) חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד - בהתאם לסעיף 32(ג) לחוק ישפה אוצר המדינה את המוסד, על פי דרישתו על הוצאות שהוציא למתן גמלאות סיעוד לתושב ישראל שעלה לפי חוק השבות ואינו מבוטח בביטוח זקנה ושארים. החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2000 נרשם חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד במסגרת נכסי המוסד.

באורים לדוחות הכספיים**באור 16 - קרנות הביטוח (המשך)**

ה. בסיסים לעריכת הנתונים (המשך)

(3) השתתפות אוצר (המשך)

ב) חלק האוצר בקרן הביטוח בענף נכות - בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק ישפה אוצר המדינה את המוסד, על פי דרישתו, בשיעור של 50% מכל הוצאה שהוציא למתן גמלאות לנכים, שהיו נכים קודמים ליום 1 באפריל 1984. החל מהדוחות הכספיים לשנת 2006 נרשם חלקו של האוצר בקרן הביטוח בענף נכים במסגרת נכסי המוסד.

(4) העמסת הוצאות מינהליות -

במהלך שנת 2008 שינה המוסד את המדיניות החשבונאית שלו לגבי העמסת הוצאות מינהליות על קרנות הביטוח. עד לשנת 2008 קרנות הביטוח כללו העמסה של הוצאות מינהליות הקשורות לתשלומי הגמלאות בעתיד, כאשר סכומים אלו נאמדו על יסוד חלוקת ההוצאות המינהליות בענפי הביטוח. השפעת השינוי היא קיטון ביתרת הפתיחה של הגרעון הנצבר לשנת 2008 בסך של 3.7 מיליארד ש"ח המהווה את סכום ההתאמה המתייחס לתקופות שקדמו לשנת 2008. סכום זה נכלל כהשפעה מצטברת לתחילת שנת 2008 בדוח של השינויים בגרעון.

ו. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן, כאשר חישוב הערך הנוכחי של סך תשלומי הגמלאות לכל אחת מהקרנות, מהוונים לפי וקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד.

ז. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:

(1) ריבית ההיוון - במסגרת חוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל מיום 1 ביוני 2003, אושר תיקון מספר 61 לחוק הביטוח הלאומי, בו הוחלט על הקפאת סכומי הקצבאות בתקופה שמיום 1 ביוני 2003 ועד ליום 31 בדצמבר 2005 (במידה ושיעור עליית המדד לא עלה על 5%). כמו כן נקבע, כי החל מיום 1 בינואר 2006 תבוטל הצמדת הקצבאות אשר הייתה נהוגה בעבר לשכר הממוצע, וסכום הקצבאות יעודכן לפי שיעור עליית מדד המחירים בלבד.

בעקבות ביטול הצמדת הקצבאות לשכר הממוצע שונה שיעור הריבית המשמש להיוון והועמד החל משנת 2003 על 5% בכל הענפים, פרט לענף סיעוד. חישוב הקרן בענף סיעוד נערך לפי שיעור היוון של 3% מאחר וקצבת סיעוד משולמת בהתאם לתעריפי הטיפול בפועל ולתיקון החוק.

בשנת 2008 שיעור הריבית בחישוב הערך הנוכחי של קרנות הביטוח ליום 31 בדצמבר 2008 הינו - 4.3% פרט לענף סיעוד. בענף סיעוד - 2.3% (שיעור תשואה של 4.3% בניכוי שיעור גידול ריאלי בשכר של 2%). שיעור היוון נקבע בהתאם לשיעור התשואה המתקבל מהשקלול של היוון שנעשה לפי שיעור התשואה על השקעות המוסד בשנת הדוח (החלק המכוסה בהשקעות) ושל היוון שנעשה לפי שיעור היוון שנלקח על ידי הממשלה בחישוב התחייבויותיה הכלולות בדוחותיה הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 (החלק הבלתי מכוסה בהשקעות).

בשנת 2009 שינה המוסד את המדיניות החשבונאית שלו לגבי שינוי שיעור ההיוון ועבר לשיטת השווי ההוגן. לצורך ביצוע ההיוון, נלקח וקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד.

באורים לדוחות הכספיים
באור 16 – קרנות הביטוח (המשך)

- ז. (המשך)
- 1 (המשך)
- השפעת השינוי הינה גידול ביתרת הפתיחה של הגרעון הנצבר לשנת 2009 בסך של 25.6 מיליארד ש"ח, המהווה את סכום ההתאמה המתייחס לתקופות שקדמו לשנת 2009.
- סכום זה נכלל כהשפעה מצטברת לתחילת השנה בדוח על השינויים בגרעון.
- 2 (2)
- לוחות החיים והתמותה ששימשו בבסיס החישוב הינם:
- בענפים זקנה ושארים ונפגעי עבודה - נתוני התמותה לאוכלוסייה הכללית על פי אומדן לשנת 2001.
- בענף נכות כללית - נתוני התמותה על פי אומדן לתחילת שנות ה-90 בהתאם לנתונים פנימיים הנמצאים בשימוש המוסד.
- בענף סיעוד - נתוני התמותה על פי אומדן המבוסס על נתוני המוסד לשנים 2000 - 1999.
- ח. לענין בחינה מחדש של מדיניות המוסד באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענמי הביטוח ראה באור 2'ג'.

באור 17 – התחייבויות תלויות

כנגד המוסד מתנהלות תביעות משפטיות בתחומים שאינם במסגרת הפעילות הרגילה של המוסד, שסכומן המצטבר נאמד בכ-35 מליוני ש"ח. לדעת הנהלת המוסד, בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, הסיכון הקיים למוסד בגין תביעות אלו מסתכם בכ-13 מליון ש"ח. בהתאם לכך נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים בגין תביעות אלו.

באור 18 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | | |
|---------------------------------|------------|------------------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| | | א. דמי ביטוח מעסיקים |
| 23,418,683 | 23,755,867 | הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים |
| 1,778,013 | 1,827,858 | שיפוי האוצר |
| 25,196,696 | 25,583,725 | |
| (227,190) | (220,144) | בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים |
| 24,969,506 | 25,363,581 | |
| | | ב. דמי ביטוח לא שכירים |
| 2,647,740 | 2,826,526 | הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים |
| 139,001 | 147,202 | שיפוי האוצר |
| 2,786,741 | 2,973,728 | |
| (40,172) | (21,725) | בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים |
| 2,746,569 | 2,952,003 | |



באורים לדוחות הכספיים

באור 18 - הכנסות דמי ביטוח (המשך)

ג. דמי ביטוח בריאות

על פי סעיף 15 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי, ומעבירם לקופות החולים.

(1) דמי ביטוח בריאות על פי דיווחים

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|-------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 11,800,761 | 12,086,465 |
| 1,474,070 | 1,588,566 |
| <u>13,274,831</u> | <u>13,675,031</u> |
| (127,653) | (115,608) |
| <u>13,147,178</u> | <u>13,559,423</u> |

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
דמי ביטוח בריאות מלא שכירים

בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים

(2) גביית דמי ביטוח בריאות

| | |
|-------------------|-------------------|
| 11,753,966 | 11,974,524 |
| 1,426,369 | 1,528,405 |
| 1,394,177 | 1,491,600 |
| 33,483 | 10,272 |
| <u>14,607,995</u> | <u>15,004,801</u> |

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
דמי ביטוח בריאות מלא שכירים
דמי ביטוח בריאות מתשלומי גמלאות
דמי ביטוח בריאות מדמי ביטוח לפי
סעיף 58

(3) הקצבה לסל הבריאות לקופות החולים

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|--------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 14,607,995 | 15,004,801 |
| 1,377,218 | 1,438,980 |
| 71,393 | 74,973 |
| 13,078 | 13,587 |
| 9,000 | 9,000 |
| <u>(1,470,689)</u> | <u>(1,536,540)</u> |
| <u>13,137,306</u> | <u>13,468,261</u> |

גביית דמי ביטוח בריאות
ניכויים על פי חוק:
עלות מחלות קשות
השתתפות בהוצאות מינהל
מד"א בגין שרותי נט"ן
מימון מועצת הבריאות

(4) השלמת סל

| | |
|-------------------|-------------------|
| 11,164,854 | 12,038,975 |
| (217,400) | (860,114) |
| <u>10,947,454</u> | <u>11,178,861</u> |

השלמת סל בריאות - משרד הבריאות
בניכוי השלמת סל שנה קודמת

באורים לדוחות הכספיים
באור 18 – הכנסות דמי הביטוח (המשך)
ג. דמי ביטוח בריאות (המשך)

(4) (המשך)

על פי סעיף 13(א)(5) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה כפי שיקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי. ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי המקצה את ההקצבה לקופות החולים.

באור 19 – הכנסות מהעברות

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|-------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 2,103,158 | 2,176,804 |
| 627,641 | 645,143 |
| 694,088 | 745,085 |
| 158,392 | 162,378 |
| 11,209,611 | 11,539,521 |
| 4,393 | 4,535 |
| <u>14,797,283</u> | <u>15,273,466</u> |

השתתפות תקציב המדינה

זקנה ושאיירים
נכות כללית
סיעוד
אמהות
ילדים
הענקות מטעמי צדק

באור 20 – הכנסות מימון

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|-------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 6,224,749 | 6,691,249 |
| 5,508,198 | 5,113,587 |
| - | 7,322,395 |
| 55,646 | 26,329 |
| <u>11,788,593</u> | <u>19,153,560</u> |

מריבית על השקעות באיגרות חוב
מהפרשי הצמדה על השקעות באיגרות חוב
שערון איגרות חוב לפי שווי הוגן
מריבית בנק, עמלות וריבית מוסדות, נטו

באור 21 – הכנסות אחרות, נטו
א. הרכב

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|----------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 442,419 | 669,411 |
| 20,752 | 9,821 |
| - | 204,196 |
| 819 | 11,540 |
| <u>463,990</u> | <u>894,968</u> |

פיצוי צד שלישי (ב. להלן)
תאגיד בפרוק (ג. להלן)
העברת סכומים שנצברו בקרן סיעוד לענף סיעוד
(באור 14(ב)(2))
רווח הון ואחרים



באורים לדוחות הכספיים

באור 21 - הכנסות אחרות, נטו (המשך)

ב. פיצוי צד שלישי - הכנסות, לפי סעיף 328 לחוק, מחברות ביטוח ואחרים, בגין פיצוי על גמלה ששולמה למבוטח, כולל עדכון הפרשה לחובות מסופקים בסך 51 מליוני ש"ח (שנה קודמת - סך 15 מליוני ש"ח).

במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2008 אושר תיקון מספר 102 לחוק הקובע כי המוסד לביטוח לאומי לא יהיה רשאי לתבוע לפי סעיף 328 את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית ומנגד יעביר אוצר המדינה למוסד מידי שנה סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק. הסכומים הנקובים בלוח טז' יעודכנו ב-1 בינואר מדי שנה לפי השינוי במדד. בשנת הדוח כלולה הכנסה מאוצר המדינה בגין סעיף 328 בסך של 136 מליון ש"ח.

ג. תאגיד בפירוק - הכנסות לפי סעיף 369 לחוק, ממעסיקים בגין תשלומים ששולמו ע"י המוסד לעובדיהם, או בגינם, לאחר פשיטת רגל של המעביד, בניכוי הפרשה לחובות מסופקים בסך 221 מליוני ש"ח (שנה קודמת - 188 מליוני ש"ח).

באור 22 - גמלאות ותשלומים אחרים

א. הרכב:

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|-------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 33,522,384 | 37,674,438 |
| 6,261,172 | 7,012,880 |
| 142,858 | 150,139 |
| <u>39,926,414</u> | <u>44,837,457</u> |

גמלאות
תשלומים בעין
תשלומים אחרים על פי חוק

ב. פיצול לפי ענפים

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|-------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 14,901,700 | 16,317,279 |
| 7,920,103 | 8,573,916 |
| 3,296,652 | 3,609,391 |
| 2,872,001 | 3,163,989 |
| 18,769 | 22,210 |
| 3,875,476 | 4,339,292 |
| 4,923,411 | 5,394,981 |
| 1,844,724 | 3,065,332 |
| 258,880 | 335,392 |
| 14,698 | 15,675 |
| <u>39,926,414</u> | <u>44,837,457</u> |

זקנה ושירים
נכות כללית
סיעוד
נמנעי עבודה
נמנעי תאוונות
אמהות
ילדים
אבטלה
פשיטת רגל ופרוק תאגיד
הענקות מטעמי צדק

באורים לדוחות הכספיים
באור 23 – תמיכות
א. הוצאות בגין תמיכות על פי הקרנות המיועדות

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|----------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 96,071 | 86,842 |
| 38,591 | 14,372 |
| 17,345 | 14,926 |
| 6,033 | 9,516 |
| 14,672 | 12,276 |
| 172,712 | 137,932 |

פיתוח שרותים לנכים
קידום תוכניות סיעוד
מפעלים מיוחדים
מנוף לנפגעי עבודה
פיתוח שרותים לילדים בסיכון

ב. פיצול לפי ענפים

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|----------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 2,214 | 151 |
| 104,506 | 91,315 |
| 38,591 | 14,372 |
| 6,033 | 9,516 |
| 4,593 | 9,373 |
| 16,431 | 13,113 |
| 344 | 92 |
| 172,712 | 137,932 |

זקנה ושירים
נכות כללית
סיעוד
נפגעי עבודה
אמהות
ילדים
אבטלה

באור 24 – גידול בקרנות הביטוח
א. הרכב:

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|-------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 23,287,700 | 18,457,500 |
| 8,280,700 | 8,685,700 |
| 3,124,800 | 2,432,800 |
| 1,154,700 | 1,680,100 |
| 35,847,900 | 31,256,100 |

זקנה ושירים
נכות כללית (ב. להלן)
נפגעי עבודה
סיעוד (ב. להלן)

ב. בניכוי חלקו של האוצר, ראה באור 28/ב(4)



באורים לדוחות הכספיים

באור 25 - שכר עבודה ונלוות

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | | |
|---------------------------------|-----------|---------------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 703,294 | 734,370 | שכר ונלוות |
| 794,466 | 660,854 | הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה |
| 1,497,760 | 1,395,224 | |
| (401,474) | (369,527) | בניכוי - השתתפות גורמי חוץ |
| 1,096,286 | 1,025,697 | |

באור 26 - הנהלה וכלליות

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | | |
|---------------------------------|-----------|----------------------------|
| 2008 | 2009 | |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח | |
| 81,988 | 82,409 | אחזקת מחשב |
| 121,235 | 127,292 | שכר דירה ואחזקת מבנים |
| 89,762 | 90,986 | פחת |
| 57,807 | 64,160 | משרדיות |
| 131,600 | 132,833 | אחרות |
| 482,392 | 497,680 | |
| (127,428) | (131,810) | בניכוי - השתתפות גורמי חוץ |
| 354,964 | 365,870 | |

באור 27 - צדדים קשורים

1. ממשלת ישראל

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 6, בדבר, "דוחות כספיים מאוחדים והטיפול החשבונאי בישויות נשלטות" מגדיר את המושג שליטה וקובע את המבחנים הנדרשים על מנת להגדיר שליטה בין ישויות. החל משנת 2007 יושומו מבחנים אלו ועל פיהם הוגדר המוסד כ"ישות נשלטת" למטרת דיווח כספי בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל.

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 20, בדבר, "גילוי בדבר צדדים קשורים" קובע את דרישת הגילוי בדבר קיומם של יחסים עם צדדים קשורים כאשר קיימת שליטה, וכן גילוי של מידע בדבר עסקאות בין הישות לבין צדדים קשורים לה.

באורים לדוחות הכספיים**באור 27 – צדדים קשורים – יתרות ועסקאות עם ממשלת ישראל וישויות בשליטתה (המשך)**

א. מהות יחסים

- (1) **תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:**
החזר תשלומי גמלאות -
המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי.
השתתפות בהוצאות מינהל -
על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות המינהל שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח.
על פי שיעור השתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.
תביעות שיבוב על פי סעיף 328 -
תיקון 102 לחוק הביטוח הלאומי קובע כי החל משנת 2008 המוסד לא יהיה רשאי לתבוע את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית לפי סעיף 328 ומנגד יעביר אוצר המדינה למוסד, מידי שנה, סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק.
- (2) **השתתפות תקציב המדינה -**
סעיף 32 לחוק מחייב את אוצר המדינה להשתתף בתקציב המוסד לביטוח לאומי בענפים: ילדים, זקנה ושארים, נכות, סיעוד ואמהות.
על פי סעיף זה מחוייב אוצר המדינה בחלקו בגין קרנות הביטוח וזכאים לגימלה בענפים: סיעוד ונכות כללית.
- (3) **דמי ביטוח הכנסות משיפוי -**
על פי הוראות סעיף 32(ג) לחוק משפה אוצר המדינה את המוסד בגין הפחתת דמי ביטוח, כפי שנקבעה בסעיף 338 לחוק, בשיעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומלא שכירים.
- (4) **איגרות חוב של ממשלת ישראל**
המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי בנק ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים: האחת בריבית קבועה והשנייה בריבית משתנה.



באורים לדוחות הכספיים

באור 27 - צדדים קשורים - יתרות ועסקאות עם ממשלת ישראל וישויות בשליטתה (המשך)

ב. יתרות עם ממשלת ישראל

| 31 בדצמבר | |
|----------------|------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 69,829 | 39,541 |
| 9,778 | 11,726 |
| 782,812 | 955,195 |
| <u>862,419</u> | <u>1,006,462</u> |

תשלומים מכח סעיף 9 והסכמים שונים:

משרד האוצר
משרד הבטחון
סכומים לקבל

| | |
|--------------------|--------------------|
| (321,191) | (694,262) |
| 2,765,500 | 3,351,200 |
| 226,600 | 233,400 |
| <u>2,670,909</u> | <u>2,890,338</u> |
| <u>(86,022)</u> | <u>(106,039)</u> |
| <u>134,999,784</u> | <u>170,499,000</u> |

השתתפות תקציב המדינה:

משרד האוצר - בגין הקצבות אוצר
חלק האוצר בקרן הבטוח בענף סיעוד
חלק האוצר בקרן הביטוח בענף נכות

משרד האוצר - בגין שיפוי האוצר

איגרות חוב של ממשלת ישראל

ג. עסקאות עם ממשלת ישראל

| לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר | |
|---------------------------------|-------------------|
| 2008 | 2009 |
| אלפי ש"ח | אלפי ש"ח |
| 14,797,283 | 15,273,466 |
| 1,778,013 | 1,827,858 |
| 139,001 | 147,202 |
| <u>16,714,297</u> | <u>17,248,526</u> |

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:
הכנסות מהעברות
הכנסות מדמי ביטוח מעסיקים
הכנסות מדמי ביטוח לא שכירים

| | |
|-------------------|-------------------|
| 11,732,947 | 19,127,230 |
| 110,000 | 135,875 |
| <u>11,842,947</u> | <u>19,263,105</u> |

הכנסות מעסקאות חליפין:
הכנסות מימון
הכנסות אחרות

| | |
|----------------|----------------|
| 401,474 | 369,527 |
| 127,428 | 131,810 |
| <u>528,902</u> | <u>501,337</u> |

השתתפות בהוצאות:
שכר עבודה ונלוות
הנהלה וכלליות

2. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

| | |
|-----------|-----------|
| 4,665 | 5,340 |
| <u>12</u> | <u>11</u> |

שכר ונלוות לאנשי מפתח ניהוליים (באלפי ש"ח)
מספר האנשים אליהם מתייחסים השכר והנלוות



באורים לדוחות הכספיים

באור 28 – ארועים לאחר תאריך המאזן

במסגרת חוק ההסדרים 2009-2010 אושרו תיקונים אשר השלכותיהם על פעילות המוסד בשנים הבאות מהותית. (חוק ההסדרים לשנים 2011-2012 טרם עבר הליך חקיקה).

להלן פרוט תיקוני החקיקה העיקריים ואומדן הנהלת המוסד להשפעה על פעילותו -
 אומדן השינוי
 במונחים שנתיים
 (באחוזים מההוצאה
 בענף)

- א. זקנה**
- העלאת קצבאות הזקנה בינואר 2010 מ-17% מהסכום הבסיסי ל-17.35% ממנו ליחיד ובינואר 2011 ל-17.7% תוך התאמה מקבילה להרכבי משפחה אחרים והתאמה מקבילה אצל מקבלי השלמת הכנסה.
- ב. אבטלה**
- מימון ענף אבטלה - בחוק ההסדרים לשנת 2009 הוארכה מחויבות האוצר למימון הגרעון בענף אבטלה. הגרעון ימומן מענף ילדים עד לשנת 2011.
- ג. קצבאות ילדים**
- במסגרת הסכמי הקואליציוניים קצבות ילדים עבור ילדים שניים שלישיים ורבעיים יעלו באופן הדרגתי עד שבסופו של התהליך ב-2012 תינתן תוספת של 100 ש"ח לכל ילד כזה. התהליך התחיל ביולי 2009. עד יוני 2010 תשולם תוספת של 93 ש"ח לילד רביעי ו-60 ש"ח לילד שלישי במשפחה.
- ד. גבייה ודמי ביטוח**
1. הכפלת התקרה לתשלום דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות מ-5 פעמים הסכום הבסיסי ל-10 פעמים הסכום הבסיסי (הוראת שעה מ-1.8.2009 עד 31.12.2010).
 2. הגדלת שיעור דמי ביטוח ממעסיקים, על חלק השכר שאינו עולה על 60% מהשכר הממוצע ב-0.4%. הוראת שעה מיום 1.8.2009 עד 31.3.2011.
 3. כנגד תוספת הגבייה כאמור מ-2 הסעיפים הראשונים, מופחת שיעור ההקצבה שמעביר אוצר המדינה לענף ילדים. הוראת שעה מיום 1.8.2009 עד 31.3.2011, 2010 - 169%, 2011 - 208%



רשימות לפי ענפים
ליום 31 בדצמבר 2009
(בלתי מבוקר ובערכים נומינליים)



רשימה א':

(אלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

קרנות, עתודות וגרעונות הענפים ליום 31 בדצמבר 2009

| הענף | הפרשה לזכויות עובדים (2) | קרן הביטוח (2) | עתודה(גרעון) ליום 31 בדצמבר 2009 | יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2009 (1) |
|-----------------------|--------------------------|--------------------|----------------------------------|--|
| זקנה ושארים | 660,023 | 190,245,500 | (126,753,243) | 64,152,280 |
| נכות כללית | 787,678 | 86,103,700 | (77,301,575) | 9,589,803 |
| סיעוד | 146,349 | 12,490,000 | (13,728,830) | (1,092,481) |
| נפגעי עבודה | 506,184 | 28,297,800 | (24,330,328) | 4,473,657 |
| נפגעי תאונות | 14,669 | - | 3,520,319 | 3,534,988 |
| אמהות | 170,671 | - | (2,031,435) | (1,860,764) |
| ילדים | 565,314 | - | 91,264,508 | 91,829,822 |
| אבטלה | - | - | - | - |
| פשיטת רגל ופרוק תאגיד | 21,644 | - | 674,764 | 696,409 |
| הענקות מטעמי צדק | 1,182 | - | 3,740 | 4,922 |
| סה"כ | 2,873,714 | 317,137,000 | (148,682,080) | 171,328,636 |

פרוק התנועה ביתרות הענפים ליום 31 בדצמבר 2009

| הענף | יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2008 | השפעה מצטברת לתחילת שנה (3) | העברת יתרות בין ענפים | עודף שוטף לשנת 2009 | יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2009 |
|-----------------------|------------------------------------|-----------------------------|-----------------------|---------------------|------------------------------------|
| זקנה ושארים | 51,675,266 | 6,720,657 | | 5,756,357 | 64,152,280 |
| נכות כללית | 10,435,466 | 1,198,510 | | (2,044,173) | 9,589,803 |
| סיעוד | 1,057,782 | 22,667 | | (2,172,931) | (1,092,482) |
| נפגעי עבודה | 4,673,829 | 545,130 | | (745,303) | 4,473,656 |
| נפגעי תאונות | 2,595,259 | 350,239 | | 589,490 | 3,534,988 |
| אמהות | 276,033 | (45,034) | | (2,091,764) | (1,860,764) |
| ילדים | 64,235,248 | 9,017,794 | (2,697,844) | 21,274,625 | 91,829,822 |
| אבטלה | - | (70,034) | 2,697,844 | (2,627,810) | 0 |
| פשיטת רגל ופרוק תאגיד | 747,465 | 92,549 | | (143,604) | 696,410 |
| הענקות מטעמי צדק | 6,302 | 733 | | (2,113) | 4,922 |
| סה"כ | 135,702,650 | 17,833,211 | - | 17,792,774 | 171,328,635 |

1. עתודה (גרעון) בתוספת הפרשה לזכויות עובדים וקרנות הביטוח.

2. הפרשה לזכויות עובדים וקרנות הביטוח בניכוי חלק האוצר.

3. השפעה מצטברת בעקבות שינוי מדיניות המוסד בקשר להצגת יתרת איגרות חוב של ממשלת ישראל בדוחות הכספיים.



רשימה ב': הכנסות, הוצאות ועודפים של הענפים לשנת 2009

(אלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

הכנסות

| הענף | דמי ביטוח | השתתפות תקציב | | הפרשי הצמדה | שונות | סה"כ הכנסות לשנת 2009 |
|-----------------------|-------------------|-------------------|-------------------|------------------|----------------|-----------------------|
| | | ריבית | המדינה | | | |
| זקנה ושארים | 12,836,469 | 2,176,804 | 5,291,906 | 1,927,158 | 40,598 | 22,272,937 |
| נכות כללית | 4,679,336 | 645,143 | 943,397 | 345,314 | 281,798 | 6,894,989 |
| סיעוד | 498,795 | 745,085 | 17,603 | 8,174 | 214,784 | 1,484,440 |
| נפגעי עבודה | 1,664,336 | 0 | 429,124 | 156,821 | 336,427 | 2,586,708 |
| נפגעי תאונות | 237,605 | 0 | 275,808 | 100,323 | 0 | 613,735 |
| אמהות | 2,192,324 | 162,378 | (35,645) | (10,995) | 0 | 2,308,062 |
| ילדים | 5,571,931 | 11,539,521 | 7,046,740 | 2,557,536 | 0 | 26,715,728 |
| אבטלה | 535,011 | 0 | 0 | 0 | 0 | 535,011 |
| פשיטת רגל ופרוק תאגיד | 91,281 | 0 | 72,856 | 26,655 | 9,821 | 200,614 |
| הענקות מטעמי צדק | 8,495 | 4,534 | 576 | 208 | 0 | 13,812 |
| סה"כ | 28,315,583 | 15,273,465 | 14,042,365 | 5,111,194 | 883,428 | 63,626,036 |

הוצאות

| הענף | גמלאות | תשלומים אחרים ע"פ החוק | חובות אבודים | הוצאות מינהל (1) | סה"כ הוצאות | עודף(גרעון) | |
|-----------------------|-------------------|---------------------------|---------------|------------------|-------------------|-------------------|-------------------|
| | | | | | | 2009 | 2008 |
| זקנה ושארים | 16,020,142 | 272,520 | 24,766 | 319,345 | 16,636,772 | 5,636,164 | 3,940,479 |
| נכות כללית | 7,590,215 | 1,041,290 | 33,726 | 438,322 | 9,103,553 | (2,208,564) | (2,066,797) |
| סיעוד | 11,204 | 3,612,354 | 205 | 53,689 | 3,677,453 | (2,193,012) | (2,029,931) |
| נפגעי עבודה | 2,659,875 | 518,323 | (4,693) | 250,997 | 3,424,502 | (837,794) | (779,040) |
| נפגעי תאונות | 22,210 | 0 | 0 | 3,293 | 25,503 | 588,233 | 423,348 |
| אמהות | 2,536,494 | 1,811,677 | 494 | 82,162 | 4,430,827 | (2,122,765) | (1,568,371) |
| ילדים | 5,367,511 | 36,489 | 4,095 | 111,963 | 5,520,057 | 21,195,671 | 16,818,759 |
| אבטלה | 3,050,465 | 8,298 | 6,661 | 97,397 | 3,162,821 | (2,627,810) | (1,425,507) |
| פשיטת רגל ופרוק תאגיד | 335,390 | 0 | 2 | 14,146 | 349,538 | (148,924) | (88,444) |
| הענקות מטעמי צדק | 15,675 | 0 | 0 | 400 | 16,075 | (2,263) | (1,724) |
| סה"כ | 37,609,181 | 7,300,951 | 65,256 | 1,371,714 | 46,347,101 | 17,278,936 | 13,222,772 |

1. כולל שינוי הפרשה לזכויות עובדים.



רשימה ג': תקבולים ותשלומים של הענפים לשנת 2009

(אלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

תקבולים

| הענף | דמי ביטוח | השתתפות תקציב המדינה | ריבית | שונים | סה"כ תקבולים | הפרשי הצמדה | סה"כ תקבולים כולל הפרשי הצמדה |
|-----------------------|-------------------|----------------------|------------------|----------------|-------------------|------------------|--|
| | | | | | | | 2008 2009 |
| זקנה ושארים | 12,750,356 | 2,156,014 | 2,512,055 | 9,559 | 17,427,983 | 963,058 | 18,037,367 18,391,041 |
| נכות כללית | 4,648,479 | 628,911 | 447,981 | 320,959 | 6,046,330 | 172,543 | 6,109,212 6,218,873 |
| סיעוד | 495,476 | 751,703 | 8,473 | 1,427 | 1,257,080 | 4,084 | 1,316,541 1,261,164 |
| נפגעי עבודה | 1,653,429 | 0 | 203,760 | 108,644 | 1,965,833 | 78,358 | 2,194,644 2,044,192 |
| נפגעי תאונות | 235,944 | 0 | 130,913 | 0 | 366,857 | 50,128 | 391,930 416,985 |
| אמהות | 2,177,875 | 166,557 | (16,832) | 0 | 2,327,599 | (5,494) | 2,378,622 2,322,106 |
| ילדים | 5,533,702 | 11,910,936 | 3,344,504 | 0 | 20,789,142 | 1,277,960 | 20,784,097 22,067,102 |
| אבטלה | 533,579 | 0 | 0 | 0 | 533,579 | 0 | 525,098 533,579 |
| פשיטת רגל ופרוק תאגיד | 91,037 | 0 | 34,593 | 0 | 125,630 | 13,319 | 146,144 138,949 |
| הענקות מטעמי צדק | 8,438 | 4,686 | 274 | 0 | 13,398 | 104 | 13,337 13,501 |
| סה"כ | 28,128,315 | 15,618,807 | 6,665,721 | 440,589 | 50,853,431 | 2,554,060 | 51,896,992 53,407,492 |

תשלומים

| הענף | גמלאות | ע"פ חוק | תשלומי מינהל | תשלומים אחרים | סה"כ תשלומים |
|-----------------------|-------------------|------------------|----------------|------------------|--|
| | | | | | 2008 2009 |
| זקנה ושארים | 16,014,313 | 281,054 | 191,990 | 281,054 | 15,045,089 16,487,357 |
| נכות כללית | 7,589,785 | 1,040,327 | 262,580 | 1,040,327 | 8,250,228 8,892,693 |
| סיעוד | 11,204 | 3,587,453 | 32,094 | 3,587,453 | 3,330,053 3,630,751 |
| נפגעי עבודה | 2,664,305 | 518,121 | 147,747 | 518,121 | 3,040,947 3,330,174 |
| נפגעי תאונות | 21,210 | 0 | 1,970 | 0 | 20,055 23,180 |
| אמהות | 2,499,477 | 1,802,158 | 49,495 | 1,802,158 | 3,902,984 4,351,131 |
| ילדים | 5,366,555 | 40,521 | 67,471 | 40,521 | 5,001,413 5,474,547 |
| אבטלה | 2,933,615 | 9,761 | 58,689 | 9,761 | 1,886,060 3,002,065 |
| פשיטת רגל ופרוק תאגיד | 224,892 | 0 | 8,537 | 0 | 205,784 233,429 |
| הענקות מטעמי צדק | 15,675 | 0 | 246 | 0 | 14,946 15,921 |
| סה"כ | 37,341,031 | 7,279,395 | 820,819 | 7,279,395 | 40,697,559 45,441,248 |

גבייה עבור קופות חולים (חוק ביטוח בריאות)

(אלפי שח)

| | 2008 | 2009 | |
|---------------------------------|-------------------|-------------------|--|
| ביטוח בריאות | 14,607,995 | 15,004,801 | |
| הוצאות מינהל ומועצת הבריאות | (80,393) | (83,973) | |
| סה"כ העברה לקופות החולים | 14,527,602 | 14,920,828 | |



רשימה ד': עודפים וגרעונות לפי הענפים לשנת 2009

(אלפי ש"ח - בערכים נומינליים)

1. עודף (גרעון) של ההכנסות על ההוצאות

| הענף | העברה בין הענפים | עודף (גרעון) שוטף לשנת 2009 | גידול (קטיון) בהפרשה לזכויות עובדים | | גידול בקרנות הביטוח | עודף (גרעון) כולל | השפעה מצטברת לתחילת השנה (1) | עודף (גרעון) מצטבר ליום 31 בדצמבר 2009 | עודף (גרעון) מצטבר ליום 31 בדצמבר 2008 |
|-----------------------|------------------|-----------------------------|-------------------------------------|---------------------|---------------------|--------------------|------------------------------|--|--|
| | | | עובדים | גידול בקרנות הביטוח | | | | | |
| זקנה ושארים | | 5,756,357 | 120,193 | 18,457,500 | (12,821,336) | (8,413,343) | (126,753,243) | (105,518,564) | |
| נכות כללית | | (2,044,173) | 164,391 | 8,685,700 | (10,894,264) | (5,836,689) | (77,301,575) | (60,570,622) | |
| סיעוד | | (2,172,931) | 20,082 | 1,680,100 | (3,873,112) | (532,732) | (13,728,830) | (9,322,986) | |
| נפגעי עבודה | | (745,303) | 92,492 | 2,432,800 | (3,270,594) | (2,210,467) | (24,330,328) | (18,849,266) | |
| נפגעי תאונות | | 589,490 | 1,257 | 588,233 | 588,233 | 350,240 | 3,520,319 | 2,581,846 | |
| אמהות | | (2,091,764) | 31,001 | (2,122,765) | (2,122,765) | (45,032) | (2,031,435) | 136,362 | |
| ילדים | (2,697,844) | 21,274,625 | 78,954 | 21,195,671 | 21,195,671 | 9,017,794 | 91,264,508 | 63,748,888 | |
| אבטלה | 2,697,844 | (2,627,810) | 0 | (2,627,810) | (2,627,810) | (70,034) | 0 | 0 | |
| פשיטת רגל ופרוק תאגיד | | (143,604) | 5,320 | (148,924) | (148,924) | 92,548 | 674,764 | 731,140 | |
| הענקות מטעמי צדק | | (2,113) | 150 | (2,263) | (2,263) | 732 | 3,740 | 5,271 | |
| סה"כ | 0 | 17,792,774 | 513,840 | 31,256,100 | (13,977,164) | (7,646,983) | (148,682,080) | (127,057,931) | |

2. עודף (גרעון) שוטף של תקבולים על תשלומים

| הענף | כולל ריבית | שוטף | כולל | מצטבר ליום 31.12.2009 | מצטבר ליום 31.12.2008 |
|-----------------------|------------------|--------------------|------------------|-----------------------|-----------------------|
| זקנה ושארים | 940,626 | (1,571,428) | 1,903,684 | 41,834,660 | 39,930,976 |
| נכות כללית | (2,846,362) | (3,294,343) | (2,673,820) | (12,076,095) | (9,402,275) |
| סיעוד | (2,373,671) | (2,382,144) | (2,369,587) | (14,094,892) | (11,725,305) |
| נפגעי עבודה | (1,364,340) | (1,568,101) | (1,285,982) | (7,031,139) | (5,745,157) |
| נפגעי תאונות | 343,677 | 212,764 | 393,805 | 3,827,629 | 3,433,824 |
| אמהות | (2,023,531) | (2,006,699) | (2,029,025) | (10,506,382) | (8,477,357) |
| ילדים | 15,314,595 | 11,970,091 | 16,592,555 | 141,733,895 | 125,141,340 |
| אבטלה | (2,468,487) | (2,468,486) | (2,468,487) | (27,171,053) | (24,702,567) |
| פשיטת רגל ופרוק תאגיד | (107,799) | (142,391) | (94,480) | 1,132,439 | 1,226,919 |
| הענקות מטעמי צדק | (2,524) | (2,797) | (2,420) | (12,433) | (10,013) |
| סה"כ | 5,412,184 | (1,253,534) | 7,966,243 | 117,636,629 | 109,670,385 |

1. השפעה מצטברת לתחילת שנה בעקבות שינוי מדיניות המוסד בקשר להצגת יתרת קרנות הביטוח ויתרת איגרות חוב של ממשלת ישאל בדוחות הכספיים..



רשימה הי: ביצוע התקציב המינהלי לשנת 2009

(אלפי ש"ח)

| 2008 | 2009 | | | | הסעיף |
|-----------------------------------|----------------|------------------|------------------|------------------|-------------------------|
| הוצאות בפועל | עודף | הוצאות בפועל | תקציב מעודכן | תקציב מאושר | |
| 750,509 | 26,318 | 767,577 | 793,895 | 792,710 | סה"כ כח אדם |
| 709,556 | 16,290 | 726,410 | 742,700 | 747,120 | שכר ונלוות |
| 6,358 | 3,633 | 6,822 | 10,455 | 8,960 | כ"א חיצוני |
| 13,964 | 2,739 | 15,436 | 18,175 | 18,070 | תרבות ורווחה |
| 5,172 | 1,626 | 5,234 | 6,860 | 6,160 | הדרכה |
| 465 | 211 | 414 | 625 | 500 | מיון והערכה |
| 14,994 | 1,819 | 13,261 | 15,080 | 11,900 | תחום לקוחות |
| 169,255 | 26,926 | 183,597 | 210,523 | 189,560 | סה"כ לוגיסטיקה |
| 16,096 | 1,828 | 20,392 | 22,220 | 21,480 | סה"כ רכב הובלות |
| 104,649 | 17,376 | 110,515 | 127,891 | 115,210 | סה"כ הוצאות דיור |
| 46,169 | 7,396 | 50,916 | 58,312 | 51,470 | סה"כ שירותי משרד |
| 2,341 | 326 | 1,774 | 2,100 | 1,400 | סה"כ חקירות |
| 30,630 | 3,668 | 32,762 | 36,430 | 35,780 | סה"כ בטחון |
| 9,370 | 1,022 | 9,348 | 10,370 | 10,320 | סה"כ הסברה |
| 15,226 | 733 | 16,097 | 16,830 | 17,820 | סה"כ גמלאות |
| 3,383 | 1,793 | 3,917 | 5,710 | 5,360 | סה"כ גביה |
| 46,199 | 3,860 | 50,032 | 53,892 | 50,830 | סה"כ כספים |
| 10,071 | 2,874 | 10,096 | 12,970 | 14,780 | סה"כ הוצאות משפט |
| 424 | 155 | 420 | 575 | 650 | סה"כ מחקר |
| 113,813 | 27,140 | 123,280 | 150,420 | 138,540 | סה"כ תמ"מ |
| 2,330 | 1,894 | 2,996 | 4,890 | 5,650 | סה"כ שונות |
| פרוייקטים במימון גורמי חוץ | | | | | |
| (7,869) | 22,481 | (22,481) | | | סה"כ הכנסות |
| 1,143,341 | 118,864 | 1,177,641 | 1,296,505 | 1,262,000 | סה"כ |



רשימה ו': תקבולי ותשלומי הענפים לעומת התקציב לשנת 2009

(אלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

תקבולים

| הענף | התקציב המאושר | תקציב מעודכן | תקבולים | עודף / גרעון (1) | אחוז הביצוע | תקבולים בשנת 2008 |
|------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|------------------|-------------|----------------------|
| זקנה ושארים | 17,174,000 | 17,475,765 | 17,427,983 | (47,782) | 100 | 17,015,189 |
| נכות כללית | 5,732,300 | 5,826,611 | 6,046,330 | 219,719 | 104 | 5,872,283 |
| סיעוד | 1,201,000 | 1,255,289 | 1,257,080 | 1,791 | 100 | 1,270,084 |
| נפגעי עבודה | 2,172,000 | 2,179,090 | 1,965,833 | (213,257) | 90 | 2,091,683 |
| נפגעי תאונות | 372,000 | 366,900 | 366,857 | (43) | 100 | 343,648 |
| אמהות | 2,310,000 | 2,324,107 | 2,327,599 | 3,492 | 100 | 2,352,592 |
| ילדים | 20,850,600 | 20,889,340 | 20,789,142 | (100,198) | 100 | 19,644,432 |
| אבטלה | 589,000 | 535,800 | 533,579 | (2,221) | 100 | 525,098 |
| פשיטת רגל ופירוק תאגיד | 141,000 | 134,089 | 125,630 | (8,459) | 94 | 129,323 |
| הענקות מטעמי צדק | 13,000 | 13,200 | 13,398 | 198 | 101 | 13,181 |
| סה"כ | 50,554,900 | 51,000,191 | 50,853,431 | (146,760) | 100 | 49,257,513 |

תשלומים

| הענף | התקציב המאושר | תקציב מעודכן | תשלומים | עודף / גרעון (2) | אחוז הביצוע | תשלומים בשנת 2008 |
|------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|------------------|-------------|----------------------|
| זקנה ושארים | 15,883,310 | 16,290,089 | 16,295,367 | 5,278 | 100 | 14,851,574 |
| נכות כללית | 8,796,936 | 8,628,159 | 8,630,112 | 1,953 | 100 | 7,985,562 |
| סיעוד | 3,564,521 | 3,598,659 | 3,598,657 | (2) | 100 | 3,297,703 |
| נפגעי עבודה | 3,069,985 | 3,176,515 | 3,182,426 | 5,911 | 100 | 2,892,025 |
| נפגעי תאונות | 20,048 | 21,200 | 21,210 | 10 | 100 | 18,069 |
| אמהות | 4,105,057 | 4,301,353 | 4,301,635 | 282 | 100 | 3,853,095 |
| ילדים | 5,194,110 | 5,406,432 | 5,407,076 | 644 | 100 | 4,933,406 |
| אבטלה | 2,239,970 | 2,943,006 | 2,943,377 | 371 | 100 | 1,826,905 |
| פשיטת רגל ופירוק תאגיד | 241,105 | 224,891 | 224,892 | 1 | 100 | 197,180 |
| הענקות מטעמי צדק | 16,500 | 15,675 | 15,675 | 0 | 100 | 14,698 |
| סה"כ | 43,131,542 | 44,605,979 | 44,620,427 | 14,448 | 100 | 39,870,217 |

1. לא כולל תקבולים מהצמדה
2. לא כולל תשלומי מינהל



רשימה ז': תשלומי גמלאות על כי חוקים והסכמים אחרים לשנת 2009

(אלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

א. גמלאות במימון משרד האוצר

| תשלומים בשנת 2008 | תשלומים בשנת 2009 |
|----------------------|----------------------|
| 2,384,075 | 2,482,598 |
| 2,314,892 | 2,340,701 |
| 1,249,575 | 1,316,868 |
| 801,308 | 876,181 |
| 418,975 | 435,097 |
| 222,042 | 231,539 |
| 165,497 | 171,375 |
| 206,358 | 157,127 |
| 101,262 | 100,781 |
| 0 | 80,135 |
| 0 | 65,512 |
| 32,010 | 34,131 |
| 5,359 | 5,991 |
| 5,221 | 4,832 |
| 3,108 | 2,908 |
| 2,263 | 2,384 |
| 2,008 | 2,091 |
| 54,820 | 2,913 |
| 7,968,773 | 8,313,164 |

הבטחת הכנסה
גימלאות ז"ש מיוחדות
השלמת הכנסה
ניידות
נפגעי איבה
דמי מזונות
מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
פוליו
פיצויים לנפגעי הקרנות
סיעוד - עידוד העסקת עובדים ישראלים
אבטלה - הסכם מיוחד
אסירי ציון וחסידי אומות העולם
מתנדבים
תגמול ליתום עקב אלימות במשפחה
נכות עולים
סיעוד לעולים
נפגעי עירו דם
שונות

ב. גמלאות במימון משרד הביטחון

| תשלומים בשנת 2008 | תשלומים בשנת 2009 |
|----------------------|----------------------|
| 817,027 | 1,148,331 |
| 14,190 | 19,502 |
| 259 | 210 |
| 831,476 | 1,168,043 |

תגמולי מילואים
אבטלה למשחררי צבא קבע
דמי לידה לחיילות משוחררות





המוסד לביטוח לאומי

הדו"ח של האקטואר

לשנת 2009





המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2009

| | |
|------|---|
| עמוד | תוכן העניינים |
| 2 | הקדמה |
| 2 | הנושאים העיקריים של הדו"ח |
| 2 | השינויים העיקריים בדו"ח לעומת שנה קודמת |
| 3 | הגדרת המונחים |
| 3 | מטרת דו"ח האקטואר |
| 3 | כללים חשבונאיים מקובלים ומתאימים למוסד |
| 4 | הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – לוחות גריעה |
| 4 | הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – שיעור הריבית לחישוב ההיוון |
| 4 | הוצאות מנהליות- הבסיסים הטכניים לחישוב קרנות הביטוח ועוד |
| 5 | העברה כספית מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר – סעיף 28 לחוק - ועוד |
| 5 | הסבר ללוחות 0 - 8 שבדו"ח (וביחוד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים) |
| 7 | ענף ביטוח זקנה ושארירים (זו"ש) (ראו לוח 1) |
| 8 | ענף ביטוח סיעוד (ראו לוח 2) |
| 9 | ענף ביטוח נכות (ראו לוח 3) |
| 10 | ענף ביטוח נפגעי עבודה (ראו לוח 4) |
| 11 | ענף ביטוח אמהות (ראו לוח 5) |
| 11 | ענף ביטוח ילדים (ראו לוח 6) |
| 11 | ענף ביטוח אבטלה (ראו לוח 7) |
| 12 | ענף ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד (פס"ר) (ראו לוח 8) |
| 12 | חשבון מיסון הענקות מטעמי צדק ענף ביטוח תאונות וענף ביטוח שירות מילואים |
| 12 | ס' כ ו ס - לענפי ביטוח של המוסד |
| 13 | הגדרת המונחים |
| 14 | נספח מס' 1. הערות לגבי השינויים המוזכרים לעיל - ועוד |
| 16 | זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד (זפע"ג להלן) |

תרשימים

| | |
|------------------|-------------|
| תרשימים עמוד - X | תרשימים מס: |
| - 1 - | 3 - 1 |
| - 2 - | 6 - 4 |

לוחות

| | |
|----------------|----------------------|
| לוחות עמוד - X | לוח מס: |
| - 1 - | 0 |
| - 2 - | 0.2009 |
| - 3 - | 1 |
| - 4 - | 2 – רק חלק מל"ל |
| - 5 - | 3 – לפי דוחות כספיים |
| - 6 - | 4 |
| - 7 - | 5 |
| - 8 - | 6 |
| - 9 - | 7 |
| - 10 - | 8 |



המוסד לביטוח לאומי לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2009

1. הקדמה

צורת הדו"ח לשנת 2009, להוציא שינויים קטנים, נשארה במתכונת דומה לזו של הדו"ח הקודם. לפני קריאת הדו"ח חשוב להבין שהגדרת כללים חשבונאיים מקובלים למוסד משפיעה בצורה מכרעת על מרכיבי הדו"ח האקטוארי. כבר הדגשתי את זה בעבר ואני חוזר ומדגיש את זה שוב. הכללים החשבונאיים הקשורים בנושאים האקטואריים לא שונו במשך עשרות שנים, והדיון המעמיק בהגדרתם נראה לי דחוף וחשוב כפי שצינתי לא פעם בפורומים שונים. השנה, נקבעו שינויים ע"י מנהלת המוסד כמתואר להלן. השנה, מנהלת המוסד אמצה את שיטת החשבונאות הקיימת בדוחות הכספיים של הממשלה משנת 2008 והחליטה לדווח לפי שיטת שווי הוגן, גם עבור התחייבויות וגם עבור נכסים (מסוימים) של המוסד.

כנדי לקבל תמונה יותר ברורה של הכתוב בדו"ח אני ממליץ לכל קוראי הדו"ח הנוכחי, לעיין פעם נוספת גם בהסברים לדו"ח של שנת 2000 (ובדוחות שבאו אחריו), שם השתדלתי להדגיש ולהסביר בצורה מסודרת ומעמיקה את רוב הנקודות הרגישות הקשורות להגדרת מטרות הדו"ח, ולהגדרות המונחים הבסיסיים אשר בדו"ח. השאלות והאתגרים הקשורים לנושאי הדו"ח שניסיתי להציב או למנהלה ולכל עובדי המוסד (כמבצעי החוק), לטוענת המוסד (כנציגי המבוטחים) ולשר (כנציגי הכנסת – הגוף המכתיב את תנאי החוק), עומדים לפני הגורמים הנ"ל גם היום, במסגרת, אין בדו"ח "סותרת עיתונאית". בכל זאת, הנני מרכז מספר נושאים בנספח מס' 1.

2. הנושאים העיקריים של הדו"ח

- 2.1 העלאת השאלה של משמעות הדו"חות הכספיים. - התוצאה <=> המשך בדיקת מדיניות המוסד לגבי הגדרת "התחייבויות" המוסד. (לדעתי, יש לקדם את הנושא מיד, ותקוותי שלא יהיה מאוחר מדי.)
- 2.2 הערכת המצב הקיים והצעת הדרכים לשיפור המצב בעתיד. - המסקנה <=> גם לפי המדדים לטווח ארוך, המצב הכספי של המוסד ממשיך להידרדר, - קרנות הביטוח מסתכמות בכ- 317 מיליארד ₪, והגרעון האקטוארי נומד על גובה של כ- 146 מיליארד ₪. הגרעון האקטוארי גדל ב- 12.5% ריאלי, ושיעור הביטוח האקטוארי עלה קצת (בגלל השינוי לשיטת השווי הוגן) לגובה של כ- 54%.
- וגם לפי המדדים לטווח קצר, למרות הצעדים שנקטה הממשלה במסגרת התוכנית הכלכלית לשיפור המצב הכלכלי במדינה, כבר ניתן לראות את סימני ההידרדרות במצבו הכספי של המוסד:
 - עודף התקבולים על התשלומים ירד מ- 21% ל- 12% מהח"כ התשלומים.
 - תקבולי דמי ביטוח ירדו מ- 70% מהתשלומים ל- 63%, כלומר המוסד "פחות עצמאי".
 - "יש" סכף בקופה להמשך תשלומי קצבאות ל- 3.8 שנים (בגלל השינוי לשיטת השווי הוגן).
- להדגיש, שהנתונים עלולים להיות יותר בעייתיים בעתיד, והסוכנות לנכ" כבר ידוע הגידולים שיהיו בענף זו"ש ובענף ילדים. תקופת דחית גיל הפרישה נגמרה עם סוף השנה.
- 2.3 במסגרת תוכניות החירום הכלכלית הממשלה נקטה במספר צעדים שנועדו לשפר את מצבו הכספי של המוסד, אך גם צעדים אחרים (כמו הגדלת שיעורי הקצבאות בחלק מענפי הביטוח), מנטרלים את ההשפעה החיובית של הצעדים המשפרים.
- 2.4 יתכן שההצמדה לשכר (אולי באופן חלקי?) תחזור בעתיד, ואם לא, אז יעשו ניסיונות להגדיל את הקצבאות בצורה אחרת (כמו שכר נעשה בעבר). הצעדים הראשוניים בכיוון הזה נעשו כאשר הוגדלו הקצבאות בענף זו"ש על ידי הגדלת האאוזים המגדירים את רכיבי הקצבאות כחלק מהשכר הקובע. כמובן שהחזרת הצמדת הגמלאות לשכר, אם לא יהיה שינוי בכללים החשבונאיים המקובלים, תחזיר את הגלגל אחורה להידרדרות במצבם הכספי של הענפים הבעייתיים. (ובמקרה של החזרת ההצמדה לשכר, הצעד של הגדלת הקצבה כחלק משכר ממוצע במשק [במקום חוספת "חד פעמית"/AD HOC] יכול להוליד בעיות עתידיות.)
- 2.5 על המחוקק להחליט לגבי כיוון תפקוד המוסד בעתיד. (וברור, שתהיה השפעה לא מבוטלת של יועצים על המחוקק.) - התוצאה ומתי <=> ? (בידי המחוקק המחליטים) ?

3. השינויים העיקריים בדו"ח לעומת שנה קודמת

- 3.1 השנה לא הכנסתי שינויים עקרוניים לתוך צורת הדו"ח, אבל הכנסתי כמה תרשימים (גם לגבי התחייבויות וגם לגבי נכסים מסוימים) והערות/הסברים חשובים.
 - 3.1.1 להמחשת חוסר העצמאות של ענפי הביטוח וחוסר האיזון בין התשלומים והתקבולים ברוב ענפי המוסד, המשכתי בתרשים 1 את העברות הכספיים בין הענפים משנת 1992.
 - 3.1.2 תרשים 2 (המשך של דוחות קודמים), מציג את הגידולים הריאליים בקצבאות וקנה בסיסיות לפי שנות הזכאות במשך השנים 1987 - 2009. לדעתי, יש לפקפק בדברים המופיעים בעיתונים ובמקומות אחרים - ש"בזמן האחרון חלה שחיקה נוראית בקצבאות הזקנה". (אבל ראו סעיפים 12.6 - 12.8.)
 - 3.1.3 תרשים 3 (המשך של הדו"ח הקודם) מציג את התשואות הריאליות על נכסי המוסד (ראו סעיף 6.3 וסעיף 8).
- 3.2 גם השנה היו שינויים לפי תנחות יסוד שנקבעו ע"י מנהלת המוסד או לפי תנחות המנהלה שמשפיעים על הניתוח וההבנה שבדו"ח.
 - 3.2.1 כמו שבשנת 2008, המשך ביטול העמסת התוצאות המנהליות בהתחייבויות (קרנות הביטוח, זכאים לגמלה וסע"ג).
 - 3.2.2 שיניתי את רכיבות ההזוננים של התורמים העתידיים הצפויים של קרנות הביטוח של זע"ג, ושל נכסים מסוימים (האג"חים) - לא לפי השיטה שלפני שנת 2008, ולא לפי השיטה של השנה הקודמת, (ראו סעיף 3 לדוח שנת 2008), אלא השתמשתי לפי השיטה של שווי

הוגן בוקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד, (הוקטור שנלקח על ידי הממשלה בחישוב ההתחייבויות בגין זכויות שבדים הבלולות בדוחותיה הכספיים לשנת 2009),
3.2.3 ראו נספח מס' I, שבו ריכזתי הערות לגבי השינויים המוזכרים לעיל.

4. הגדרת המונחים

- 4.1 לא הכנסתי שינויים בהגדרת המונחים המופיעים כבר שנים רבות בדו"חות המוסד והבאתי כאן רשימה של המונחים המוגדרים בסוף הדו"ח. (אבל ראו נספח מס' II. בדו"ח לשנת 2007 לגבי "דמי ביטוח", "ר"הוצאות מנהליות" – ומשמעותם בדוחות הכספיים.)
- 4.2 עלי להדגיש - בעקבות השינויים **החשבונאיים** בהגדרת **הערכת** ההתחייבויות והנכסים (בשנת 2008: **קביעת** ריביות להיוון התחייבויות [לקרנות ולפנ"ג], והמשכה של הגדרת **הערכת** נכסים לפי ערך מותאם. בשנת 2009: גם התחייבויות וגם חלק מהנכסים לפי שיטת שווי ההוגן) יש לעיין מחדש **במשמעותן** של ההגדרות לפי נתוני **כל שנה בנפרד**. ובפרט, יש להבין **כל** שימוש שנעשה ב"התחייבויות" (קרנות ופנ"ג) וב"יתרת נכסי הענף". (לפי **אינה** שיטה **חשבונאית**: "שווי הוגן", ערך נקוב, ...). בדור שבמקרה של חוסר תיאום בין שיטת הערכת ההתחייבויות והערכת הנכסים, יש להבין את **המשמעות** של התוצאות המתמטיות, (כמו: יתרת נכסי הענף, גרעון אקטוארי, שיעור כיסוי אקטוארי, שיעור כיסוי קופתי, ויחסים אחרים.)
- 4.3 גרעון אקטוארי; דמי ביטוח; החוק; התחייבות; זכאים לגמלה; יתרת נכסי הענף; שיעור כיסוי אקטוארי; סכסוד צולב; קרנות ביטוח; רשימות לפי ענפים; שיעור כיסוי קופתי.

5. מטרת דו"ח האקטואר

- 5.1 בהתאם לסעיף 31 (א) של החוק ניתן להלן דו"ח של אקטואר המוסד לשם צירופו למאזן ודין והשבון כספי לשנת 2009 המוגש ע"י מנהלת המוסד למועצה ולשר האתראי על המוסד.
- 5.2 למרות שהצירוף הזה נעשה בהתאם לחוק, החוק אינו מגדיר את תוכנו של דו"ח אקטואר המוסד. אולם ישנן שתי נקודות ברורות:
- 5.2.1 מטרת דו"ח האקטואר היא צירופו לדו"ח **הכספי** של המוסד,
- 5.2.2 וייעודו של המאזן והדו"ח הכספי הוא **מועצת המוסד והשר**.
- 5.3 דו"ח האקטואר השנתי **אינו** דו"ח אקטוארי מלא (המתואר ב סעיף 24 לחוק). לדעתי, מטרת דו"ח האקטואר השנתי, בין היתר, הן:
- 5.3.1 לספק מידע להכנת מאזן ודו"ח **כספי** לפי **צרכיו של מי שמכין הדוחות הללו**,
- 5.3.2 לספק מידע מהיבטים אקטואריים למועצה ולשר לצורך קבלת החלטות כטיפול עתידי בנושאים החשובים למבוטחי המוסד, קרי, כמעט לכל אוכלוסיית מדינת ישראל.
- 5.4 שתי ההשלכות המיידיות טבעות מהגדרתי של המטרה:
- 5.4.1 לא ניתן להתחמק מהגדרת דרישותיו של הדו"ח **הכספי**. בלי ההגדרה הזאת, אי אפשר לספק מידע לאותה מטרה בדו"ח האקטוארי! כיוון שדרישותיו של הדו"ח **הכספי** יקבעו **איך** להגדיר את ההתחייבויות האקטואריות (קרנות הביטוח וה"זכאים לגמלה") **לאותה** המטרה. (גם בשנת 2008 וגם בשנת 2009, מנהלת המוסד הכניסה שינויים בהנחות היסוד ובהנחות החשבונאיות.)
- 5.4.2 הדרך לחישוב ההתחייבויות האקטואריות (והנכסים) צריכה להיקבע בהתחשב בכך שיש לספק מידע שיבהיר את מצבו הכספי של המוסד ויעזור לקבלת החלטות העתידיות ע"י המורטים המוסמכים.
- 5.4.3 לדעתי, אין בהכרח התאמה בין שתי המטרות הנ"ל לגבי הגדרת הבסיס לחישובים! (ראו להלן.)

6. כללים חשבונאים מקובלים ומתאימים למוסד

- 6.1 כבר שנים אני חוזר ומדגיש שהגדרת כללים חשבונאים מקובלים למוסד משפיעה בצורה מכרעת על מרכיבי הדו"ח האקטוארי. קיומת הגדרה של המוסד כ"תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית". לפי באור 2"ג של הדוחות הכספיים הנוכחיים, "כאשר יפורסם תקן בינלאומי תשקול מנהלת המוסד את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח." בדוחות האקטואר, כבר שנים, יש ההוספה שהנהלה ערה לייחודיות של המוסד - כתאגיד מיוחד, כמוסד שלטוני העוסק ומטפל **בביטוח סוציאלי** - וטרם נקבעו כללים חשבונאים מקובלים לגבי דרך ההצגה בדוחות הכספיים של קרנות הביטוח ונישאים **חשבונאים אחרים** בגופים כאלו. (ראו להלן ובנספח מס' I. לדו"ח לשנת 2000.) כפי שצוין בבאורים לדוחות הכספיים של השנה והשנה הקודמת, יש התפתחויות בנושאים החשבונאים, אבל בינתיים לא התקבלו החלטות בכל הנישאים, ולכן, דו"ח האקטואר נשאר במתכונת דומה לזו שמלפני שנה.
- 6.2 בהערך בקשה/המלצה לשינויים מן המועצה ו/או מן השר, כנראה השיטה הנוכחית מקובלת. חשוב להדגיש שמתחילת 2006 הוכנס שינוי לתקנות ההיוון שבשיטתו של המוסד - הריבית להיוונים בתקנות ההיוון מוגדרת בהתחשבות ב"ריבית שוק". בדוחות הכספיים הקודמים, המוסד היה משתמש לחישובי התחייבויות בריבית ממוצעת אשר הוא היה מקבל על השקעותיו ("הריבית המיוחדת לנכסי המוסד"). בשנת 2008, מנהלת המוסד עזבה את השיטה הקודמת וקבעה ריבית להיוונים, כהנחת יסוד לחישוב ההתחייבויות. (ראו סעיף 8 להלן.) בשנת 2009, מנהלת המוסד עזבה את השיטה של 2008, ואמצה את השיטה של שווי הוגן עבור הערכת ההתחייבויות ורוב נכסי המוסד.
- 6.3 כפי שכתוב בבאורים לדוחות הכספיים שבעבר, החל משנת 2004 הופסקה ההתאמה של הדוחות הכספיים להשפעת השינויים בכוח הקניה של המטבע הישראלי. להפסקה הזאת לא הייתה השלכה מהותית על הנתונים המדווחים של המוסד. למרות זאת, כדאי להדגיש את המשמעות של הנתונים בדוחות הכספיים הללו: עד וכולל שנת 2008, הנכסים (וכידוע, רוב נכסי המוסד מושקעים באג"ח המיוחדות של הממשלה) מוצגים בערכם "הרשום" – בסכיבה של ריבית **ריאלית** לעתיד (בערכים ריאליים, בלי התחשבות באינפלציה [חיובית/שלילית] עתידית), **ולכן**, גם ההתחייבויות מוצגות בהתאם. גם בשנת 2009, למרות שרוב הנכסים מוצגים לפי השיטה של שווי הוגן, הם עוד בסכיבה של ריבית **ריאלית** לעתיד.

6.4 כמו כן, למרות הדוחות, לדעתי, העולם ימשיך לחשוב במנחים של שינויים ריאליים: תהיה ריבית שוק לאג"ח צמודה וריבית אחרת לאג"ח לא צמודה, ניתוחים יתייחסו לשינויים ריאליים וכו'. לכן, להלן אני ממשיך עם הגישה של הדוחות הקודמים ומדבר במנחים ריאליים לפי הצורך.

7. הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – לוחות גריעה

- 7.1 גם השנה, כמו בשנים הקודמות, "אומדני ההתחייבויות העתידיות" (קרי קרנות הביטוח) לא חושבו בהתאם לערכים המופיעים בתקנות ההיוון הצמודות לחוק (כפי שהיה נהוג בלשכת האקטואר בשנים שלפני השינוי). נראה לי חשוב שהשינויים בתוחלת החיים של האוכלוסיות השונות והשינויים בתנאי ההשקעות של כספי המוסד יעודכנו לצורך חישוב הקרנות בתדירות האפשרית גם בתקופות שבין עדכוני התקנות.
- 7.2 לדעתי, בדו"ח אקטוארי (או חשבונאי), בשביל לעמוד במטלת מטרות הדו"ח (גם לספק מידע למאזן הנכסי וגם לספק מידע לקבלת החלטות עתידיות), חשוב שאומדני ה"התחייבויות" יחושבו לפי ההערכות המתאימות למטרה. לכן, בהתחשב בשתי המטרות של דו"ח האקטואר אשר הנדרתי בס' 5 לעיל, המידע שיסופק ע"י האקטואר צריך להתבסס על תחזית ריאלית, כך שהשימוש בטבלאות תמותה מעודכנות בחישוב קרנות הביטוח הוא רצוי ואפילו הכרחי.
- 7.3 גם בשנת 2009 הסתפקתי בשימוש בלוחות אשר עודכנו לצורך הכנת הדו"ח של שנת 2001, ובין הסיבות לכך:
- 7.3.1 העיון בפרסומים האחרונים של לוחות תמותה שלמים לישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (לשנים 1996-2000, וכו' עד 2003-2007) לא העלה שינויים דרסטיים בשיעורים.
- 7.3.2 הלמ"ס שינתה את שיטת החישובים בפרסומים האחרונים והמספרים שלנו היו מבוססים על השיטה הקודמת. יש אי-התאמה בין השיטות וטרם הוכח שהשיטה החדשה אכן נכונה. בשנת 2008, סך הקרן בענף זו"ש המחושב לפי השיעורים המעודכנים בהתאם לנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה היה יותר גדול בכ- 0.6% מסכום הקרן המחושב לפי השיעורים בהם השתמשתי משנת 2001. לכן החלטתי בינתיים לא לשנות את הלוח.
- 7.3.3 עדכון הלוחות לשנת הדו"ח לא היה משנה בצורה משמעותית את הקרנות בכל ענפי הביטוח (כולל ענף סיעוד שהלוחות עבורו עודכנו רק לאחרונה על סמך נתוני המוסד) חוץ מענף נכות כללית. ושם, הגידול המתמיד והמשמעותי במספר מקבלי קצבאות נכות בשנים האחרונות גורם לשינויים בדרוסי אוכלוסיית הנכים ועם זה לשינויים בלוחות הגריעה. לעצמי, מחוסר הזמן (שלי ושל המתכנתים) לא הסתיימה השנה בניית לוח גריעה חדש לנכים.
- 7.4 מוטלץ לקרוא נספח מס' I. לדו"ח לשנת 2001, ונספח מס' II. לדו"ח לשנת 2000.

8. הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – שיעור הריבית לחישוב ההיוון

- 8.1 עד שנת 2003 במשך שנים רבות השיעור הזה עמד על 3% והיה מורכב משני חלקים: ריבית על השקעות המוסד (5% - לפי ההנחה) ושיעור גידול ריאלי בשכר (2% - לפי ההנחה. השכר היווה בסיס לחישוב הקצבאות). לפי תיקוני החוק הנובעים מהתוכנית הבלבולית אשר פורסמו באמצע שנת 2003 תבטל החל מ- 1.1.2006 ההצמדה של קצבאות המוסד לשכר. בהתאם לכך ובהנחה שהנכסים ימשיכו לשאת ריבית של כ- 5% לשנה, מדוחות 2003 השתמשתי בריבית לחישוב קרנות הביטוח בשיעור של:
- 8.1.1 5% לשנה – בענפים: זו"ש, נכות כללית ונפגעי עבודה.
- 8.1.2 3% לשנה – בענף סיעוד. המשכתי והיוונתי את הקצבאות בענף לפי 3% ריבית כי רוב תשלומי הענף הם תשלומים לטווחי שירות, והנחתי שחברות ספקי שירות יעלו את התעריפים בהתאם לעלויות השכר בסקטורים המקבילים במשק. ההנחה הזאת נראית לי הגיונית.
- ההשפעה של ביטול ההצמדה לשכר על מאזן המוסד היא חיובית (כתנאי שהשכר הממוצע במשק ימשיך לעלות ולא ירד במשך תקופה ממושכת) ובהחלט **מתבקשת**.
- 8.2 כידוע, רוב נכסי המוסד מושקע באג"ח מיוזמות של המשלה וזאת הסיבה לכך שנכסי המוסד נושאים בממוצע ריבית כה גבוהה (5% לשנה). ברור שאם תחליט המשלה לבטל את התנאים המיוחדים להשקעות המוסד, או המוסד ישנה את מדיניותו לגבי השקעותיו והכסף יוצבר לשוק הרושף, יגדל מיד הגרעון האקטוארי. (ראו הסכרים המפורטים בנספח II. לדו"ח לשנת 2000). יתר מזו, העברת הסכומים הגדולים לשוק יכולה מצידה להשפיע על תנאי ההשקעה בו ולהוריד עוד יותר את הריבית על ההשקעות.
- 8.3 לאחרונה, היה שינוי בהצגה של התחייבויות של קרנות הפנסיה הוותיקות בארץ. בעבר, הוצגו ההתחייבויות, ואפילו הגרעונות, לפי ריבית על הנכסים הקיימים. כיום, מציגים גם את הערך של ההתחייבויות (וגם של הנכסים) לפי ריבית "השוק" המתאימה. בעבר שאלתי: האם כדאי להעלות את השאלות:
- 8.3.1 האם להלאים את המוסד (כמו קרנות הפנסיה הוותיקות)? מה באמת המשמעות של הגדרת המוסד כ"תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית"??
- 8.3.2 האם יש תקן חשבונאי בינלאומי למגזר הממשלתי לגבי ריבית היוון? האם הוא מתאים/ותאים למוסד או יש לבצע בו התאמה?

8.4 בשנת 2008, מנהלת המוסד קבעה כהנחת יסוד את שיעור הריבית לחישוב ההיוון של קרנות הביטוח.

8.5 השנה, שנת 2009, מנהלת המוסד שינתה את המדיניות החשבונאית שלה לגבי שיעור ריבית ההיוון ועברה לשיטת השווי הרוגן. לצורך ביצוע ההיוון, נלקח ווקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד, (הווקטור שנלקח על ידי המשלה בחישוב ההתחייבויות בגין זכויות עובדים הכלולות בדוחותיה הכספיים). (ראו נספח מס' I).

9. הוצאות מנהליות – הבסיסים הטכניים לחישוב קרנות הביטוח ועוד

9.1 מכיוון שאין מרווח ביטחון כלוחות הגריעה בקרנות הביטוח, המדיניות החשבונאית של המוסד, בכל הדוחות הכספיים לפני שנת 2008, הייתה להוסיף תוספות עבור הוצאות המנהליות הקשורות בתשלומי הנמלאות. (ראו הסכרים בדוחות האקטואר של שנים קודמות).

9.2 בתאם לשינוי במדיניות החשבונאית של המוסד, משנת 2008, אין העמסה של הוצאות מנהליות בהתחייבויות של המוסד - (לא בקרנות הביטוח [כמתואר בבאור 4ה16 לדו"ח הכספי], לא בזכאים לגמלה [כמתואר בבאור 13ה2 לדו"ח הכספי] ולא בזפע"ג). (ראו נספח מס' 1.)

10. העברה כספית מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר - סעיף 28 לחוק - ועוד

- 10.1 לפי סעיף 28 לחוק, יתגדל חשבון נפרד לכל ענף ולא יועבר סעיף, זכות או חובה, מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר אלא בהסכמת המועצה ובאישור השר.
- 10.2 אם בעבר הרחוק העברות הכספיים בין הענפים היו נדירות, בשנים האחרונות הן מתרחשות כמעט בכל שנה, וזה "כדי לשמור על רמת נזילות סבירה" בענפי הביטוח השונים. אין התחשבות בין הענפים אחרי ההעברה. ההעברה היא בדרך כלל מענף ילדים לענפים אחרים, אבל גם קרה שההעברה הייתה מענף אחר. (ראו להלן, תרשים 1, וסעיף 20.) מהתרשים ניתן לראות:
- 10.2.1 משנת 1992 הועברו מענף ילדים לענפים אחרים כ- 88.6 מיליארד ₪ (במחזירי סוף שנת הדו"ח), ואם נתחשב בריבית על ההשקעות ייצא שעד עכשיו ענף ילדים "תרם" כ- 132 מיליארד ₪ לענפים בעיתיים.
- 10.2.2 לאור זה שהענף מסוגל לממן את הגמלאות של ענפים אחרים קשה להסביר, ע"י שיקולים כלכליים, את הקיצוץ בקצבאות ילדים, שבוצע במסגרת התוכנית הכלכלית, ברור שיש הסברים אחרים לקיצוץ. ברור שיש ושיהיה סכסוך צולב לענפים האחרים של המוסד.
- 10.3 הצורה הזו של ההעברות הכספיות בין ענפי הביטוח מערערת את המדיניות של ניהול חשבון נפרד לכל ענף וענף. (ההסברים המפורטים ניתנו בנספח מס' III. לדו"ח לשנת 2000).
- 10.4 כמו בעבר, (לדוגמה בשנת 2006), שהיו ענפים עם יתרות שליליות בקופה לסוף שנת הדו"ח, גם השנה, יש ענפים עם יתרה שלילית. טבעי היה לצפות שפחיתת בעיות הענפים תבצע פעם נוספת ע"י העברת כספים מענף ילדים. אבל, כניתן לראות, טרם בוצעה ההעברות. כמו כן, ברור שצבירת החובות התחיל טוב מתחילת שנת 2010. ואז נשאלת השאלה, מאיפה יבוא הכסף עבור תשלומי הענפים?!
- 10.5 יש לציין שהעברת הכספים לענף אבטלה, לכאורה, מכסה גם את ההוצאות המנהליות של הענף, ובתוכנם התחייבויות לגבי זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד. (לכאורה, לפי הרשימות, אין התחייבות זפע"ג בענף אבטלה. לדעתי, בעתיד יהיה סיווג חדש בדו"ח הכספי, [לדוגמה, לגבי רשימה א', והשלכותיה החשבונאיות].)
- 10.6 כבר העליתי את השאלה: האם בזמן העברת הכספים לענף ספציפי חייבת מועצת המוסד להתחשב בקריטריון של שיעור הכיסוי הקופתי (שנקבע על ידיה) ולהעביר לענף את הסכום שיספיק להעלות שיעור הכיסוי הקופתי לרמה הנדרשת לענף (העברת הכספים המסיבית האחרונה בתחילת שנת 1999 בוצעה בניסיון לשמור על רמות הכיסוי, [ויותר], או אפשר להסתפק רק במגירת הגרעון המינימאלי הכספי שנוצר (כפי שנהוג לעשות בענף אבטלה בעקבות החוק) או תאומין שיטה אחרת? (לסוף 2006, היו ענפים עם קופה במצב שלילי, לכאורה, היו העברות פנימיות/בין ענפיות [בלי העברה רשמית לפי סעיף 28], עבור תשלומי הענפים). (לסוף 2007 ו 2008, לא היתה בעיה כזאת, אבל בשנת 2009 התפעה שבה).
- 10.6.1 בנוסף להעברת כספים בין הענפים על סמך סעיף 28, קיימות פעולות חשבונאיות נוספות להעברת כספים בין ענפי המוסד, (וגם בין גורמי חוץ והמוסד). (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007.)

10.1 הסבר ללוחות 0-8 שבדו"ח (ובייחוד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים)

- 11.1 כמו שנעשה בשנים קודמות אני מציג את כל הסכומים שבדו"ח במונחים "נומינליים" (גם אלה שמתייחסים לסוף השנה וגם אלה שמתייחסים לפעילות הכספית במשך השנה), ולא במונחים מתואמים לסוף שנת הדו"ח הנוכחית. ההצגה הזאת לא משפיעה בצורה מהותית על רוב המדדים, שכן הם התייחסים של הסכומים. אך בהשוואה בין הסכומים יש תמיד לזכור שמדובר בסכומים נומינליים. כל נתוני הלוחות מבוססים על נתוני הדוחות הכספיים המפורסמים, לפי שנת דווח, ואין התייחסות להצגה מחדש של שנים קודמות.
- 11.2 חלק מן הנתונים להלן הם אינדיקטורים (מדדים). חלק מן הנתונים מייצגים את מצב המוסד בנקודת זמן (בסוף שנת הדו"ח, הנתונים בשורות א'-ד'), והנם "מאזניים", וחלק מן הנתונים מייצגים את מצבו הכספי של המוסד בתקופת זמן (במשך שנת הדו"ח, הנתונים ה'-י"ב), ומתייחסים לתזרים המזומנים בתקופה הזאת, והנם "תזרימיים". הנתון י"ג, "שיעור הכיסוי הקופתי", הנו שילוב של נתון "מאזני" ו"תזרימי". הנתונים י"ד-ט"ז מתייחסים להשתתפות האוצר. הנתונים י"ז-י"ח מתייחסים להעברות בין ענפי המוסד. בסוף בנתון י"ט מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה. הנני ממשיך את מדיניות הלשכה ומציג את הנתונים התזרימיים על בסיס מזומן ולא על בסיס מצטבר ("תקבולים" ולא "הכנסות", "תשלומים" ולא "הוצאות"). וזאת כדי להמשיך את סדרת הנתונים של העבר וגם כדי להדגיש את השיבות המזומנים. חשוב לציין, שלמרות שהדוחות הכספיים בנויים היום לפי בסיס מצטבר ולא לפי בסיס מזומן (לגבי ענפי סיעוד ונכות כללית, וכמו כן לגבי ההתחייבויות האקטואריות של עובדי וגמלאי המוסד, ראו להלן), ההתחשבות עם גורמי חוץ היא לפי בסיס מזומן.
- כבר שנים הנני מדגיש: אין ליחס חשיבות יתר לערך המוחלט של המדדים. חשובים השינויים במדדים משנה לשנה אשר מראים את כיוון ההתפתחות העתידית. עכשיו, לאור השינויים השוטפים והמתוכננים של הממשלה, ושל מנהלת המוסד, הנני צריך להזהיר מלתת יותר מדי משקל גם לשינויים משנה לשנה! (את השאלות: מה משמעות/מטרת המדדים? מה כאמת מטרת הדוחות הכספיים? - נשאר לפי שרצתה לשאול).
- הנתונים, כמו בעבר, הם טררשימות (לפי ענפי הביטוח) המפורטות מידע כספי לפי הענפים ומצורפות למאן ולדו"ח הכספי. הרשימות הן בלתי מבוקרות לשנים 1999-2009. (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007.)

11.3 להלן תיאור לוח 0, הלוח המסכם לכל ענפי המוסד (יתר הלוחות מתארים בהתאם את הנתונים לפי ענף).

- 11.3.1 בענף סיעוד, המספרים מתייחסים רק לסכומים שבמימון המוסד. (ראו פירוט להלן, בסעיף 13).
- 11.3.2 בענף נכות כללית, המספרים הנם "לפי דוחות הכספיים". (ראו פירוט להלן, בסעיף 14).
- 11.3.3 כדי שלא לעוות את התמונה בשנים הקודמות, הצגתי בלוח גם נתוני ענף שירות מילואים, אף שהיום הענף הזה לא נכלל בין ענפי המוסד.
- 11.4 **בשורות א' של הלוחות מוצגות "יתרות נכסי הענף" (מְרִשִּׁימָה א').**
- יש לזכור שבשנים האחרונות חלו שינויים חשובים בהכנת המאזן, ולכן גם ברשימות, לעומת הדוחות הקודמים. (ההסברים המפורטים ניתנו בנספח מס' IV. לדו"ח לשנת 2000).
- 11.4.1 בסוף שנת 2009 נרשמה עליה ריאלית של 21.5% ב"יתרת נכסי המוסד", והיתרות הסתכמו בכ – 171.3 מיליארד ₪. הגידול הוא השפעת השינוי בהערכת הנכסים לפי שיטת השווי ההוגן במקום ערך מותאם (ראו נספח מס' I).
- 11.5 **בשורות ב' של הלוחות מוצגות ה"התחייבויות" לתשלומים העתידיים, קרי קרנות הביטוח (מְרִשִּׁימָה א').**
- בלוחות 1-4; וביתר הלוחות, מכיוון שאין קרן ביטוח, מופיע אפס.
- 11.5.1 סה"כ קרנות הביטוח עלה ב- 17.2% לעומת השנה הקודמת והסתכם בכ – 317.1 מיליארד ₪. יש לציין בלוחות לכל ענף בפני עצמו עבור ההסבר של השינוי לפי הענף. בגדול, הקטנת שיעור הריבית להיוון הגדיל את הקרנות.
- 11.5.2 יתכנו עוד שינויים בעתיד הקרוב. לדוגמא: לפי השיטה של שווי הוגן, יכול להיות שהשפעה מהותית על היוון הקרנות במקרה של שינוי ברוקטור הריביות הצפויות. במקרה שישנו הכללים החשבונאיים המקובלים. במקרה שיהיו שינויים "חד פעמיים" בקצבאות (אשר הינם בלתי מתוכננים מראש בחוק ולכן לא מוצגים בהתחייבויות הצפויות) ...
- 11.6 **בשורות ג' של הלוחות מוצגים "הגירעונות האקטואריים".**
- 11.6.1 הגירעון האקטוארי גדל השנה ריאלית ב – 12.5% לעומת השנה הקודמת. (בשנת 2003 בעקבות שינוי הריבית בחישוב הקרנות והקטנת בהתאם, נרשם צמצום דרסטי בגרעון האקטוארי של כ – 22% השנה, בעקבות ההקטנה בריבית ההיוונים, יש גידול בקרנות ובגרעון.)
- 11.7 **בשורות ד' של הלוחות מוצגים "שיעורי הכיסוי האקטוארי".**
- 11.7.1 שיעור הכיסוי האקטוארי עלה השנה לב – 54%.
- 11.7.2 יש להזכיר כי הכנסת השיטה החדשה של עדכון הבסיס לחישובים משנת 2000 הפכה את סדרת המדדים משנים שקדמו לה, ללא רלוונטיות ויש להתחיל מחדש את השוואת המדדים הג"ל משנת 2000 עד 2003 (בסיס ישן). באותו הגיון, היתה סדרה חדשה של מדדים המתחילה משנת 2003 (בסיס חדש), עד שנת 2007 בה שונתה הריבית בחישובים. בשנת 2008, והשנה, שנת 2009, עם שינוי הריבית ושיטת הערכת הנכסים, נדמה לי שלא יהיה מתאים להתייחס לסדרה החדשה של מדדים.
- 11.8 **בשורות ה' של הלוחות מוצגים התשלומים (כולל מינהל) (מְרִשִּׁימָה ג').**
- 11.8.1 שני הגורמים העיקריים המשפיעים על גובה התשלומים הנם: אוכלוסיית מקבלי הקצבאות (וה משפעת מספר הזכאים המצטברים, מספר מפסיקי קבלת הגמלאות, מאפיון הזכאות, וכו') וגובה הקצבה. הקפאת רוב גמלאות המוסד לתקופה מוגבלת והקטנה זמנית של חלק מהן כבר נתנו את אותותיהן: בשנת 2004 התשלומים ירדו ריאלית ב -2.9% (בשנה הזאת נעשה קיצוץ בקצבאות ילדים). בשנת 2005 עלו התשלומים במקצת (כ – 0.1% ריאלית). בשנת 2006 עלו התשלומים ב - 3.8% ריאלית, בעיקר בגלל עלייה במספר הזכאים לגמלאות, אך גם שינוי שיטת התשלומים בענף סיעוד והגדלת הקצבאות בענף זו"ש תרמו את חלקם לעניין. בשנת 2007 חלה עליה נוספת של כ- 3.2% ריאלית בתשלומים, זאת בעיקר בגלל עלייה במספר זכאים לגמלאות, והשינויים בענפי סיעוד, נכות כללית ואמהות. בשנת 2008, העלייה הנוספת היתה כ- 1.9% ריאלית. השנה, שנת 2009, העלייה הנוספת היתה כ- 8.1% ריאלית.
- 11.8.2 ברור שהשינויים בענפים מסוימים משפיעים על **מדדים כלליים של כלל ענפי הביטוח**, התייחסות לכל הענפים ביהד מסתירה את הבעיות הקיימות בענפים ספציפיים. והמצב שמציב הלוח הכללי מדגיש שה**סכסוד הצולב בין הענפים הוא גדול מאוד**.
- 11.9 **בשורות ו' של הלוחות מוצגים עודפי התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים (מְרִשִּׁימָה ג').**
- 11.9.1 העודף השוטף צנח בסכומים אבסולוטיים.
- 11.9.2 יש לזכור שחלק לא מבוטל של התקבולים הוא ריבית על נכסי המוסד, הצוברים ריבית של כ – 5% לשנה בגלל ההשקעות המיוחדות של כספי המוסד. השנה, התקבולים ללא תקבולי ריבית היו נמוכים מהתשלומים.
- 11.9.3 חשוב לציין שהפקדת נכסי המוסד בבנק ישראל יוצרת לגבי המוסד תלות פיננסית חמורה במצבה של קופת המדינה. ברגע שהעודפים השוטפים ייהפכו לגירעונות, כמו השנה, ובשביל לממן את הגמלאות נצטרך "לנגוס" בנכסים (לפדות את האג"ח המיוחדות) תיווצר בעיה רצינית לאוצר! ההתחייבות של הממשלה לעמוד מאחורי האג"ח המיוחדות לא תעזור אם לא יהיה מספיק כסף בקופת המדינה לתשלומי אגרות החוב של המוסד!
- 11.10 **בשורות ז' של הלוחות מוצגים היחסים בין העודף השנתי לתשלומים.**
- 11.10.1 הפסיק הגידול בעודף השוטף שהיה בשנים האחרונות (עקרונית בעקבות השינוי בשיטת עדכוני הגמלאות) והעודף צנח ל - 12% מהתשלומים. יש לזכור שלפני תחילת ההפעלה של התוכנית להבראת המשק, המדד הזה במשך הרבה שנים לא עלה על 10%. יש לציין שהשפעתה החיובית על המאזן של העלייה הגדולה לישראל מתחילת שנות ה - 90 תלך ותעלם בהדרגה מאחר והעלייה הצטמצמה מאוד לאחרונה. (ראו פירוט בענף זו"ש להלן.)
- 11.11 **בשורות ח' של הלוחות מוצגים תקבולי דמי ביטוח (מְרִשִּׁימָה ג').**
- 11.11.1 חלק מדמי ביטוח ממומנים על ידי האוצר, לפי שיקולים מקרו-כלכליים, (עידוד המשק). מנקודת מבט של המוסד, אין משמעות לעובדה שחלק מדמי הביטוח ממומנים על ידי האוצר (כל עוד האוצר משלם את חלקו למוסד בזמן). אבל מנקודת מבטו של האוצר, ברור שזאת הוצאה מקופת המדינה. כמו כן, מנקודת מבטם של מבוטחים, אין זה נכון להתעלם מהעובדה שחלק מדמי ביטוח אכן ממומן ע"י האוצר. השמעת הטענה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת. – האוצר השתתף בעבר וישתתף בעתיד במימון הגמלאות. (כדאי לזכור שמשמעות "האוצר" היא = משלמי מיסים, ונטל המש מחולק באופן פרופורציוני, משקל יותר גדול על "העשירים"). (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.12 **בשורות ט' של הלוחות מוצגים היחסים בין דמי הביטוח לתשלומים אשר מבטאים את מידת העצמאות הפיננסית של המוסד. (ראו נספח מס' II. לדו"ח לשנת 2007).**

- 11.12.1 המדד, שעלה בצורה מתונה בשנים האחרונות ירד השנה לנובה כ- 63% .
- 11.12.2 גם פה לא מבוטלת ההשפעה החיובית של העלייה הגדולה לארץ בשנות ה - 90, ומאחר והעלייה הזו נעצרה לאחרונה, ההשפעה הזאת תלך ותקטן. היה אפשר לקוות שהשינויים הרציניים אשר הוכנסו לחוק בשנים 2003 ו-2004 (ביטול הצמדת הקצבאות לשכר במשק והגדלת גיל הזכאות לקצבת זקנה) ישמרו על היציבות הכספית של המוסד, אבל שינויים "חד פעמיים" של גידול בקצבאות מעלים ספק גדול לתקווה.
- 11.13 **בשורות י' של הלווחות מוצגת השתתפות תקציב המדינה (מרימה ג').**
- 11.14 **בשורות י"א של הלווחות מוצג חלק השתתפות תקציב המדינה בתשלומים.**
- 11.14.1 הנתון מבטא את הכנסות המוסד מהקצוב המדינה (ללא הרווחים מהריבית המיוחדת וללא השיפוי הנכלל ב"דמי הביטוח") באחוזים מהתשלומים. (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.14.2 השנה, המדד עומד ברמה של 33%.
- 11.15 **בשורות י"ב של הלווחות מוצגים תקבולים מריבית (מרימה ג'). (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).**
- 11.16 **בשורות י"ג של הלווחות מוצגים שיעורי "הכיסוי הקופתי".**
- 11.16.1 המדד הזה היה חשוב בעבר, אבל יש לזכור שחשוב להתייחס לשינוי המגמתי במדד ולא רק לערכו האבסולוטי. יש להזכיר שהוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח השונים, (2-1 או 6-3 שנות כיסוי, לענפים השונים), עשתה זאת לפני כ- 20 שנה. מאז חלו שינויים באוכלוסיית המבוטחים ובתנאי האוק. לדעתי, הגיע הזמן להקים ועדה חדשה.
- 11.16.2 הקמת ועדה חדשה חשובה היום יותר מתמיד כי בזמן האחרון גם במינהלה וגם במועצת המוסד לא מקפידים על שמירת הכללים שנקבעו ע"י ועדת כהנא: בחלק גדול של הענפים במשך שנים נמצא שיעור הכיסוי הקופתי מתחת לרמת המינימום שקבעה הוועדה, וההחלטות לגבי סכומי ההעברה לענפים הבעייתיים (ר' ס' 10) לא מתחשבות בטווח שנות הכיסוי שנקבע ע"י הוועדה אלא מסתפקות בסגירת הגירעונות בלבד. (והשנה, אפילו זה לא נעשה).
- 11.16.3 השנה, ישנו עיוות מסוים במדד, בגלל השינוי בהערכת הנכסים לפי שיטת השווי ההוגן. היה "גידול" בנכסים, (מנקודת מבט השבטנאית).
- 11.17 **בשורות י"ד של הלווחות מוצג חלק השתתפות תקציב המדינה בדמי הביטוח.**
- 11.17.1 הנתון מבטא את מידת השתתפות האוצר (ללא השיפוי ב"דמי הביטוח" וללא הריבית המיוחדת) באחוזים מתקבולי "דמי ביטוח". (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.18 **בשורות ט"ו של הלווחות מוצגת הערכה של השפעת הריבית המיוחדת.**
- 11.18.1 הנתון מהווה ההפרש בין הכנסות מריבית בשנת הדו"ח (שנשאר בכ- 5% לשנה בשנת הדו"ח) לבין האומדן של הכנסות מריבית של 3.5% ("ריבית שוק") על ההשקעות ומבטא את ההערכה של השפעת הריבית המיוחדת של האג"ח המיוחדות. (ברור ששימוש בריבית של כ- 3.5% היא הערכה גסה לטווח ארוך, ולא מייצג את המצב הנוכחי).
- 11.19 **בשורות ט"ז של הלווחות מוצג סה"כ השתתפות המדינה בתשלומים.**
- 11.19.1 הנתון מבטא את מידת השתתפות האוצר (כולל הקצבות האוצר והרווחים מהריבית המיוחדת, אבל לא את השיפוי ב"דמי הביטוח") באחוזים מהתשלומים. (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.19.2 המדד הוא ברמה של 38% . (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.20 **בשורות י"ז ו- י"ח של הלווחות מוצגות ההעברות הבין-ענפיות (מרימה א').**
- 11.20.1 כמובן, בסה"כ ענפי המוסד הנתון הוא אפס.
- 11.21 **בשורות י"ט מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה.**
- 11.21.1 הנתונים מבטאים את השינוי הריאלי מדצמבר של השנה הקודמת עד דצמבר של שנת הדו"ח עבור יתרת נכסי הענף, קרנות הביטוח והגירעון האקטוארי.
- 11.21.2 הנתונים מבטאים את השינויים הריאליים המאושבים לפי המדדים הממוצעים של השנה שקדמה לשנת הדו"ח ושל שנת הדו"ח עבור תשלומים ותקבולים.
- 11.22 סיכום כללי, כמעט לכל ענף, לסוף שנת הדו"ח: המצב בינתיים דורש שיפור אבל, כפי שצוין לעיל, כ-2, המחוקק מכצע שינויים, מהותיים, ואת השפעתם כבר רואים ונראה בעתיד.
- 11.23 כבשנים קודמות, הלוח 0.2009 מרכז את הנתונים של כל הענפים, לפי ענף, עבור שנת הדו"ח.
- 11.24 בשנת 2007, פיתחתי לוח 00.2007, שעקרונית הציג נתונים לפי דמי ביטוח מן הציבור וכלל "שימוי מן האוצר" ב"השתתפות תקציב המדינה". (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007). כבר בשנת 2008, וגם השנה, החלטתי (בינתיים) לא להמשיך את הצגת הלוח. (ובין הסיבות להפסקה: מאאר 28 לדוחות הכספיים של 2008, כבר מתוכנן שיהיו שינויים מהותיים להקצבת האוצר בשנים הבאות, ולכן לא נראה שימושי להסתכל על ההתפתחות של יחסים ולצפות תחזיות מן העבר. [ז"א, יש מניעים זמניים {תקציביים?} בהחלטות]. ברור שאותה סיבה יכולה לשלול הצגת שורות מסוימות בכל הלווחות של דו"ח האקטואר.)

10. ענפי ביטוח זקנה ושארים (ז"ש) (ראו לוח 1)

- 12.1 כבר מתחילת שנות ה - 90 נשמרת היציבות במצבו הכספי של הענף. נזכיר שמנקודת מבט של דמי ביטוח ותשלומים, ענף זקנה ושארים הוא הגדול ביותר בין ענפי הביטוח של המוסד. אבל חשיבותו היחסית יורדת! משנת 2002 לשנת הדו"ח, חלק הענף ירד מ- 43.6% ל- 37.4% מכלל הנכסים של המוסד! כמו כן, משנת 1998 לשנת הדו"ח, חלק הענף ירד מ- 64.3% ל- 60.0% מכלל קרנות הביטוח של המוסד! עם זאת, שמירה על מאזן החיובי של הענף נשארת חשובה מאוד.

- 12.1.1 תרומה לא קטנה ליציבות "לכאורה" של המצב בענף הביאה העלייה הגדולה לארץ של תחילת שנות ה-90 כאשר קצבאות של העולים ה"זקנים" מומנו מקופת משרד האוצר והעולים ה"צעירים" שילמו דמי ביטוח לקופת המוסד. ברור שהשפעתה החיובית של עליית שנות ה-90 תלך ותרד עם התרחבות מעגל העולים (אשר כבר התחילה) המצטרפים לטקבלי קצבאות לפי חוק המוסד לביטוח לאומי.
- 12.1.2 גם כאן, השמעת הטענה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת... ישנן האוכלוסיות שלא שילמו "כל החיים".
- 12.1.3 ניתן לשאול, למה לא הוסיף האוצר הקצבה מיוחדת עבור העולים האלו, (שלא שילמו מספיק שנים עבור הקצבה שלהם), כמו שהקציב עבור המתחילים בענף זו"ש בתחילת דרכו של המוסד?
- 12.2 בדו"ח לשנת 2006 סקרתי את השינויים בחוק המ"ל אשר הטיבו וייטיבו את מצבו הכספי של ענף זו"ש, ואת השינויים אשר לא הטיבו ולא ייטיבו את מצבו הכספי של ענף זו"ש. (ראו סעיף 12 בדו"ח לשנת 2006).
- 12.3 השנה, המדדים התזרימיים מאותנים על בעיה עתידית ביציבות הכלכלית של הענף: תקבולי דמי ביטוח ירדו ריאלית משנה שעברה ב-1.8%, (למרות שהגדלת גיל פרישה עוד תקפה השנה). התשלומים עלו ריאלית ב-6.1%. עודף התקבולים על התשלומים (כאחוז מן התשלומים) ירד ל-6% מן התשלומים. (צפי שכשנה הבאה, הגידול בתשלומים ישיך - וזה גם כעקבות הגידול בקצבה הבסיסית וגם בגלל הפסקת דחית גיל הפרישה).
- 12.4 שיעור הביטוחי הקופתי "עלה" השנה מרמה של השנה הקודמת: ל-3.8 שנות כסוי. אבל יש לזכור שערך יתרת נכסי הענף עכשיו מוגדר לפי השיטה של שווי הוגן - ז"א היתה קפיצה בערך החשבונאי של 19.5%.
- 12.5 גם המדדים המאזניים מצביעים על התחלה של בעיות ביציבות הכלכלית של הענף: למרות ששיעור הביטוחי האקטוארי עלה מעט ל-34% (בעקבות השינוי בשיטת הערכת הנכסים והגידול הריאלי ביתרת נכסי הענף של 19.5%), יש גידול ריאלי של 16.9% בקרן הביטוח וגידול ריאלי בגרעין של 15.6%.

בנספח מס' 1, ניתן לראות את ההשפעה של שינויים שונים על הגידול בקרן הביטוח של הענף.

יש להבחין בין השלכת (עלות) שינוי כשמדברים במונחים "תקציביים", לבין השלכת (עלות) שינוי לטווח הארוך, בתוך קרן הביטוח (ההשלכות בקרן הגם הרבה יותר מהותיות).

- 12.5.1 לדעתי, אם רוצים להגדיל את הקצבאות בצורה זמנית (לתקופה קצרה) עדיף לעשות את זה בלי לנטע באחוזים מהשכר הקובע אלא להוסיף לקצבה סכום חד-פעמי אותו "קל יותר" לבטל בעתיד. גם אם יוחלט בעתיד לחזור ולהצמיד קצבאות לשכר, (אפילו באופן חלקי), ההצמדה לא תתחיל אוטומטית מקצבאות שחושבו על יסוד הבסיס ה"בעייתי". ברור שהנישא מורכב והתחלשות הן ביד המחקק. כדאי לשקול טוב טוב את הצעדים הנוגעים ליצור הרגשה של "ביטחון סוציאלי" אבל מקבלי קצבאות, ולא לנהל את המערכת באופן חפז ולהכניס שינויים רבים וסותרים, (לדוגמא: להבטיח גידול מסוים, ולבא שנה אחר כך ולבטל את הגידול המובטח).
- 12.5.2 יש לזכור שבכל האמור לעיל מדובר במונחים ריאליים (או לחילופין, באינפלציה של אפס אחוז). ברור שהמספרים ישתנו במקביל לשינויים במדדי המחירים. בתחילת 2010, תהיה קפיצה בקצבה הבסיסית בגלל העליה במדד. ואם במקרה בעתיד תהיה דפלציה, תהיה עליה ריאלית בתשלומים, (בגלל אי-הקטנה של הקצבה הבסיסית (בגלל תנאי הצמדה)), וירידה נומינלית בנכסי המוסד, (שאכן מוקטנים עם מדד שלילי). כמו כן, יש לזכור שבכל האמור אין התייחסות לאנשים שעדיין לא מקבלים קצבה ויצטרפו אל המערכת לאחר שיוכנסו בה השינויים בהם דובר לעיל. וגם הקרן אינה מתייחסת אליהם.
- 12.6 הבאתי בתרשים 2 את הגידול הריאלי בקצבאות זקנה בסיסיות לפי שנות הזנאות במשך השנים 1987 - 2009. מהתרשים רואים בבירור שהיו תנודות הדות בשינוי קצבאות זקנה גם בעבר (למעשה היו תנודות כאלו לאורך כל התקופה), וזה בגלל כללי הצמדת הקצבאות לשכר ולמדד המחירים במשק (שגם תנודותיו במשך התקופה תרמו לתופעה). אך במשך כל התקופה, עלו הקצבאות ריאלית והעליה הרב-שנתית הממוצעת עמדה בערך על 1.3%. בדיוק לפני הפעלת תוכנית התרום הכלכלית נרשמה עליה חדה מאוד בקצבאות, ואפשר היה לצפות מראש שלאחר גידול כזה, גם בלי שינוי החוק, עליות הקצבאות יתמתנו, (כמו שהיה בשנים 1989-1992, אחרי הגידולים החדים בשנים 1987-1988). ברור שההקטנה המלאכותית של הקצבאות והקפאתן הזמנית התריפו את התהליך הטבעי הצפוי. אך לדעתי, אין מדובר ב"שחיקה נראית" של הקצבאות, אותה ציינו כלי התקשורת (ואחרים), כי לא הוגנו לדבר על השחיקה בהשוואה לקצבה שבדיוק לפני זה הוקפצה בה משמעותית. יש להסתכל על התהליך ועל הממוצעים המאפיינים אותו. שוכדה, שבשנים 2004-2009 נרשמו עליות ריאליות בשיעורי הקצבאות, גם בגלל ביטול של הקטנת הקצבאות שבוועדה בעבר וגם בגלל הגדלת שיעור הקצבה הבסיסית.

- 12.7 עלי להעיר, שאם הקצבאות יעודכו רק למדד המחירים והעדכון יהיה רק בתחילת כל שנה, אכן תהיה שחיקה ריאלית בגמלאות במשך כל שנה שיש בה אינפלציה - כפי שהיה בשנת 2008. לכן, הייתי ממליץ להפעיל שיטת הצמדה אחרת, אם התופעה של שחיקה ריאלית אינה רצויה.
- 12.8 התופעה של שחיקה ריאלית קיימת בכל הגמלאות הכספיות של המוסד. ולכן, במדידת השינוי הריאלי בנתונים התזרימיים (כמו תקבולים ותשלומים) בעקבות השיטה של המדידה, יש הסתה למטה באינדיקטור בגלל עלייה יחסית גדולה במדד לצרכן.
- 12.9 ראו נספח מס' 1 בשביל פרספקטיבה אחרת של קרית הביטוח (ונכסים) של המוסד - הסבר לפי תורים המזומנים וערכם שבדוחות הכספיים לפי שיטת השווי הוגן.

13. ענף ביטוח סיעודי (ראו לוח 2)

- 13.1 לפי סעיף 32 לחוק, מומן משרד האוצר חלק מגמלאות סיעוד (לתושבים שלא מבוטחים לפי חוק בענף זו"ש). עד שנת 2000 כללה קרן הביטוח גם את ההתייבות כלפי הזכאים הנ"ל. החל משנת 2000 שיטת החשבונאות שונתה:

- 13.1.1 בפאסיב של המאזן, המוסד מציג את כל התחייבויות הענף (כולל חלק האוצר), באקטיב של המאזן, המוסד מציג את כל "נכסי" הענף, כולל את התחייבויות האוצר כ"נכס" למוסד.
- 13.1.2 ברשימה א' של הדוחות הכספיים, המוסד מציג את התחייבויות רק כלפי הגמלאות הממומנות ע"י המוסד (ואת נכסי המוסד כנגדם). הנבי מציג בדו"ח האקטואר את הניתוח בלוח 2--"רק חלק מל"ל" רק לפי השיטה של הרשימות. (בלוח 0 כלולים נתוניו).
- 13.2 ניתן לראות בלוח 2--"רק חלק מל"ל" שענף ביטוח סיעוד אשר נקלע לקשיים כספיים מיום היווסדו, לא מצליח להתרומם בכוחות עצמו. כדי לשפר את מצבו הכספי של הענף בוצעו בהסכמת מועצת המוסד ובאישור השר מספר פעמים העברות כספיים אל הענף מענף ילדים. ההעברות האלו שיפרו את מאזנו הכספי של הענף, אבל השיפורים הנם זמניים בלבד. הגירעון השוטף עולה בהרבה על תקבולי הריבית (במקרה שיש) וגודל בקצב מסחרר. (ראו בדו"ח לשנת 2007 ושנים קודמות). המדדים התזרימיים בלוח 2 מזהירים על הבעיה הכרונית והאקוטית.
- 13.3 בדוחות לשנת 2006 ו 2007 סקרתי את השינויים בחוק המל"ל אשר הטיבו וייטיבו את מצבו הכספי של ענף סיעוד, ואת השינויים אשר לא הטיבו ולא ייטיבו את מצבו הכספי של ענף סיעוד. (ראו סעיף 13 בדו"ח לשנת 2006 ולשנת 2007).
- 13.3.1 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף סיעוד קבל מעל 14.4 מיליארד נ"ט נומינלי, וקרוב ל- 29.5 מיליארד נ"ט במונחים ריאליים, כולל ריבית. השנה, כמו בשנת 2006, התרוקנה קופת הענף (ללא חלק האוצר כנכס), ולא נקטו בינתיים שום צעדים לתיקון המצב. יש חוב של כ- 1.1 מיליארד נ"ט בקופה, כאשר התחייבויותיו מהיום כ- 12.5 מיליארד נ"ט. מרשימה א' של הדוחות הכספיים, הגירעון המצטבר של הענף הוא כ- 13.7 מיליארד נ"ט. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א' כבר כולל את ההעברות האלו כהכנסות לענף, ו"א, הגירעון המצטבר כלי העברות הוא מעל 43.2 מיליארד נ"ט. (הכל רק שאלה של חשבונאות). במילים פשוטות, אין נכסים קיימים בענף (אלא חוב), כל ההעברות מענף ילדים (ומקור הכספים בענף ילדים גם ברור - השתתפות האוצר), כבר הלכו. ומאיפה נלקח הכסף לשלם את תשלומי השנה (החוב שנוצר)? ברור שהיה שימוש במומני המוסד והיו מושקעים בסוף השנה לו נותרו. אבל מאיזה ענף/ענפים היו ההעברות? ואיפה ניתן לראות את ההעברה בדוחות? אני משאיר לחשבונאים להסביר.
- 13.4 אין כסף בקופת הענף, (יותר, יש חוב). הוועדה שדנה בנושא של שיפור הכיסוי הקופתי לא יכלה להתייחס לענף סיעוד. (הענף נוסד אחרי שהוועדה סיימה את פעילותה! לכן בכלל לא ברור שהמוסד של 3-6 שנים "מתאים" לענף סיעוד שמתפתח וגדל.)
- 13.5 העלאת התעריפים ע"י ספקי השירות הוסיפה את תרומתה לגידול בתשלומי השנה, (וצפוי שהעלייה תמשיך בעתיד). (בעבר, בצעתי היוון לפי שיפור ריבית עבור ענף סיעוד בשיעור ריבית שהיה 2% פחות משיעור הריבית של הקרנות של הענפים האחרים), ובהתאם, בהערכת תשלומי הענף העתידיים לפי שיטת השווי ההוגן, הוספתי 2% גידול ריאלי בגלל הגורם.
- 13.6 השנה, בנוסף לסיבות (הרגילות) לגידול בקרן הביטוח (דהינה, הגידול הצפוי במספר המקבלים, עליה בתעריפי טיפול והקטנה בריבית להיוון) סיבה נוספת (כפי שמוזכר ב"ביאור 16 ה 2 ב") לדוחות הכספיים), שיפור בהטבות לטבוטחים.
- 13.7 גם כאן, השמעת הטענה, "שילמתי עבור הביטוח כל חי ומגיע לי", אינה מוצדקת. כל אוכלוסיית מקבלי הקצבאות לא שילמה "כל החיים". (הענף התחיל לגבות דמי ביטוח רק בשנת 1980 ולשלם קצבאות בשנת 1986). אף אחד לא שילם מספיק! אפילו בשיטה התקציבית, הבעיות ברורות.
- 13.8 ניתן לשאול, למה לא הוסיף האוצר הקצבה מיוחדת לקופת הענף בהתחלת דרכו (כפי שעשה בענף ז'ש)?
- 13.9 הבעיה הקיימת בענף ז'ש לגבי העולים החדשים תופיע בענף סיעוד בפיגור של כ- 15 שנה! ואז, המימון של המצטרפים הסיעודיים ששילמו דמי ביטוח במשך תקופות קצרות בלבד יהיה על המוסד, ולא על האוצר! וגם לגבי המצטרפים הג'ל, ניתן לשאול למה האוצר לא הקציב סכומים בשבילם, הרי הם בפירוט לא שילמו "כל החיים"?
- 13.10 קל מאוד לטעון בשם האוכלוסייה הסיעודית שהיא החלשה והנוקטת ביותר. קל מאוד לטעון בשם האוכלוסייה הסיעודית שזה אכזרי לא לטפל בה כראוי. קל מאוד להגדיל את ההטבות למקבלי הקצבה, (או ע"י הגדלתם כנוקיים לקצבה יותר גבוהה בגלל מצבם, ו/או ע"י ביטול מבחן הזכאות מגיל מסוים, ו/או קבלת קצבה בכסף במקום תשלום בעין ו/או ...) וע"י כך להחמיר את המצב הכספי של הענף. אבל בלתי הגיוני להתייחס לענף סיעוד כענף ביטוח (אפילו במקצת) בתנאים הקיימים היום. (ראו נספח I לדו"ח לשנת 2006 ונספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 13.11 בנספח מס' I, ניתן לראות את ההשפעה של שינויים שונים על הגידול בקרן הביטוח של הענף.
- 13.12 המצב דורש שינקטו הצעדים המידיים והמתאימים לטיפול בבעיה. ברור שבסופו של דבר לא יהיה מוטב מהכנסת שינויים בתנאי הזמן.
- 13.13 ראו נספח מס' I בשביל פרספקטיבה אחרת של קרנות הביטוח (ונכסים) של המוסד - הסבר לפי תזרים המזומנים וערכם שבדוחות הכספיים לפי שיטת השווי ההוגן.

14. ענף ביטוח נכות (ראו לוח 3)

- 14.1 כבר תקופה ארוכה תשלומי הענף עולים על התקבולים. עודף התקבולים על התשלומים היה שלילי והווה 32% מהתשלומים. ההידרדרות במצבו הכספי של הענף נמשכת, והירידה הריאלית בנכסים הייתה "רק" כ-11.6% (וזאת בגלל השינוי בשיטת הערכת הנכסים לפי שווי הוגן).
- 14.2 אינני חוזר על כל הכתוב לגבי הענף בדוחות הקודמים, אלא רק מדגיש כמה נקודות :

14.2.1 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף נכות כללית קבל כ- 21.5 מיליארד ₪ נומינלי, וקרוב ל- 40.7 מיליארד ₪ במונחים ריאליים, כולל ריבית. בקופת הענף יש כ- 9.5 מיליארד ₪ כאשר התחייבויותיו מהווים כ- 86 מיליארד ₪. מרשימה א' של הזוחות הכספיים, הגרעון המצטבר של הענף הוא כ- 77.3 מיליארד ₪. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א' כבר כולל את ההעברות האלו כהכנסות לענף. ז"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא קרוב ל- 118 מיליארד ₪. (הכל רק שאלה של חשבונאות). במילים פשוטות, כל נכסי הענף הקיימים, הנם מה שנשאר מן ההעברות מענף ילדים. (ומקור הכספים בענף ילדים גם ברור - השתתפות האוצר.)

14.3 התשלומים עלו השנה ריאלית ב- 4.3%.
14.3.1 ההגדלה ההדרגתית של גילי פרישה מאמצע שנת 2004 תאריך את תקופת הזכאות לגמלאות נכות וכתוצאה מכך יתארכו תקופות תשלומי קצבאות.

14.3.2 בנוסף, מספר הזכאים לקצבת נכות גדל בגלל המבוטחים שהפכו להיות נכים בתקופה שבין גיל הפרישה הישן לבין גיל הפרישה החדש, וגם הם הגדילו את ההוצאות ובעקבות כך את הגרעון.

14.3.3 אבל ההשפעה של העלאת גיל פרישה, שבשנים האחרונות תרמה לגידול כאחוז מסה"כ, תפסיק להשפיע.

14.4 גם כאן, השמעת הטענת, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת. ברור שהמבוטחים אשר מקבלים ויקבלו תוספות בקצבה לא שלמו עבור ההטבות הנ"ל. הדור הבא (של משלמי מסים לקופת האוצר ולא "מבוטחי" המוסד) יש להגדיר את הענף יותר כמתקיים מ"תשלומי העברה" ופחות כ"ביטוח".

14.5 השינוי היחיד (בין שינויי החוק של התקופה האחרונה) שיפעל לטובתו של הענף (וגם זה בתנאי שתהיה צמיחה כלכלית (ובמסביבה של המשבר הכלכלי הקיים, זאת תקווה מאוד לא בטוחה שתתממש)) הוא ביטול הצמדת הגמלאות לשכר הממוצע במשק. את השפעת הצעד הזה על מאזן הענף מבטא הדו"ח של שנת 2003 אז בפעם הראשונה קרן הביטוח חושבה לפי 5% ריבית ולא לפי 3%, כפי שהיה בשנים שלפני 2003. הדבר גרם לירידה ריאלית של 11.5% בקרן הביטוח, במקביל, כמעט באותו השיעור ירד הגרעון האקטוארי. השנה, בשנת 2009, עלתה קרן הביטוח ב- 17.7% לעומת השנה הקודמת והגרעון האקטוארי עלה ב- 22.8%.

14.6 שיעור הביטוח הקופתי (שכבר מסוף שנת 2002 ירד מתחת לרמת המינימום הנדרשת) ירד השנה ל- 1.1 שנות כיסוי, (וזאת למרות השינוי בשיטת הערכת הנכסים לפי השיטה של שווי הוגן). ברור שתוך שנים מעטות תתרוקן קופת הענף אם לא יינקטו הצעדים המתאימים לשיפור המצב, וכאן מדובר בענף השני בגודלו (לפי התחייבויותיו) אחרי ענף זר"ש!

14.7 כפי שכבר הוזכר, גם בענף זה, כמו בענף סיעוד, ישנן קצבאות הממומנות ע"י האוצר. (חזן מהקצבות שהם חלק מדמי ביטוח). ההתחשבות עם האוצר תמשיך להיות כפי שהייתה, לפי שיטת תזרימי הממומנים.

14.8 בנספח מס' 1, ניתן לראות את ההשפעה של שינויים שונים על הגידול בקרן הביטוח של הענף.

14.9 בסעיף 24.7.2 בדו"ח לשנת 2007, כתבתי על ההקטנה בהכנסות המוסד מהקצבות אוצר המדינה המקושרות לדמי ביטוח, וההגדלה בהכנסות המוסד לפי סעיף 328 לחוק. (קיסון של כ- 100 מיליון ₪, מכל דמי ביטוח, והעברתם, על סמך סעיף 328, לענפים מיוחדים). בשנת 2008, היה גידול חד בהכנסות מ"שונות" ברשימה ב' (וכמו כן ברשימה ג') של השנה, (לאורה, חלק גדול [אם לא כולו] של ההעברה נכנס לענף נכות כללית, 100 מיליון ₪ (או החלק החסר) היה אחוז לא זניה מן הנתונים התזרימיים והמאזניים – ולכן השפיע על הניתוח של כל האינדיקטורים. השנה, שנת 2009, קשה להבין את ההפרשים בין הכנסות לפי רשימה ב' ותקבולים לפי רשימה ג' ממקור "שונות" לפי ענפים – וברור שהמסומים משפיעים על הניתוח של כל האינדיקטורים.

14.10 ברור שיש צורך בטיפול כללי לטוח ארוך!

14.11 ראו נספח מס' 1 בשביל פרספקטיבה אחרת של קרנות הביטוח (ונכסים) של המוסד – הסבר לפי תזרימי הממומנים וערכם שבדוחות הכספיים לפי שיטת השווי הוגן.

15. ענף ביטוח נפגעי עבודה (ראו לוח 4)

15.1 ההירדרדות במצבו הכספי של הענף נמשכת, והירידה הריאלית בנכסים הייתה "רק" ב- 7.9% (וזאת בגלל השינוי בשיטת הערכת הנכסים לפי השיטה של שווי הוגן).

15.2 אינני חוזר על כל הכתוב לגבי הענף בדוחות הקודמים, אלא רק מדגיש כמה נקודות :

15.2.1 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף נפגעי עבודה קבל מעל 9.3 מיליארד ₪ נומינלי, וקרוב ל- 19.8 מיליארד ₪ במונחים ריאליים, כולל ריבית. בקופת הענף יש כ- 4.5 מיליארד ₪ כאשר התחייבויותיו מהווים כ- 28 מיליארד ₪. מרשימה א' של הזוחות הכספיים, הגרעון המצטבר של הענף הוא כ- 24.3 מיליארד ₪. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א' כבר כולל את ההעברות האלו כהכנסות לענף. ז"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא כ- 44 מיליארד ₪. (הכל רק שאלה של חשבונאות). במילים פשוטות, כל נכסי הענף הקיימים, הנם מה שנשאר מן ההעברות מענף ילדים. (ומקור הכספים בענף ילדים גם ברור - השתתפות האוצר). במילים פשוטות, הענף שמנהל מכתה אפיונים כביטוחי, כבר מזמן פוטר רגל.

15.3 גם המדדים האחרים מצביעים על בעייתיות המצב:

15.3.1 עודף התקבולים על התשלומים שווה ל- 41%, וז"א, החוסר בתקבולים לעומת התשלומים מהווה 41% מהתשלומים.

15.3.2 הקפאת הקצבאות וביטול הצמדתן לשכר נתנו את אותותיהם החיוביות : עד השנה, התשלומים הריאליים נשארו יציבים כבר כמה שנים, אבל, כפי שתארתי בעבר, הדברים האלו היו רק "אמת חלקית" והצגתם מטעה. השנה, התשלומים הריאליים עלו ב- 6.0%.

15.3.3 שיעור הכיסוי הקופתי אשר מזמן ירד מתחת לרמת המינימום אשר נקבעה ע"י מועצת המוסד: 3 שנות הוצאה, (שעלה בשנת 2008 ל- 1.5 שנות כיסוי, רק בגלל ההעברה של 1.5 מיליארד ₪ (פלוס ריבית) מענף ילדים), ירד השנה, שנת 2009, ל- 1.3 (וזאת למרות השינוי בשיטת הערכת הנכסים לפי השיטה של שווי הוגן).

15.3.4 בעקבות הקפאת הקצבאות וביטול (משנת 2006) הצמדת הגמלאות לשכר הממוצע במשק, בעבר חושבה קרן הביטוח לפי 5% ריבית שנתי (ראו לעיל, סעיף 8). בשנת 2008, (כאשר הקרן חושבה לפי 4.3%) עלתה קרן הביטוח ב- 6.0% לעומת השנה הקודמת

הגירעון האקטוארי עלה "רק" ב- 3.3% . (זאת בגלל ההעברה של 1.5 מיליארד ש"ח [פלוס ריבית] , וגם בגלל ביטול של ההעמסה עבור הוצאות מנהליות בהתחייבויות [שבוענף נפגעי עבודה הייתה יחסית גדולה]. ראו נספח מס' I לדו"ח לשנת 2008). השנה, בשנת 2009, (כאשר גם הקרן וגם הנכסים חרשו לפי שיטת שווי ההוגן) קרן הביטוח עלתה ב- 17.8% לעומת השנה הקודמת והגירעון האקטוארי עלה ב- 24.4% .

- 15.4 בנספח מס' I, ניתן לראות את ההשפעה של שינויים שונים על הגידול בקרן הביטוח של הענף.
- 15.5 לסיכום – יש מה לעשות בענפי המל"ל ובפרט בענף נפגעי עבודה שמנהל מכמה אפיונים כביטוח עסקי. יש הרבה מה לעשות, גם בשטחו של המחוקק וגם לא בשטחו של המחוקק (אלא במוסד).
- 15.6 ראו נספח מס' I בשביל פרספקטיבה אחרת של קרנות הביטוח (ונכסים) של המוסד – הסבר לפי תורים המזמנים וערכם שבדוחות הכספיים לפי שיטת השווי ההוגן.

16. ענף ביטוח אמהות (ראו לוח 5)

- 16.1 כבר יותר מ- 10 שנים תשלומי הענף עולים על התקבולים. העודף השלילי של התקבולים על התשלומים היה השנה בטובה 47% מהתשלומים .
- 16.2 מתרשים I ניתן לראות שבמשך השנים ענף אמהות קבל קרוב ל- 14.7 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית. בקופת הענף יש חוב של כ- 1.9 מיליארד ש"ח. מרשימה א' של הדוחות הכספיים, הגרעון המצטבר של הענף הוא כ- 2.0 מיליארד ש"ח . לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א' כבר כולל את ההעברות האלו כהכנסות לענף. ז"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא מעל 16 מיליארד ש"ח . (הכל רק שאלה של חשבונאות.)
- 16.3 אין כסף בקופת הענף, (ויותר, יש חוב). אין לדבר על שיעור הכיסוי הקופתי אשר ירד מתחת לרמת המינימום הנדרשת בסוף שנת 2003, (שנת הוצאה אחת). השיעור שומד היום על -0.4 שנות כיסוי. בשנים האחרונות, היו מקרים שבהם יתרת נכסי הענף הייתה חיובית, אבל רק בגלל העברות מענף ילדים. בלי ההעברות, אין כסף לתשלומים בענף.
- 16.4 עקב השינויים בחוק, משנת 2007, האוצר משתתף בכ- 160 מיליון ש"ח לשנה במומן הענף. (ראו סעיף 14.3.2.2 של דו"ח שנת 2006, לגבי רישום נכס בעתיד,) אבל זה לא מספיק.
- 16.5 ברור שלעתיד הקרוב לא תהיה ברירה אלא להפעיל את ה"הפתרון הרגיל" של העברת נכסים מענף אחר (ענף הילדים). יש לזכור שהעברה כזאת דורשת את הסכמת המועצה (לפי סעיף 28 של החוק).
- 16.6 המצב דורש נקיטת הצעדים המידיים והמתאימים לטיפול בבעיה. ברור שבסופו של דבר לא יהיה מנוס מהכנסת שינויים בתנאי החוק.

17. ענף ביטוח ילדים (ראו לוח 6)

- 17.1 משנות התשעים בוצעו שינויים מרחיקי לכת בזכאויות וגם במקור המימון של הענף. בכל המהפכות מצבו הכספי של הענף עמד איתן. גם אחרי ביצוע העברות הכספיים בשנות התשעים והעשור האחרון מן הענף לענפי הביטוח הנמצאים במצוקה כספית, התאושש מצבו הכספי של הענף במהירות.
- 17.2 מתרשים I ניתן לראות שבמשך השנים ענף ילדים העביר קרוב ל- 132 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית לענפים אחרים של המוסד. מרשימה א' של הדוחות הכספיים, העודף המצטבר של הענף הוא כ- 92 מיליארד ש"ח . לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א' כבר כולל את ההעברות האלו כהוצאות לענף. ז"א, העודף המצטבר בלי העברות הוא כ- 224 מיליארד ש"ח, יותר מכל נכסי המוסד. (הכל רק שאלה של חשבונאות.)
- 17.3 למצבו המזהיר של הענף ישנן מספר סיבות, ובהן :
- 17.3.1 אי- הצמדה של גמלאות הענף לשכר הממוצע במשק (נזכר שמשנת 2006 בוטלה הצמדה לשכר גם בענפים אחרים),
- 17.3.2 הגדרת הענף כענף שאין להציג בשבילו קרן הביטוח (ולכן הטוח לשיעור הכיסוי הקופתי המוגדר הוא רק 1-2),
- 17.3.3 והסיבה העיקרית - השתתפותו של משרד האוצר.
- 17.4 כאמור לעיל, יש החלטת מנהלה לבחון מחדש את מדיניות המוסד לגבי חישוב הקרנות. להחלטות שיתקבלו בנושא יכולה להיות השפעה לא קטנה על מצבו של הענף. בינתיים, מצב הענף חזק.
- 17.5 משרד האוצר העביר בעבר מודי שנה לקופת הענף כ- 160% מסכומי דמי ביטוח. בשנים האחרונות אחוז ההשתתפות השתנה לפי שיקולים שונים. וכפי שניתן לראות מבוור 28 לדוחות הכספיים, ההשתתפות השתנה גם בעתיד הקרוב לפי שיקולים שונים. משרד האוצר משתתף למעשה (דרך הדלת האחורית) במימון של הענפים הגירעוניים של המוסד כאשר מתבצעות העברות כספיות מנכסי הענף לענפים אחרים.
- 17.6 ניתן לראות שלמרות שכסה"כ, דמי ביטוח למוסד ירדו ב- 2.2% ריאלי, הייתה ירידה ריאלית של 3.7% בדמי ביטוח של ענף ילדים.
- 17.7 תשלומי הענף משתנים לפי החלטות הממשלה, (השנה, גידול ריאלי של 5.9%), ויש אי וודאות לגבי ההתפתחות העתידית.

18. ענף ביטוח אבטלה (ראו לוח 7)

- 18.1 יש אי – וודאות גדולה לגבי שיעור האבטלה בעתיד.
- 18.2 מתרשים I ניתן לראות שבמשך השנים ענף אבטלה קבל כ- 41 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית, (כ- 11 מיליארד מענף מילואים והיתר מענף ילדים). גם יתרת נכסי הענף וגם הגרעון המצטבר של הענף (מרשימה א' של הדוחות הכספיים) הם 0. לפי שיטת

- החשבונאות, המספר ברשימה א' כבר כולל את ההעברות מענפים אחרים כהכנסות לענף. ד"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא כ - 41 מיליארד ₪. (הכל רק שאלה של החשבונאות.)
- 18.3 תשלומי דמי אבטלה עלו השנה ריאלית בכ-54% , תקבולי דמי הביטוח מהווים רק 18% מהתשלומים. ההעברות הכספיות אל הענף אשר מתבצעות כל שנה ברציפות החל משנת 1999 עוזרות רק לתקופות קצרות. גם לאחר ההעברות במשך שנת הדו"ח הקופה נשארה ריקה.
- 18.4 לפי סעיף 28ב של החוק, מימון גירעונות הענף יבוא מענף ילדים (בינתיים, ולא מן האוצר, המשטעות היא: צמצום המקורות לכיסוי גירעונות של הענפים האחרים הנמצאים במצוקה הכספית.
- 18.5 הוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח, בכוונה לא קבעה שיעור לענף בגלל האופי המיוחד שלו המחייב את צבירת הנכסים בתקופות של תעסוקה מלאה לכיסוי ההוצאות בתקופות של שפל כלכלי. ברור שבמקור, לפני השינוי של סעיף 28ב, כוונת הממשלה הייתה לטפל בענף מנקודת מבט מקרו-כלכלית הדורשת מקורות מימון אחרים של המדינה. הכל שמבטלים השקפות לטווח ארוך ובוחרים פתרונות לטווח הקצר.

19. ענף ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד (פש"ר) (ראו לוח 8)

- 19.1 בשנים האחרונות העלויות והירידות נראות כנסיעה על רכבת הרים. יש לזכור שישנו פיזור גדול בדיווחים על מקרי פשיטות רגל ובהגשת התביעות למוסד (קרוב לשלוש שנים!). לכן, בהתחשב בכך שההתחייבות כלפי המבוטחים צריכה לכלול גם את ההתחייבות למבוטח שפשט רגל אך עדיין לא דיווח על המקרה, נגיע למסקנה שהתחייבות הענף היא לפחות ל-3 שנים של התשלומים! יותר מזה: יש אי ודאות גדולה לגבי השנים האחרונות, (והעתידיות!), בהן מספר העסקים שפשטו/פשטו רגל היה/יהיה יחסית גדול. יכול להיות שיהיו יותר תביעות ושהתביעות יהיו הרבה יותר גדולות וחשוב לחזק את יתרונ נכסי הענף. באותו כוון, (כפי שניתן לראות טבאור 28ה לדוחות הכספיים של שנת 2008), שינוי בחוק יגדיל את התשלומים העתידיים (אפילו עבור פשיטות רגל ש"בעבר"), לכן אמדתי את סכום ההתחייבות בענף (הזכאים לגמלה) מעל למיליארד ₪. בכוונתי לבדוק מה יקרה בעתיד ולשפר את ההערכה.
- 19.2 המדדים התזרימיים בלתי יציבים, והשנה :
- 19.2.1 התשלומים עלו ריאלית ב - 9.8% ,
- 19.2.2 זו כבר השנה השביעית ברציפות שהתשלומים עולים על התקבולים! העודף השלילי של התקבולים על התשלומים היה השנה בטובה 46% מהתשלומים.
- 19.2.3 דמי ביטוח מכסים רק כ 39% של התשלומים השוטפים.
- 19.3 מצד שני, חשוב להבין שכבר הופרשו כמיליארד ₪ עבור הזכאים לגמלה כנכסים מיועדים, ויתרת נכסי הענף הנשארת הנה מיועדת לעתיד. ד"א, הענף אינו בבעיה.
- 19.4 הוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח, בכלל לא התייחסה לענף פש"ר. לפי דעתי, הטווח לענף לא צריך להיות 1-2 אלא גבוה ורחב יותר. (גם לענף הזה, כמו לענף אבטלה, יש אופי מיוחד המחייב צבירת נכסים בתקופות של תעסוקה מלאה לצורך הוצאות בתקופות של שפל כלכלי. ועוד פעם אני חוזר על כך, שלדעתי הגיע הזמן להקים וועדה חדשה שתדון בעניין.) (ראו הסברים נוספים בסעיף 19 בדו"ח לשנת 2004).
- 19.5 ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007 לגבי הפרדה בין דמי ביטוח שנגבו ובין שיפוי האוצר, וחלוקת ריבית לפי ענפים.

20. חשבון מימון הענקות מטעמי צדק ענף ביטוח תאונות וענף ביטוח שרות מילואים

- 20.1 החשבון מימון הענקות מטעמי צדק הוא יחסית קטן מאוד.
- 20.1.1 יתרת נכסי הענף היגיעה השנה לכ - 5 מיליון ₪.
- 20.2 בענף ביטוח תאונות, אפילו העברת חלק מיתרת נכסי הענף בסוף שנת '97 לא גרמה בעיות לענף, מכיוון שתשלומיו קטנים יחסית לתקבולים. צפי המשך התהליך של התעצמותו הכלכלית של הענף.
- 20.2.1 ניתן לראות בלוח 0.2009 שיש תקבולים של כ- 236 מיליון ₪ ותשלומים של כ- 23 מיליון ₪. נצברו בענף כ - 3.5 מיליארד ₪ ואין תחזית שהתהליך ישתנה בעתיד. ניתן להציע:
- 20.2.1.1 להעביר סכומים רציניים (כפי שנעשה בעבר) לענפים אחרים,
- 20.2.1.2 לצרף את הענף להיות תת-ענף/חלק מענף נכות כללית, (בדומה לתת-ענף של דמי פגיעה בענף של נכות נפגעי עבודה.)
- 20.3 ענף שרות מילואים הפסיק לפעול כענף של המוסד בשנת 1999.
- 20.4 אין לוחות נפרדים עבור הענפים הללו בדו"ח. התונים כלולים בסה"כ של כל הענפים.

21. סיכום - לענפי ביטוח של המוסד

- 21.1 טרם שטעתי את הטענה מפי "העשירים" ששילמו דמי ביטוח לפי אחוזים משכרם היחסית הגבוה, "שילמתי יותר מדי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי לקבל יותר". וגם הטענה הזאת אינה מוצדקת - בהנחה שאכן קיים סכסוד צולב, שבו העשיר משלם יותר, ומי שפחות עשיר משלם פחות. העודף שהאחד משלם מכסה את הגרעון בתשלומיו של השני. ובלי ההנחה הזאת, הרי פני המוסד ישתנו בהרבה - אפשר ללכת בדרך של קרנות הפנסיה הזותיקות או בדרך של ביטוח חובה לרכב...
- 21.2 גם בדוחות הקודמים וגם בדו"ח הנוכחי השתדלתי להדגיש שני הנשאים: בביטוח הסוציאלי של מדינת ישראל חייבת להיות שקיפות בדיווחים ועריבות חברתית בין כל תושבי המדינה (כלי להבדיל בין "מבוטחי" המוסד ולא "מבוטחים"). בתקופה האחרונה של כמה שנים, יש החלטות שהתקבלו על ידי המחוקק שעשויות לשפר את מצבו הכספי של המוסד, אבל גם יש החלטות מסוג אחר, להרעת מצבו הכספי של המוסד. נחכה ונראה. לדעתי, יש עוד שינויים להכניס.
- 21.3 תקוותי ואמנתי שכל באי עולם יכירו (כפי שהיה בעבר), ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

22.1 גירעון אקטוארי *

מוגדר כ"קרן הביטוח" בניכוי "יתרת נכסי הענף", שני הגורמים לפי הגדרתם המצומצמת, במילים פשוטות, ניתן לחשוב על המדד כמייצג: מסום הכסף שיחסר בקופה אם נמשך לבצע תשלומים (לפי הנחות התחזית) רק לזכאים לקבל קצבאות בסוף שנת דו"ח (שיחזוי/ימותו וכו' לפי הנחות התחזית) ונשתמש לצורך זה רק בנכסים הקיימים (שיקבלו עליהם תשואה לפי הנחות התחזית).

הבנה נוספת:

אם יש גירעון, המשמעות היא, שמבוטחים בעבר לא שילמו מספיק בשביל לממן את קצבאותיהם, אם יש עודף, המשמעות אינה בהכרח שהמבוטחים שילמו מספיק, כיוון שהגדרת ההתחייבות אינה כוללת התחייבות עבור כל המבוטחים והנכסים אכן כוללים דמי ביטוח של מבוטחים שטרם מקבלים קצבאות (ראו הסבר יותר מפורט בדו"ח לשנת 2000 לגבי קרנות ביטוח).

ברור שהמדד הוא מסוג המדדים ה"מאזניים" ומיועד לתת תשובה לשאלה "כמה אני שווה".

יש גם הגדרות אחרות למונח המשנות את משמעותו, (לא נתמקד עכשיו בעניין, נשאר את זה לעמוד). למונח שהגדרתי לעיל הייתי קורא לא "גירעון אקטוארי" אלא "גירעון אקטוארי חשבונאי".

22.2 דמי ביטוח

דמי ביטוח לפי החוק, כולל שימיו האוצר לפי סעיף 32(ג) של החוק.

22.3 החוק

חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) התשנ"ה – 1995.

22.4 התחייבות *

הנתון יוצג כ"התחייבות" בדוחות הכספיים. ז"א, התייחסותו של הגוף המדווח אל הנושא היא כאל "התחייבות" (יש משמעות מוגדרת למילה במילון של ראתי השבון) ולא רק כאל מונח אחר שאינו "התחייבות", ו"התחייבות" מוכרת בעת דיווח.

22.5 זכאים לגמלה

ההתחייבויות המתייחסות להוצאה בגין שנת הדו"ח או בגין השנים שקדמו לשנת הדו"ח וטרם שולמו למבוטחים (ואפילו לאלו שטרם הגישו תביעה למוסד), ההתחייבויות הג"ל מהוות למעשה חוב למבוטחים שנוצר בתאריך הגשת הדו"ח.

22.6 יתרת נכסי הענף *

הנכסים שניתן להתייחס אליהם כמועדים לתשלומים שתאריך ביצועם אחרי סוף שנת הדו"ח ושאינם נכללים בנכסים מיועדים אחרים.

22.7 שיעור כיסוי אקטוארי *

מוגדר כיחס בין "יתרת נכסי הענף" ל"קרן הביטוח". במילים פשוטות, ניתן לחשוב על המדד כמייצג: חלק של קרן הביטוח שיש עליו כיסוי נכסים. ז"א, לו היינו צריכים להמשיך ולשלם בעתיד (לפי הנחות התחזית) רק לזכאים לקבל קצבאות בסוף שנת דו"ח (שיחזוי/ימותו וכו' לפי הנחות התחזית) ולהשתמש לצורך זה רק בנכסים הקיימים (שיקבלו עליהם תשואה לפי הנחות התחזית) בלי מקורות מיטון אחרים, היה ניתן להקטין כל תשלום לפי אותו היחס, או לחילופין, לשלם את הסכום המלא לתקופת זמן מקוצרת (המדד מתייחס רק להתחייבות עבור תשלומים עתידיים ולא לוקח בחשבון את החובות עבור העבר).

22.8 מסוד צולב

שיתוף בין הקבוצות השונות כשקבוצה אחת תורמת יותר מנקודת מבט מסוימת והקבוצה האחרת תורמת יותר מנקודת מבט אחרת. נקודות המבט יכולות להיות שונות והתרומות אינן בהכרח שוות.

22.9 קרנות ביטוח *

אוסדני התחייבויות עבור תשלומים עתידיים מסוף שנת הדו"ח (ולא עבור זכאים בגין גמלאות עד סוף שנת הדו"ח) של ענפי הביטוח בסוף שנת הכספים כלפי אלו מהמבוטחים או תלוייהם שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות, בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה, ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה" בענפי ביטוח זקנה ושאיירים (זו"ש להלן), נכות כללית, סיעוד ונפגעי עבודה.

מאידך אין המאזן כולל בצד האקטיב את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדו"ח.

בגלל מורכבות הנושא מומלץ לקרא את הסברים והבהרות מעמיקים יותר בנספח מס' I. לדו"ח לשנת 2000.

22.10 רשימות לפי ענפים

הנתונים המפורטים מידע לפי ענפי הביטוח ומצורפים למאזן ולדוחות הכספיים, בלתי מבוקרים, משנת 1999 עד שנת הדו"ח.

22.11 שיעור כיסוי קופתי *

היחס בין יתרת נכסי הענף בסוף השנה לסה"כ תשלומי הענף במשך שנת הדו"ח, בהתחשב בעליית מדד המחירים לצרכן במשך השנה. במילים אחרות: שיעור זה מבטא את היקף נכסי הענף בסוף כל שנה ביחידות הוצאה של אותה שנה ובמחירים קבועים.

* ראו סעיף 4.2



המוסד לביטוח לאומי לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2009 נספחים

23. נספח מס' א. הערות לגבי השינויים המוזכרים לעיל – ועוד

- 23.1 מנהלת המוסד המשיכה את המדיניות של ביטול העמסת ההוצאות המנהליות בהתחייבויות (קרנות הביטוח, זכאים לגמלה ופנ"ג). (ראו סעיפים 19 – 24.12). (ראו סעיף 23 בדוח שנת 2008).
- 23.1.1 בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל יש העמסת ההוצאות המנהליות בהתחייבויות זפנ"ג.
- 23.1.2 בדוחות הכספיים של המוסד אין העמסת ההוצאות המנהליות בהתחייבויות זפנ"ג (והתחייבויות אחרות).
- 23.1.3 הנני מביא טבלה להמחיש את השפעת הכללת העמסת ההוצאות המנהליות בחישוב התחייבויות (יש הערכה עבור ההוצאות המנהליות "הרגילות" וגם הערכה עבור ההוצאות המנהליות הכלולות ב"גמלאות ותשלומים אחרים" בדוחות הכספיים. [ראו נספח II. בדו"ח לשנת 2007].

| התחייבות (קרן ביטוח או זפנ"ג) | התחייבות במאון (במיליארדי ₪) | הוספה עבור ההוצאות ה"רגילות" ¹ | הוספה עבור ההוצאות ב"גמלאות ותשלומים אחרים" |
|-------------------------------|------------------------------|---|---|
| ז"ש | 190.2 | 0.60% | 0.63% |
| נכות כללית (ברוטו) | 86.3 | 2.78% | 3.69% |
| נפני עבודה | 28.3 | 5.10% | 7.43% |
| סיעוד (ברוטו) | 15.8 | 1.25% | 4.04% |
| זפנ"ג (ברוטו) ² | 3.7 | 1.00% | 1.00% |

- ז"א, המשך מדיניות של העמסת היה מגדיל את התחייבויות בכ- 5.2 מיליארד ₪ (או בכ- 7.2 מיליארד ₪, כולל הוספה עבור ההוצאות ב"גמלאות ותשלומים אחרים"), (עם ההשלכות המלוות על הגרעון). ההוצאות האלו יהיו בעתיד (עם ההגבלה של אי-וודאות לגבי כל הערכה לעתיד), והכללתם (או אי-הכללתם בהתחייבויות) הוא תוצאה של הגדרת הכללים החשבונאיים המקובלים.
- 23.2 גם השנה, כמו בשנים האחרונות, הדוחות הכספיים אינם מתייחסים באופן מפורש למשבר הכלכלי (לא העולמי ולא המקומי), ומתגזרות של הדוחות של 2007 - 2009, לא אפשרי לנבא את חומרת המשבר). אבל השנה, בעקבות השינוי במדיניות המוסד לגבי הכללים החשבונאיים לפיהם המוסד מכין את התחייבויות (לפי שיטת שווי הונג – עם ווקטור ריביות בהיוונים), יש הכרה של המשבר באופן עקיף (דרך ווקטור הריביות). להערכתי, יהיו שינויים מהותיים במאון המוסד בשנים הבאות.
- 23.3 מידי שנה, בכל דוחות האקטואר, חזרה והמלצתי "לעייין פעם נוספת גם בהסברים לדו"ח של שנת 2000 (ובדוחות שבאו אחריו)". השנה, הוספתי כמה תרשימים שיעזרו בהבנת השינויים המהותיים במאון המוסד – בקרנות הביטוח (ההתחייבויות, בתרשים 4) ובאג"ח (הנכסים, בתרשים 5), בעקבות השינויים בווקטור ריביות של שיטת שווי הונג (בתרשים 6).
- 23.4 תרשים 4 מציג את התשלומים העתידיים אחרי שנת הדו"ח, עבור האוכלוסייה הנכללת בקרנות הביטוח, במונחים ריאליים. מידי שנה הודגש בדוחות הכספיים שההתחייבויות האלו חושבו עבור הדוחות האלו לפי כללים חשבונאיים מקובלים - (ראו סעיף 22.9) - כלפי אלו מהמבוטחים או תלוייהם שלגביהם נוצרה עד יום המאון עילה לזכאות, בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה, ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה. ניתן לראות בתרשים:
- 23.4.1 בהתאם להגדרת האוכלוסייה, לפי התרשים, תהיה ידידה בתשלומים. אבל מכיוון שיהיו מצטרפים חדשים לאוכלוסייה של מקבלי קצבאות ברור **שצפופעל**, זה לא יהיה כמו בתרשים. (לפי התרשים, בשנה 21 אחר הדו"ח, [בשנת 2009+21=2030], התשלומים בענף ז"ש יהיו כ- 4.1 מיליארד ₪ [1.0% מסה"כ תשלומים של 414.1 מיליארד ₪]).
- 23.4.2 ענף סיעוד הוא יחסית קצר – בהתאם לתוחלת החיים הקצרה של מקבלי הקצבות, הרי הם זקנים מאוד.
- 23.4.3 הענפים הארוכים הגם נפני עבודה וז"ש – יש נכים יחסית צעירים. כמו כן, יש שאירים יחסית צעירים.
- 23.4.4 ענף נכות כללית הוא באמצע – נכי הענף שוכרים לענף ז"ש כשיגיעו לגיל פרישה.
- 23.4.5 התרשים **אנן** מייצג את הערך המהווה של התורים, את קרנות הביטוח במאון.
- 23.5 תרשים 5 מציג את התקבולים העתידיים אחרי שנת הדו"ח, עבור האג"ח חים הקיימים בסוף שנת 2009, במונחים ריאליים. ניתן לראות בתרשים:
- 23.5.1 המוסד יקבל כסף גם עבור פירעונות וגם עבור הריבית המובטחת, הכול לפי תנאי ההשקעות של כל אג"ח בנפרד.
- 23.5.2 כל שנה יהיו פירעונות של השקעות העבר, ולכן תקבולי הריבית ירדו, ברור שיהיו תקבולים ממקורות אחרים (דסי ביטוח והשתתפות האוצר) ותשלומים לסוגיהם. וכולם ישיפו על תורים הנשו של המוסד ויכתובו האם יהיו עודפי מזומנים להשקיע באג"ח חים חדשים, ברור **שצפופעל**, זה לא יהיה כמו בתרשים. (לפי התרשים, בשנה 21 אחר הדו"ח, [בשנת 2009+21=2030], לא יהיו הנכנסות, לא מריבית ולא מפירעונות. בשנה 11 אחר הדו"ח, [בשנת 2009+11=2020], יהיו הנכנסות של כ- 11.3 מיליארד ₪, [2.3 מיליארד מריבית ו- 9 מיליארד מפירעונות]).
- 23.5.3 התרשים **אנן** מייצג את הערך המהווה של התורים, האג"ח חים במאון.

¹ השתמשתי בתוספת העמסה מדו"ח לשנת 2007.

² בעבר, כשהיתה העמסה בקרנות הביטוח, הורדתי את העמסה עבור ההוצאות המנהליות בזפנ"ג. כשאין העמסה הגדולה בקרנות, יש להוסיף העמסה בזפנ"ג.

23.5.4 לפי התרשימים 4 ו-5, התשלומים יהיו הרבה מעבר ההכנסות מהנכסים, מיד בשנה הראשונה, ואפילו שנקבל מימון אחר לכסות את הוצר, (לדוגמא, מדמי ביטוח עתידיים), אחר 20 שנה, בכלל לא יהיו נכסים.

- 23.6 השינוי המתוחי שהשפיע על מאזן המוסד הוא תוצאה של השיטה החשבונאית הממשלתית – הערכת התחייבויות וחלק מהנכסים לפי שווי הוגן. תרשים 6 מציג את התשואה לפירעון לפי שנים לפירעון של אג"ח הממשלה לסוף שנת 2008 ו-2009. "ווקטורי הריביות" שהתקבלו ממשרד האוצר, מאפשרים היוון של התזרימים העתידיים, גם של תשלומים וגם של תקבולים. ניתן לראות בתרשים:
- 23.6.1 ווקטור הריביות לסוף 2009, מציג ציפייה לתקופה קצרה עם שיעורי ריביות הרבה יותר נמוכות מהווקטור לסוף שנת 2008. והמשמעות ברורה – היוון לפי ווקטור של 2009 ייתן ערך מהוון יותר גבוה מהוון לפי ווקטור של 2008.
- 23.6.2 הגני מסכם את הערכת ההתחייבויות והאג"חים לסוף 2009, במיליארדי ש"ח והשפעת שינוי של היוון הנתונים האלו, לאותו תאריך, לפי ריביות שונות ב-%. ניתן לראות ששיעור הריביות משפיע באופן מהותי על תוצאות החישובים. כמה דוגמאות:
- 23.6.2.1 היוון האג"חים לפי הווקטור שהיה בסוף שנת 2008, היה מקטין את הערך ל- $170.5 * (1 - 0.040) = 163.7$ מיליארד ש"ח.
- 23.6.2.2 "היוון" זו"ש לפי 0% ריביות, ז"א התזרים כלי היוון, היה מגדיל את הערך ל- $190.2 * (1 + 0.271) = 241.7$ מיליארד ש"ח.

| התחייבות או נכס | ערך במאזן ³ | ווקטור 2008 ⁴ | לפי 4.3% ⁵ | לפי 5.0% ⁶ | לפי 0.0% ⁷ |
|---------------------|------------------------|--------------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|
| זו"ש | 190.2 | - 4.0% | - 12.4% | - 16.8% | 27.1% |
| נכות כללית (ברוטו) | 86.3 | - 3.9% | - 12.7% | - 17.3% | 31.8% |
| נפגעי עבודה | 28.3 | - 3.9% | - 14.1% | - 19.8% | 46.3% |
| סיעוד (ברוטו) | 15.8 | - 3.7% | - 8.7% | - 10.9% | 7.8% |
| אג"חים ⁸ | 170.5 | - 4.0% | --- | --- | 17.9% |

23.6.3 יש להוון את התזרים העתידי לפי ווקטור ריביות המייצג את הציפיות העתידיות של המצפה. השנת, מנהלת המוסד החליטה לאמץ את נקודת המבט שבדוחות הכספיים של המדינה, גם עבור התשלומים וגם עבור התקבולים.

23.7 יש השלכות לא קטנות להצגת ההיוונים לפי שווי הוגן: גם בדוחות הכספיים של המוסד וגם בדוחות הכספיים של המדינה.

23.7.1 בדוחות הכספיים של המוסד, לו היינו ממשיכים את הציפיות של השנים מלפני 2008, (היוון לפי 5%), היינו רואים מספרים קטנים בכ- 19.8% – 10.9% עבור הקרנות וסכום של 145.3 מיליארד ש"ח עבור האג"חים. ברור שהגירעון החשבונאי המתמשך היה משתנה.

23.7.2 בדוחות הכספיים של המדינה, אם גם הם יהיו מוכנים לפי השיטה שבדוחות המוסד של השנה, יהיה גידול מהותי בחובות המדינה באג"חים למוסד, הרי נכס של המוסד הוא חוב למדינה⁹. כמו כן, יהיה גידול בחובות המדינה (בדוחות המאחדים את המוסד) לגבי ההתחייבויות של המוסד. הכול שאלה של הכללים החשבונאיים המקובלים.

23.8 בדרך כלל, אינני מתייחס לרשימה ב' בדוחות הכספיים, אבל השנה, בגלל השינוי בשיטה חשוב להעיר. יש הבדל גדול בין "ריבית" ברשימה ב' וברשימה ג'. ברשימה ג' (שמשם לקחתי את הנתונים בניתוחים שבדוחות האקטוארי) מוגדרת המילה "ריבית" לפי תנאי ההשקעה המקורית כשיעור ריבית ריאלית על הסכום הנשאר באג"ח. ברשימה ב', ההכנסה מ"ריבית" לכאורה כוללת גם "דוחי הון" – התוצאה של היוון של תשלומים עתידיים (גם של פירעונות וגם של סכומי ריבית מוכתרות). ז"א, כל הפרשימים העתידיים בין הריבית המוכתרת לבין הריבית בווקטור ריביות נכנסים בסעיף "ריבית". ובמקרה של שינויים בווקטור ריביות, השינויים בערך המהוון יכנסו בסעיף "ריבית" בהתאמה. לדעתי, כדאי לחשוב על הצגה (חשבונאית) אחרת שבביל הבנת השינויים הצפויים.

23.9 במסוון, אינני מחשב את "הגירעון האקטוארי החשבונאי" (ראו הגדרת מונחים סעיף 22). הרי החישוב הוא תוצאה מתמטית, ולמוסד, צמי שיהיה גרעון לפי ההגדרות החשבונאיות, לדעתי, יותר משמעותי להסתכל על ההתחייבויות והנכסים (לפי תורשימים ו/או ערכים מהוונים) ולא על ה"גרעון המתמטי האבסולוטי".

³ לפי ווקטור ריביות לסוף שנת 2009

⁴ לפי ווקטור ריביות לסוף שנת 2008. ז"א, זו שינוי בפרספקטיבה מתחזית של השנה הקודמת לסוף השנה הנוכחית

⁵ לפי ריבית אחידה של 4.3%, ז"א, זו שינוי בפרספקטיבה מתחזית של החישוב בדוחות של המוסד של השנה הקודמת

⁶ לפי ריבית אחידה של 5.0%, ז"א, זו שינוי בפרספקטיבה מתחזית של החישוב בדוחות של המוסד של השנים לפני 2008

⁷ לפי ריבית אחידה של 0.0%, ז"א, זו התזרים כלי היוון של ריביות

⁸ הערך המתואם של האג"חים שהוא ההוון של כל אג"ח בנפרד, לפי שיעור הריבית של האג"ח, שווה ל- 145.3 מיליארד ש"ח.

⁹ וכאוצר הגיון, יהיה גידול מהותי גם עבור אג"חים אחרים – עבור חברות הביטוח, קרנות הפנסיה וכו'.



המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר
הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2009

24. זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד (זפע"ג להלן)

- 24.1 בעבר (עד וכולל שנת 1999), אגף החשב הכללי של משרד האוצר (האוצר להלן) עשה את החישובים ("פרו בוטו וכלי שום אחריות") עבור המוסד, מדיניות המוסד הייתה לכלול את המספר שסופק ע"י האוצר (כלי בדיקות ושינויים) בביאורים למאזן המוסד. משנת 1998 ההתחייבות עבור זפע"ג מופיעה בתוך המאזן.
- 24.2 עקרונות, אופן החישוב של זפע"ג ליום 31.12.2009 (השקעה האקטוארית, projected unit credit), היה עקבי לאופן החישוב של זפע"ג בעבר. המטכתי להשתמש במערכת של האוצר שמשמשים בה כבר כמה שנים. למיטב ידיעתי ולהערכתי, המערכת נבדקה ע"י אקטוארים עבור החשב הכללי וניתן להסתמך עליה (למרות שידוע שיהיו בה שיפורים עתידיים). המערכת נותנת "תזרים" של תשלומים עתידיים (לפי הפרמטרים המבוקשים). בהתאם לשיטת החשב הכללי עבור כל עובדי המדינה, השתמשתי בפרמטרים הנמצאים במערכת ומתאימים לעובדי המדינה, כפי שמתואר בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ל- 2009. (הבסיס מתואר להלן).
- 24.3 ההתחייבויות מהזכות בשיטת התחייבויות שנצברו (ACCRUED LIABILITIES) עד למועד הדו"ח הכספי ובהתאם להנחות ולנתונים המובאים להלן.
כדאי להדגיש שהמדיניות החשבונאית של המוסד לגבי ההתחייבות לזפע"ג היא כשל טיף עסקי רגיל- ההתחייבות כוללת התחייבות גם עבור פעילים ולא רק עבור מקבלי גמלאות (מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח היא להתחשב רק במקבלי קצבאות, כמתואר לעיל).
- 24.4 למרות שהשנה לא קבלתי את אישורה של מחלקת שוכר על כך שקבצי האוצר הנם תקינים לשימוש, בהתחשב בכך שחלק התחייבויות זפע"ג מסה"כ התחייבויות המוסד הוא יחסית זעיר אפשר להשלים עם אי-דיוקים מסוימים, אך לדעתי, יש לעשות בדיקות יותר מורחבות לגבי הקבצים.
- 24.5 התחייבויות חושבו עבור אוכלוסיות המוסד הנ"ל:
24.5.1 עובדים פעילים: "קבוצים" בפנסיה תקציבית (כל ההתחייבויות המפורטות להלן); ו"ארעיים" - אלו ש"אינם בפנסיה תקציבית" (רק החלק הממומן באופן "תקציבי" - [חלק הפיצויים שאינו בקרנות פנסיה ו/או בחברות ביטוח וכו']);
24.5.2 עובדים שפרשו, עקב הגיעם לגיל פרישה או עקב נכות ("גמלאים");
24.5.3 שאירוי של עובד/גמלאי.
- 24.6 זכויות מיוחדות (בנוסף לרגילות במרישה) הכלולות בחישובים ושאינן כלולות בחישובים:
24.6.1 פדיונות ימי מחלה כלולים;
24.6.2 2.33% פיצויים עבור ארעיים כלולים,
24.6.3 ימי חופשה: החישוב נעשה ע"י "מחלקת השוכר" של המוסד ולא ע"י לשכת האקטואר, ולכן לא כלולים בחישובים להלן.
- 24.7 בסיסים טכניים ואקטואריים:
24.7.1 שיעור הריבית להיוון ושיעור הגידול הריאלי בשכר עובד ובפנסיות גמלאי.
מערכת החישובים של זפע"ג הייתה שונה מזו של קרנות הביטוח. בעבר, בעוד שבחישוב הקרנות השתמשתי בשיעור היוון "נמוך" (הכלל את הריבית להיוון הרגילה ואת הגידול הצפוי בתשלומים ביחד, כמתואר לעיל בסעיף 8), במערכת של חישוב זפע"ג הגורמים היו נפרדים להלווין.
24.7.1.1 לפני 2008, בכדי להסביר את מדיניות המוסד לגבי הריבית להיוון של זפע"ג, היה נשען: שאין השקעה מיוחדת המיועדת לכסות את התחייבויות זפע"ג ו/או התחייבויות קרנות הביטוח. יש רק סל של כל השקעות המוסד. ולכן, שיעור הריבית שהמוסד קיבל על השקעותיו היה מתאים להיוון כל סוגי ההתחייבויות. בשנת 2008, מנהלת המוסד קבעה שיעורי ריבית שונים, כהנחות יסוד, עבור שני סוגי ההתחייבויות (קרנות הביטוח וזפע"ג) וקבעה ריבית של 3.43% לחישובים של זפע"ג (שהיא הייתה הריבית בחישובי התחייבויות זפע"ג של ממשלת ישראל). השנה, שנת 2009, מנהלת המוסד שינתה את המדיניות החשבונאית שלה לגבי שיעור ריבית ההיוון ועברה לשיטת השווי ההוגן, גם עבור קרנות הביטוח וגם עבור זפע"ג. כמתואר לעיל בסעיף 8, לצורך ביצוע ההיוון, נלקח ווקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד, (הווקטור שנלקח על ידי הממשלה בחישוב ההתחייבויות בגין זכויות עובדים הכלולות בדוחותיה הכספיים).
24.7.1.2 שיעור גידול ריאלי בשכר עובד / פנסיות גמלאי: מבוסס על הנתונים שנבדקו באוצר לגבי שיעור גידול ריאלי בשכר עובד, השתמשתי בגורמים של האוצר (המתאימים לכל עובדי מדינה) - גידול ריאלי בשכר העובד לפי מין/גיל (בעבר, של 3% לשנה). בשביל הגידול הריאלי בפנסיות גמלאי (שבעבר הקרוב, היה 1.45% לשנה), השתמשתי 0% לשנה (כמו שבשנתיים האחרונות). (ראו להלן).
- 24.7.2 לוחות גריעה, (לוחות תמותה לפעילים/פנסיונרים, לוחות לנכים, שיעורי נישואין) למטרת חישובי התחייבויות, השתמשתי בלוחות גריעה לפי מספרי האוצר המופיעים בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ליום 31.12.2009, (לוח תמותה דינאמי על פי תזר שוק ההון 2007-3-6 "דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי התקנן של קרן הפנסיה" עם קידום לשנת 2009 בהתאם לנוסחת קצב הירידה בשיעורי התמותה לאחר 2001 ותוספת של גורם שיפור תמותה עתידי המשתנה לפי גיל ומין).
- 24.7.3 עזיבות לפני פרישה: מחוסר המידע המיועד לעובדי המוסד, השתמשתי בהערכות האוצר לגבי כלל עובדי המדינה, ששם פיתחו טבלה חדשה לפי מין/גיל.
- 24.8 כמו בשנה שעברה, חישוב התחייבות זפע"ג לתאריך המאזן כולל השפעת ההסכם שנחתם ביום 17.04.2008 (ואושר בחוק ב- 23.07.2009), השינויים העיקריים של ההסכם הנם:

24.8.1 תשלומים מסוימים לגמלאים קיימים, (פיצוי בשל השחיקה בקצבאות בנין התקופה מיום 1.1.2000)
 24.8.2 הצמדת הגמלאות אחרי פרישה למדד המחירים, במקום ל"משכורתו של שבו פועל" בדרגה של הפנסיונר בעת פרישתו. בעבר, הפרמטר הזה היה בנובחה של גידול שנתי של 1.45% לשנה.

24.9 לא היו שינויים מהותיים אחרים.

24.10 ההתחייבות הברוטו ליום 31.12.2009 במיליוני ₪.

| פנסיונרים | פעילים | סה"כ התחייבויות |
|-----------|--------|---|
| 1,434 | 2,287 | 3,721 |
| 6.5% | 5.1% | גידול בהתחייבות בגלל שינוי ריבית היוון מ-3.43% לרוקטור ריביות |

24.11 התחייבות זפע"ג הנמו

24.11.1 לפי המדיניות החשבונאית של המוסד, משנת 1998 מציג המוסד בדוחות הכספיים שלו את התחייבות הנמו עבור זפע"ג במאזן המוסד (ולא רק בביאור, כבעבר). ההתחייבות הברוטו תוצג ב"פסיב" וחלק האוצר (המחושב על פי השיעור הממוצע של השתתפותו בהוצאות המנהלית [ולכן ישתנה לפי השיטה של פיצול הוצאות מנהליות שבשימוש במוסד] יוצג ב"אקטיב".

24.11.2 כשביל חלוקת ההתחייבות המצטברת בין משרד האוצר לבין המוסד, היה נכון לחייב את האוצר כל שנה לא רק בחובות לפי שיטה של "התחשבות של תשלומים מזומנים" (רק בהוצאות שוטפות של פנסיה) אלא גם בשינוי בהתחייבויות עבור זכויות עתידיות הנצברות. המדיניות של היום היא לא כזאת.

24.12 הוצאות מנהליות – לפי הנחיות המנהלה, חישובי את התחייבות זפע"ג ללא הוצאות מנהליות (שהיו בחישובי משרד האוצר).

24.13 אין זכאים לגמלה ואין מקרים של זכאים שטרם דווחו.

24.14 הערות כלליות:

24.14.1 בשנים האחרונות היו שינויים מהותיים בענף הפנסיה של מדינת ישראל; ובינם, הפסקת כניסת עמיתים חדשים לקרנות הוותיקות, הלאמת הקרנות הוותיקות ולקחת האחריות על הגירעונות ע"י המדינה (קרי משלמי המיסים), העברת המערכת משיטה של קרן מוגדרת זכויות (DEFINED BENEFIT) למערכת הפועלת עקרונית לפי השיטה של קרן מוגדרת הפקדות/"קרן מוגדרת תשואה" (DEFINED CONTRIBUTIONS).

24.14.2 שיקול לא מבוטל בהעברה היה חוסר מימון להטבות/לזכויות (ולא נדבר על ההטבות המיוחדות/החריגות). חשוב לזכור ששיטת הפנסיה התקציבית, זפע"ג, היא מסוג של הגדרת זכויות, והזכויות הן מופלטות יותר משל הקרנות הוותיקות. בלי להיכנס לפרטים המורכבים, יש לציין שהיתה הצטרה של פנסיה גמלאי (שפרש בדרגה מסוימת לאחר שקיבל, כפי שהיה מקובל, דרגות פרישה), לשכר של פעיל בדרגה של הגמלאי. ז"א, היתה הצמדה לשכר (אומנם, לא לשכר הממוצע במשק), ולא "רק" למדד.

24.14.3 גם חברות בפנסיה התקציבית של המוסד סגורה. וניתן לשאול האם תהיה הלאמה של ההתחייבויות (קרי גירעונות – הרי אפילו אם יש נכסים [במוסד], יש גרעון). כבר שאלתי בעבר האם "יש צבע לכספי המוסד"? האם יש נכס מיועד להתחייבות זפע"ג? (ראו בנספח מס' IV. לדו"ח לשנת 2000).

24.14.4 לאחרונה מעודדים עובדי המדינה ובינם עובדי המוסד, לפרוש לפנסיה מוקדמת על ידי תוספות של הטבות נוספות בפרישה. ברור שיש עלות לתוספות הללו, והיא לא תוכננה מראש. לכן לא הייתי מתפלא אם המספרים של התחייבויות זפע"ג של השנים הבאות ישתנו.

24.14.5 הדור הבא של משלמי מיסים (כולל "דפי ביטוח" של המוסד) ישלם את העלות.

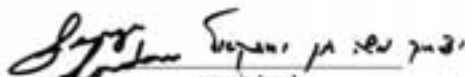
24.15 כדאי להזכיר שתי הערות מדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ליום 31.12.2006 שמתאימות גם למוסד:

24.15.1 הצורך בהטות:

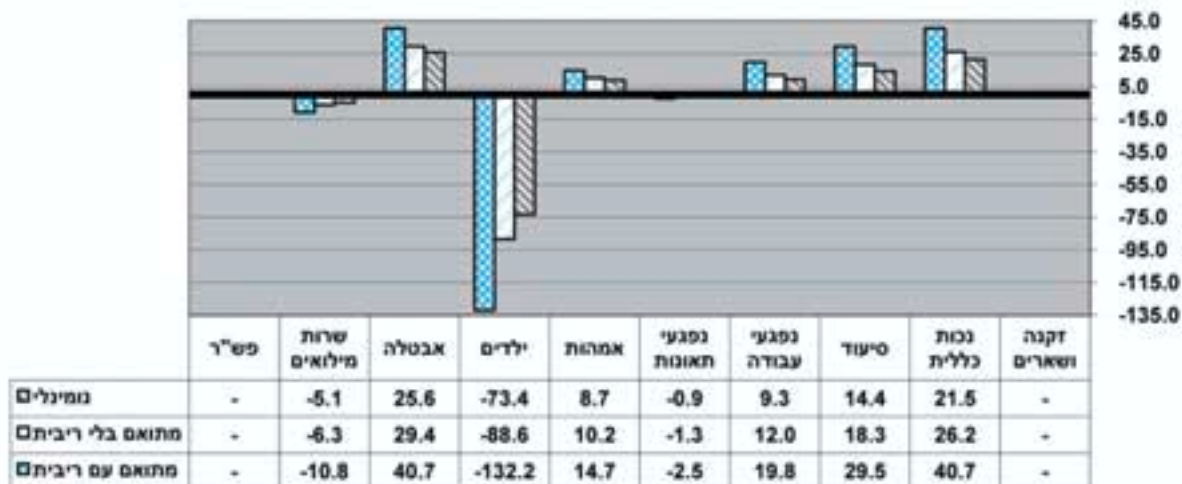
ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה ייודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי המבוטחים האחרונים. עד אז, ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישלמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. מן הראוי לבחון ולעדכן את הנחות היסוד מזמן לזמן על בסיס נתונים עדכניים.

24.15.2 סבירות ההערכה:

היקף התחייבויות המוסד לקצבה ולזכויות אחרות בעד כלל עובדיו וגמלאיו, כפי שמוצג, משקף הערכה סבירה של ההתחייבויות, בהתחשב, בין השאר, במגבלות הנגזרות לשיב הנתונים הזמינים בעת עריכת החישוב, ולמגבלות לגבי בחינה של חלק מהנחות שבבסיס החישוב.

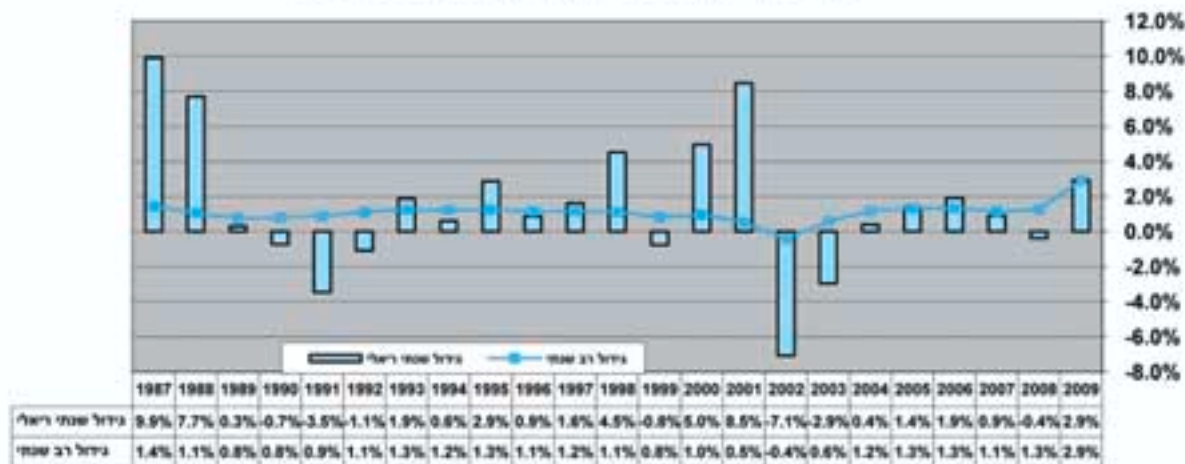

 ג'ורג' לונדון
 אקטואר המוסד לביטוח לאומי

תרשים 1. סה"כ העברות בין הענפים, משנת 1992 עד שנת הדו"ח, במיליארדי ₪.



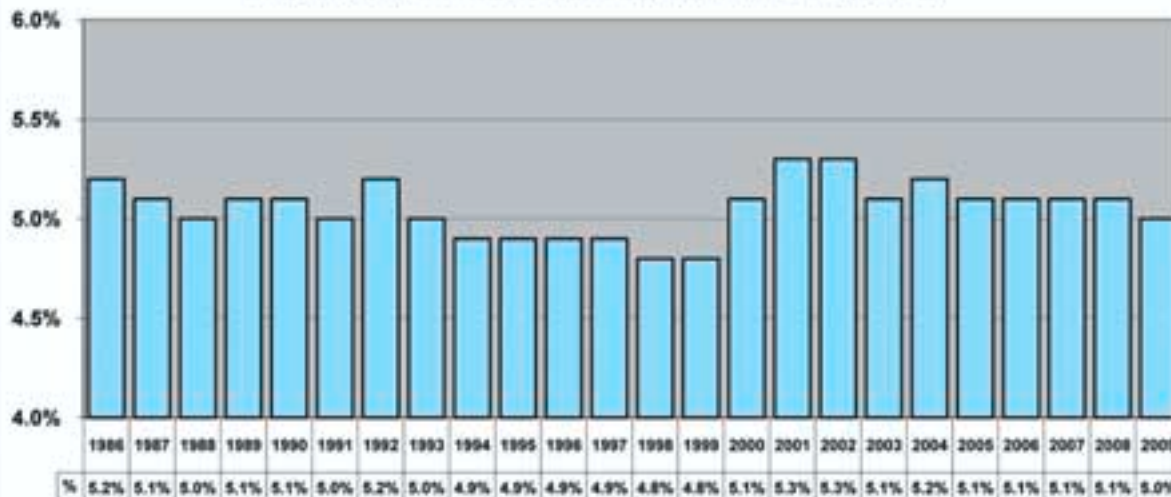
רוב ההעברות היו בסוף השנה.

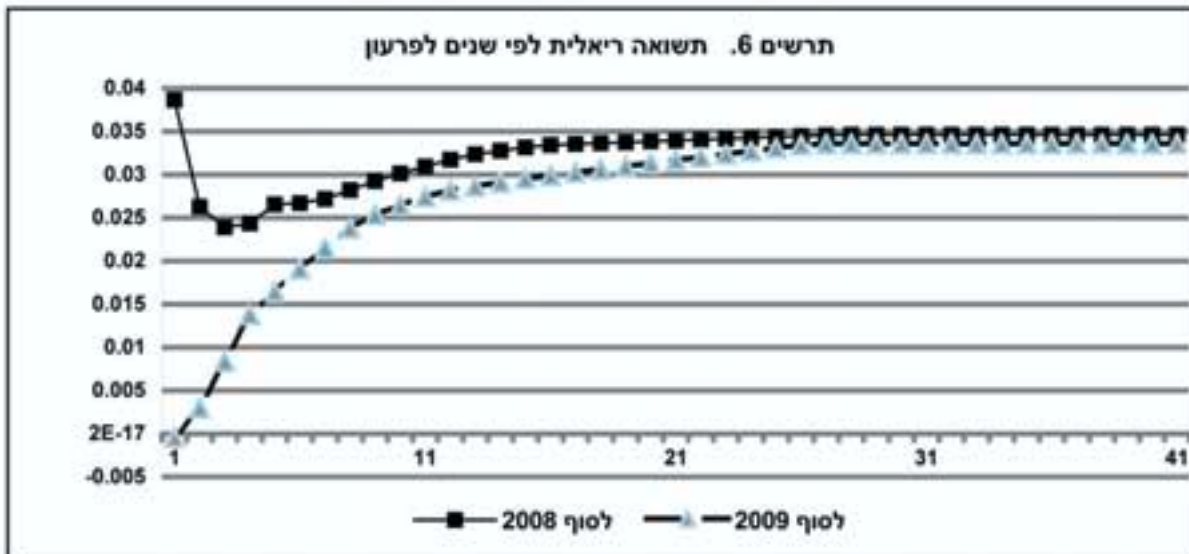
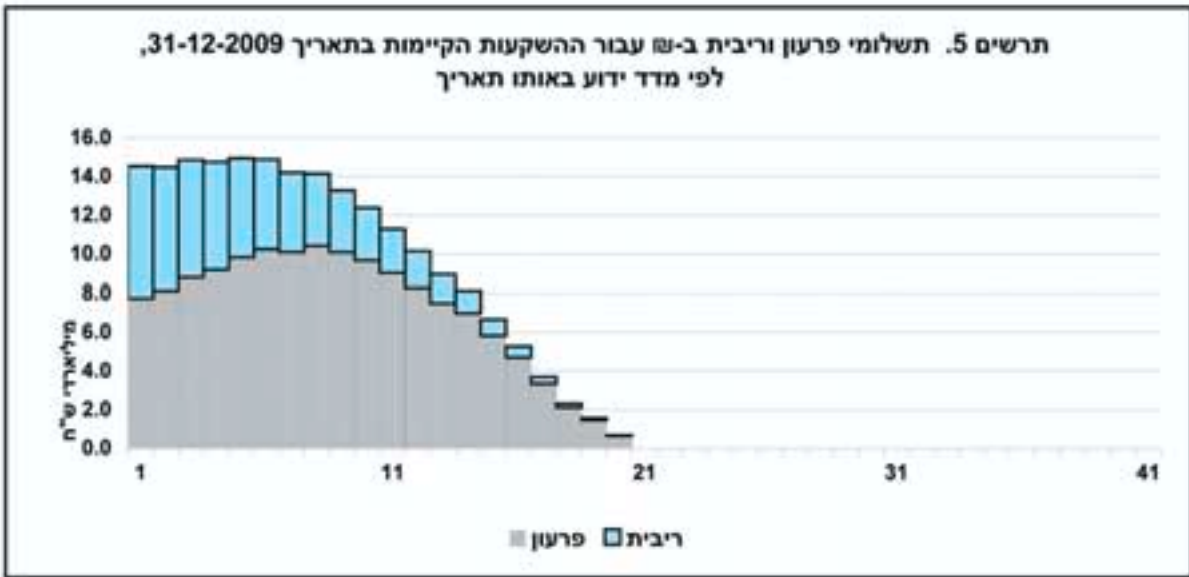
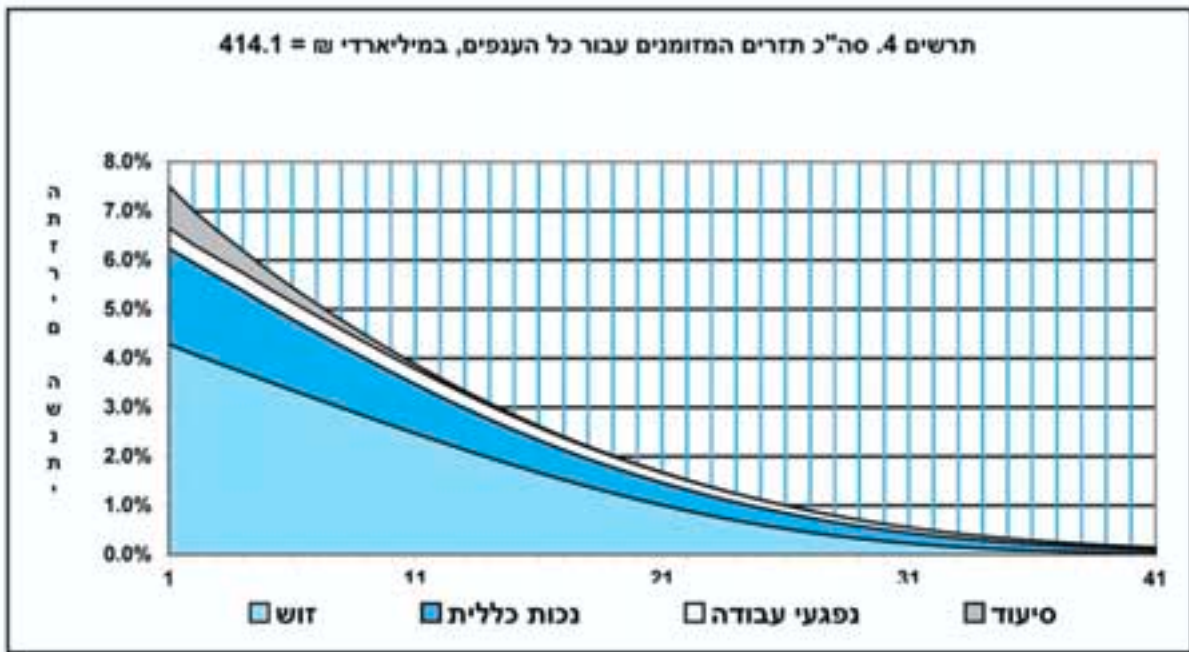
תרשים 2. גידול ריאלי בקצבת זקנה עד לשנת 2009



משמעות גידול רב שנתי : לדוגמא, גידול ריאלי שנתי במשך שנות 1995 עד לשנת 2009 = 1.3%

תרשים 3. שיעור הריבית האפקטיבי הממוצע שנמ"ל מקבל על השקעותיו





סיעוד : רק חלק מל"ל , נכות כללית : לפי דוחות כספיים

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

התפתחות ענף הביטוח : סה"כ הענפים לוח מס' 0

| שנת כספים | | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|--|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|------|
| | | בסיס ישן | | בסיס חדש | | בסיס ישן | | בסיס חדש | | | | | |
| נתונים לסוף השנה: | | 79,888,204 | 81,928,401 | 82,517,620 | 89,223,852 | 91,018,592 | 96,164,397 | 105,098,147 | 111,804,568 | 121,792,331 | 135,709,648 | 171,328,635 | |
| א. יתרת נכסי הענף | | 148,015,200 | 168,101,100 | 208,219,100 | 222,433,400 | 226,224,100 | 199,956,600 | 205,493,000 | 211,743,400 | 228,211,300 | 260,400,700 | 317,137,000 | |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | | 68,126,996 | 86,172,699 | 113,045,899 | 133,209,548 | 135,205,508 | 102,335,308 | 103,792,203 | 99,938,832 | 106,418,969 | 124,691,052 | 145,808,365 | |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | | 54% | 49% | 42% | 40% | 40% | 47% | 48% | 51% | 53% | 52% | 54% | |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | | | | | | | | | | | | | |
| נתונים במשך השנה: | | 28,771,785 | 31,174,476 | 35,298,921 | 36,003,461 | 34,781,744 | 33,621,038 | 34,100,249 | 36,158,806 | 37,515,439 | 39,997,369 | 44,689,542 | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | | 1,527,726 | 1,501,116 | 642,355 | 1,386,744 | 3,086,337 | 4,769,152 | 6,426,108 | 6,582,746 | 7,850,767 | 8,559,953 | 5,412,186 | |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | | 5% | 5% | 2% | 4% | 9% | 14% | 19% | 18% | 21% | 21% | 12% | |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | | 18,685,401 | 20,751,141 | 22,236,119 | 23,113,489 | 22,809,187 | 23,020,602 | 24,301,050 | 25,239,891 | 26,289,973 | 27,827,017 | 28,128,315 | |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | | 65% | 67% | 63% | 64% | 66% | 68% | 71% | 70% | 70% | 70% | 63% | |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | | 7,806,972 | 7,947,938 | 9,534,789 | 9,838,794 | 10,188,316 | 10,412,409 | 11,125,202 | 11,969,887 | 13,196,634 | 14,205,086 | 14,867,103 | |
| י. השתתפות תקציב המדינה | | 27% | 25% | 27% | 27% | 29% | 31% | 33% | 33% | 35% | 36% | 33% | |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | | 3,729,402 | 3,906,520 | 4,076,672 | 4,265,760 | 4,453,971 | 4,617,107 | 4,868,608 | 5,293,002 | 5,581,047 | 6,168,638 | 6,665,721 | |
| יב. תקבולים מריבית | | | | | | | | | | | | | |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | 2.7 | 2.6 | 2.3 | 2.4 | 2.6 | 2.9 | 3.0 | 3.1 | 3.2 | 3.3 | 3.8 | |
| יג. שיעור הכיסוי הקופתי | | | | | | | | | | | | | |
| יד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | | 41.8% | 38.3% | 42.9% | 42.6% | 44.7% | 45.2% | 45.8% | 47.4% | 50.2% | 51.0% | 52.9% | |
| טו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | | 1,118,821 | 1,171,956 | 1,223,002 | 1,279,728 | 1,336,191 | 1,385,132 | 1,460,582 | 1,587,901 | 1,674,314 | 1,850,591 | 1,999,716 | |
| טז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | | 31% | 29% | 30% | 31% | 33% | 35% | 37% | 37% | 40% | 40% | 38% | |
| יז. העברה בין-ענפית במשך השנה | | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | |
| יח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | |
| יט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | 1.4% | 2.6% | -0.7% | 1.5% | 4.0% | 6.7% | 6.5% | 5.4% | 7.3% | 21.5% | | |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינוענפית | | 10.4% | 13.6% | 5.3% | 0.3% | 3.7% | 0.4% | 3.1% | 4.2% | 9.9% | 17.2% | | |
| קרן הביטוח | | 23.1% | 26.5% | 9.6% | -0.5% | 3.4% | -5.5% | -0.4% | 3.0% | 12.5% | | | |
| גרעון אקטוארי | | 4.1% | 7.1% | 12.0% | -3.5% | -4.0% | 0.1% | 3.8% | 3.2% | 1.9% | 8.1% | | |
| תשלומים | | 4.2% | 9.8% | 6.0% | -1.6% | -2.0% | 1.3% | 1.7% | 3.6% | 1.2% | -2.2% | | |
| תקבולי דמי ביטוח | | | | | | | | | | | | | |

סיעוד : רק חלק מל"ל , נכות כללית : לפי דוחות כספיים

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

לוח מס' 0.2009

מצב ענפי הביטוח לשנת 2009

| ענף | שרות מילואים | נפגעי תאונות מטעמי צדק | הענקות | פשי"ר | אבטלה | ילדים | אמהות | נפגעי עבודה | נכות כללית | סיעוד | זקנה ושארים | סה"כ הענפים |
|---|--------------|------------------------|--------|----------|------------|-------------|------------|-------------|------------|------------|-------------|-------------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | 0 | 3,534,988 | 4,922 | 696,408 | 0 | 91,829,822 | -1,860,764 | 4,473,657 | 9,589,803 | -1,092,481 | 64,152,279 | 171,328,635 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 28,297,800 | 86,103,700 | 12,490,000 | 190,245,500 | 317,137,000 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | 0 | -3,534,988 | -4,922 | -696,408 | 0 | -91,829,822 | 1,860,764 | 23,824,143 | 76,513,897 | 13,582,481 | 126,093,221 | 145,808,365 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | 16% | 11% | -9% | 34% | 54% |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | 0 | 23,180 | 15,921 | 233,429 | 3,002,065 | 5,474,547 | 4,351,130 | 3,330,173 | 8,892,693 | 2,879,047 | 16,487,357 | 44,689,542 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | 0 | 343,677 | -2,524 | -107,799 | -2,468,486 | 15,314,595 | -2,023,531 | -1,364,340 | -2,846,362 | -2,373,671 | 940,627 | 5,412,186 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | - | 1483% | -16% | -46% | -82% | 280% | -47% | -41% | -32% | -82% | 6% | 12% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | 0 | 235,944 | 8,438 | 91,037 | 533,579 | 5,533,702 | 2,177,875 | 1,653,429 | 4,648,479 | 495,476 | 12,750,356 | 28,128,315 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | - | 1018% | 53% | 39% | 18% | 101% | 50% | 50% | 52% | 17% | 77% | 63% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | 0 | 0 | 4,686 | 0 | 0 | 11,910,936 | 166,557 | 0 | 628,911 | 0 | 2,156,014 | 14,867,103 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | - | 0% | 29% | 0% | 0% | 218% | 4% | 0% | 7% | 0% | 13% | 33% |
| יב. תקבולים מריבית | 0 | 130,913 | 274 | 34,593 | 0 | 3,344,504 | -16,832 | 203,760 | 447,981 | 8,473 | 2,512,055 | 6,665,721 |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | | |
| יג. שיעור הכיסוי הקופתי | - | 149.8 | 0.3 | 2.9 | 0.0 | 16.5 | -0.4 | 1.3 | 1.1 | -0.4 | 3.8 | 3.8 |
| י"ד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | | | | | | | | | | | | |
| ט"ו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | 0 | 39,274 | 82 | 10,378 | 0 | 1,003,351 | -5,050 | 61,128 | 134,394 | 2,542 | 753,617 | 1,999,716 |
| ט"ז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | - | 169% | 30% | 4% | 0% | 236% | 4% | 2% | 9% | 0% | 18% | 38% |
| י"ז. העברה בין-ענפית במשך השנה | | | | | | | | | | | | |
| י"ח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| י"ט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | | | | | | | | | | | |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינענפית | - | 31.1% | -24.8% | -10.3% | - | 41.6% | -748.7% | -7.9% | -11.6% | -199.4% | 19.5% | 21.5% |
| קרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | 17.8% | 17.7% | 17.2% | 16.9% | 17.2% |
| גרעון אקטוארי | - | 31.1% | -24.8% | -10.3% | - | 37.6% | -748.7% | 24.4% | 22.8% | 42.1% | 15.6% | 12.5% |
| תשלומים | - | 11.9% | 3.1% | 9.8% | 54.1% | 5.9% | 7.9% | 6.0% | 4.3% | 6.0% | 6.1% | 8.1% |
| תקבולי דמי ביטוח | - | -0.8% | -2.2% | -2.6% | -1.6% | -3.7% | -1.4% | -4.8% | -1.3% | 2.6% | -1.8% | -2.2% |

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

| | | |
|---|---------|-------------|
| 1 | לוח מס' | זקנה ושארים |
|---|---------|-------------|

| שנת כספים | | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|--|------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | | | | | | | | | | | | |
| | | 31,978,003 | 33,646,009 | 35,083,720 | 38,863,894 | 39,472,246 | 40,857,227 | 43,293,524 | 44,770,492 | 47,593,097 | 51,682,266 | 64,152,279 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | | | | | | | | | | | | |
| | | 93,060,000 | 103,769,800 | 131,808,900 | 135,174,700 | 117,808,000 | 120,516,900 | 121,230,900 | 123,472,800 | 134,169,300 | 156,654,000 | 190,245,500 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | | | | | | | | | | | | |
| | | 61,081,997 | 70,123,791 | 96,725,180 | 96,310,806 | 98,408,554 | 79,659,673 | 77,937,376 | 78,702,308 | 86,576,203 | 104,971,734 | 126,093,221 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | | | | | | | | | | | | |
| | | 34% | 32% | 27% | 29% | 29% | 34% | 36% | 36% | 35% | 33% | 34% |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | | | | | | | | | | | | |
| | | 9,716,572 | 10,659,627 | 12,044,992 | 12,331,701 | 12,450,390 | 12,805,338 | 13,056,398 | 13,794,435 | 14,105,382 | 15,045,089 | 16,487,357 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | | | | | | | | | | | | |
| | | 1,339,605 | 1,460,915 | 1,019,430 | 1,502,752 | 1,138,770 | 882,929 | 1,321,865 | 1,405,977 | 1,857,969 | 1,970,100 | 940,627 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | | | | | | | | | | | | |
| | | 14% | 14% | 8% | 12% | 9% | 7% | 10% | 10% | 13% | 13% | 6% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | | | | | | | | | | | | |
| | | 8,344,418 | 9,269,236 | 10,302,332 | 9,936,883 | 10,110,217 | 10,193,683 | 10,723,808 | 11,270,896 | 11,809,972 | 12,566,172 | 12,750,356 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | | | | | | | | | | | | |
| | | 86% | 87% | 82% | 84% | 81% | 80% | 82% | 82% | 84% | 84% | 77% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | | | | | | | | | | | | |
| | | 1,260,284 | 1,273,658 | 1,464,434 | 1,691,908 | 1,525,526 | 1,507,524 | 1,606,533 | 1,736,479 | 1,907,538 | 2,050,578 | 2,156,014 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | | | | | | | | | | | | |
| | | 13% | 12% | 12% | 14% | 12% | 12% | 12% | 13% | 14% | 14% | 13% |
| | | 1,450,010 | 1,576,382 | 1,652,035 | 1,821,168 | 1,941,149 | 1,977,945 | 2,034,284 | 2,169,366 | 2,211,139 | 2,384,138 | 2,512,055 |
| יב. תקבולים מריבית | | | | | | | | | | | | |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | | |
| | | 3.2 | 3.1 | 2.9 | 3.1 | 3.1 | 3.2 | 3.3 | 3.3 | 3.3 | 3.4 | 3.8 |
| יג. שיעור הכיסוי הקופתי | | | | | | | | | | | | |
| יד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | | | | | | | | | | | | |
| | | 15.1% | 13.7% | 14.7% | 16.4% | 15.1% | 14.8% | 15.0% | 15.4% | 16.2% | 16.3% | 16.9% |
| טו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | | | | | | | | | | | | |
| | | 435,003 | 472,915 | 495,611 | 546,350 | 582,345 | 593,384 | 610,285 | 650,810 | 663,342 | 715,241 | 753,617 |
| טז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | | | | | | | | | | | | |
| | | 17% | 16% | 16% | 18% | 17% | 16% | 17% | 17% | 18% | 18% | 18% |
| יז. העברה בין-ענפית במשך השנה | | | | | | | | | | | | |
| | | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | | | | | | | | | | | | |
| | | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | | | | | | | | | | | |
| | | 4.6% | 5.2% | 2.8% | 4.0% | 3.5% | 2.3% | 3.5% | 3.5% | 2.8% | 4.6% | 19.5% |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינענפית | | | | | | | | | | | | |
| | | 7.9% | 11.5% | 3.9% | -3.7% | 4.0% | -11.2% | -1.8% | 1.9% | 5.1% | 12.5% | 16.9% |
| קרן הביטוח | | | | | | | | | | | | |
| | | 9.6% | 14.8% | 4.3% | -6.5% | 4.1% | -17.1% | -4.4% | 1.1% | 6.4% | 16.8% | 15.6% |
| גרעון אקטוארי | | | | | | | | | | | | |
| | | 2.9% | 8.5% | 11.7% | -3.1% | 0.3% | 3.3% | 0.6% | 3.5% | 1.7% | 2.0% | 6.1% |
| תשלומים | | | | | | | | | | | | |
| | | 4.2% | 9.8% | 6.0% | -1.9% | -2.5% | 1.2% | 3.8% | 2.9% | 4.2% | 1.7% | -1.8% |
| תקבולי דמי ביטוח | | | | | | | | | | | | |

| שנת כספים | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|------------|-----------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | 8,246,948 | 7,523,711 | 6,615,195 | 5,711,597 | 4,216,947 | 2,826,294 | 1,383,118 | -311,345 | 561,357 | 1,057,781 | -1,092,481 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | 5,897,000 | 6,962,000 | 6,700,900 | 7,130,400 | 6,859,700 | 7,018,200 | 7,339,700 | 8,600,400 | 9,214,000 | 10,254,500 | 12,490,000 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | -2,349,948 | -561,711 | -1,347,711 | 85,705 | 2,642,753 | 4,191,906 | 5,956,582 | 8,911,745 | 8,652,643 | 9,196,719 | 13,582,481 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | 140% | 108% | 122% | 99% | 61% | 40% | 19% | -4% | 6% | 10% | -9% |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | 1,207,958 | 1,425,671 | 1,768,755 | 1,879,472 | 1,883,523 | 1,934,050 | 2,000,459 | 2,156,885 | 2,448,512 | 2,629,862 | 2,879,047 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | -498,184 | -704,190 | -1,048,777 | -1,191,567 | -1,254,323 | -1,368,517 | -1,500,270 | -1,700,597 | -1,966,947 | -2,059,968 | -2,373,671 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | -41% | -49% | -59% | -63% | -67% | -71% | -75% | -79% | -80% | -78% | -82% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | 299,685 | 334,681 | 358,385 | 372,746 | 367,943 | 371,727 | 390,059 | 421,407 | 443,650 | 467,266 | 495,476 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | 25% | 23% | 20% | 20% | 20% | 19% | 19% | 20% | 18% | 18% | 17% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% |
| יב. תקבולים מריבית | 410,089 | 386,730 | 361,536 | 315,159 | 257,114 | 190,684 | 106,357 | 31,590 | 35,507 | 100,786 | 8,473 |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| יג. שיעור הכיסוי הקופתי | 6.7 | 5.3 | 3.7 | 3.0 | 2.3 | 1.5 | 0.7 | -0.1 | 0.2 | 0.4 | -0.4 |
| יד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% |
| טו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | 123,027 | 116,019 | 108,461 | 94,548 | 77,134 | 57,205 | 31,907 | 9,477 | 10,652 | 30,236 | 2,542 |
| טז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 10% | 8% | 6% | 5% | 4% | 3% | 2% | 0% | 0% | 1% | 0% |
| יז. העברה בין-ענפית במשך השנה | 4,500,000 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2,900,000 | 2,500,000 | 0 |
| יח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | | | | | | | | | | |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינענפית | -7.3% | -8.8% | -13.3% | -18.9% | -24.7% | -33.8% | -52.2% | -122.5% | -79.0% | -66.7% | -199.4% |
| קרן הביטוח | 13.1% | 18.1% | 7.0% | -0.1% | -1.9% | 1.1% | 2.1% | 17.3% | 3.6% | 7.2% | 17.2% |
| גרעון אקטוארי | -367.2% | -76.1% | -106.3% | 1454.5% | 89.8% | 56.7% | 38.8% | 49.8% | -6.1% | 2.4% | 42.1% |
| תשלומים | 8.0% | 16.7% | 22.7% | 0.5% | -0.5% | 3.1% | 2.1% | 5.6% | 12.9% | 2.7% | 6.0% |
| תקבולי דמי ביטוח | 4.2% | 10.4% | 5.9% | -1.6% | -1.9% | 1.4% | 3.6% | 5.8% | 4.7% | 0.7% | 2.6% |

לפי דוחות כספיים

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

| | | |
|---|---------|---------------------------------|
| 3 | לוח מס' | התפתחות ענף הביטוח : נכות כללית |
|---|---------|---------------------------------|

| שנת כספיים | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | 17,988,560 | 17,595,445 | 16,545,596 | 15,777,013 | 13,690,691 | 11,795,725 | 9,711,410 | 7,237,798 | 8,792,927 | 10,435,465 | 9,589,803 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | 33,600,000 | 39,638,600 | 48,233,000 | 58,241,700 | 59,326,300 | 53,844,200 | 57,697,100 | 59,738,000 | 63,825,000 | 70,382,800 | 86,103,700 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | 15,611,440 | 22,043,155 | 31,687,404 | 42,464,687 | 45,635,609 | 42,048,475 | 47,985,690 | 52,500,202 | 55,032,073 | 59,947,335 | 76,513,897 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | 54% | 44% | 34% | 27% | 23% | 22% | 17% | 12% | 14% | 15% | 11% |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | 4,061,418 | 4,611,133 | 5,340,416 | 6,198,406 | 6,547,954 | 6,577,012 | 6,970,718 | 7,436,992 | 7,768,073 | 8,250,228 | 8,892,693 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | -210,705 | -420,684 | -912,120 | -1,684,489 | -2,256,953 | -1,962,722 | -2,235,424 | -2,475,194 | -2,490,281 | -2,377,945 | -2,846,362 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | -5% | -9% | -17% | -27% | -34% | -30% | -32% | -33% | -32% | -29% | -32% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | 2,914,526 | 3,245,904 | 3,482,965 | 3,579,515 | 3,455,847 | 3,458,684 | 3,634,021 | 3,955,558 | 4,229,111 | 4,557,506 | 4,648,479 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | 72% | 70% | 65% | 58% | 53% | 52% | 53% | 54% | 54% | 55% | 52% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | 63,833 | 64,088 | 66,862 | 63,295 | 59,316 | 456,922 | 481,272 | 525,231 | 562,931 | 605,879 | 628,911 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 2% | 1% | 1% | 1% | 1% | 7% | 7% | 7% | 7% | 7% | 7% |
| יב. תקבולים מריבית | 850,132 | 862,415 | 850,223 | 834,016 | 733,900 | 639,000 | 533,092 | 425,518 | 424,601 | 542,956 | 447,981 |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| יג. שיעור הכיסוי הקופתי | 4.4 | 3.8 | 3.1 | 2.5 | 2.1 | 1.8 | 1.4 | 1.0 | 1.1 | 1.2 | 1.1 |
| יד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | 2.2% | 2.0% | 1.9% | 1.8% | 1.7% | 1.3.2% | 13.2% | 13.3% | 13.3% | 13.3% | 13.5% |
| טו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | 255,040 | 258,725 | 255,067 | 250,205 | 220,170 | 191,700 | 159,928 | 127,655 | 127,380 | 162,887 | 134,394 |
| טז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 8% | 7% | 6% | 5% | 4% | 10% | 9% | 9% | 9% | 9% | 9% |
| יז. העברה בין-ענפית במשך השנה | 8,000,000 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4,000,000 | 3,500,000 | 0 |
| יח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | | | | | | | | | | |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינענפית | -1.5% | -2.2% | -7.3% | -10.5% | -11.6% | -14.9% | -19.6% | -25.4% | -24.3% | -18.2% | -11.6% |
| קרן הביטוח | 15.1% | 18.0% | 7.5% | 13.4% | 3.8% | 5.2% | 4.7% | 3.6% | 3.3% | 6.2% | 17.7% |
| גרעון אקטוארי | -18.0% | 41.2% | 17.3% | 25.8% | 9.5% | 12.6% | 11.5% | 9.5% | 1.4% | 4.9% | 22.8% |
| תשלומים | 7.5% | 12.3% | 14.5% | 9.8% | 4.9% | 0.9% | 4.6% | 4.5% | 3.9% | 1.5% | 4.3% |
| תקבולי דמי ביטוח | 4.2% | 10.1% | 6.1% | -2.8% | -4.1% | 0.5% | 3.7% | 6.6% | 6.4% | 3.0% | -1.3% |

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

4 לוח מס' התפתחות ענף הביטוח : נפגעי עבודה

| שנת כספים | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | 8,400,552 | 7,666,706 | 6,769,343 | 6,313,335 | 5,844,199 | 5,141,404 | 4,314,830 | 3,277,599 | 3,805,874 | 4,673,828 | 4,473,657 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | 15,458,200 | 17,730,700 | 21,476,300 | 21,886,600 | 22,157,300 | 18,577,300 | 19,225,300 | 19,932,200 | 21,003,000 | 23,109,400 | 28,297,800 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | 7,057,648 | 10,063,994 | 14,706,957 | 15,573,265 | 16,313,101 | 13,435,896 | 14,910,470 | 16,654,601 | 17,197,126 | 18,435,572 | 23,824,143 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | 54% | 43% | 32% | 29% | 26% | 28% | 22% | 16% | 18% | 20% | 16% |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | 2,108,956 | 2,373,952 | 2,633,181 | 2,775,018 | 2,760,705 | 2,751,893 | 2,789,216 | 2,881,138 | 2,908,503 | 3,040,947 | 3,330,173 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | -503,385 | -646,385 | -820,819 | -863,495 | -617,888 | -656,132 | -760,081 | -1,015,209 | -928,779 | -949,264 | -1,364,340 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | -24% | -27% | -31% | -31% | -22% | -24% | -27% | -35% | -32% | -31% | -41% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | 1,151,891 | 1,286,280 | 1,389,806 | 1,467,290 | 1,490,161 | 1,566,630 | 1,665,428 | 1,519,328 | 1,592,840 | 1,680,692 | 1,653,429 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | 55% | 54% | 53% | 53% | 54% | 57% | 60% | 53% | 55% | 55% | 50% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% |
| י"ב. תקבולים מריבית | 413,102 | 394,461 | 371,878 | 334,209 | 299,037 | 264,095 | 236,529 | 190,281 | 186,591 | 236,494 | 203,760 |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| י"ג. שיעור הכיסוי הקופתי | 3.9 | 3.2 | 2.6 | 2.2 | 2.1 | 1.9 | 1.5 | 1.1 | 1.3 | 1.5 | 1.3 |
| י"ד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% |
| ט"ו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | 123,931 | 118,338 | 111,563 | 100,263 | 89,711 | 79,229 | 70,959 | 57,084 | 55,977 | 70,948 | 61,128 |
| ט"ז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 6% | 5% | 4% | 4% | 3% | 3% | 3% | 2% | 2% | 2% | 2% |
| י"ז. העברה בין-ענפית במשך השנה | 1,250,000 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1,500,000 | 1,500,000 | 0 |
| י"ח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| י"ט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | | | | | | | | | | |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינוענפית | -6.1% | -8.7% | -12.9% | -12.4% | -5.7% | -13.1% | -18.0% | -24.0% | -23.0% | -15.1% | -7.9% |
| קרן הביטוח | 15.3% | 14.7% | 9.0% | -4.3% | 3.2% | 1.4% | 1.1% | 3.8% | 1.9% | 6.0% | 17.8% |
| גרעון אקטוארי | 23.3% | 42.6% | 23.3% | -0.6% | 6.8% | 8.3% | 8.4% | 11.8% | -0.1% | 3.3% | 24.4% |
| תשלומים | 2.7% | 11.3% | 9.7% | -0.3% | -1.2% | 0.1% | 0.0% | 1.2% | 0.4% | 0.0% | 6.0% |
| תקבולי דמי ביטוח | 3.6% | 10.4% | 6.9% | -0.1% | 0.9% | 5.6% | 4.9% | -10.7% | 4.3% | 0.9% | -4.8% |

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

לוח מס' 5

התפתחות ענף הביטוח : אמהות

| שנת כספים | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|------------|------------|------------|------------|------------|-----------|-----------|------------|------------|------------|------------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | 4,292,994 | 3,708,079 | 3,035,493 | 2,523,217 | 1,648,903 | 748,662 | -102,120 | -1,118,902 | 305,939 | 276,033 | -1,860,764 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | -4,292,994 | -3,708,079 | -3,035,493 | -2,523,217 | -1,648,903 | -748,662 | 102,120 | 1,118,902 | -305,939 | -276,033 | 1,860,764 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנחה) | 1,934,169 | 2,149,327 | 2,378,825 | 2,473,022 | 2,464,235 | 2,468,291 | 2,608,489 | 2,866,627 | 3,370,425 | 3,902,984 | 4,351,130 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | -450,661 | -543,516 | -686,211 | -764,270 | -840,982 | -882,429 | -906,451 | -1,047,146 | -1,230,950 | -1,550,393 | -2,023,531 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | -23% | -25% | -29% | -31% | -34% | -36% | -35% | -37% | -37% | -40% | -47% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | 1,264,133 | 1,407,911 | 1,514,186 | 1,565,943 | 1,516,122 | 1,522,019 | 1,683,312 | 1,846,451 | 1,981,855 | 2,138,090 | 2,177,875 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | 65% | 66% | 64% | 63% | 62% | 62% | 65% | 64% | 59% | 55% | 50% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 151,555 | 159,948 | 166,557 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 4% | 4% | 4% |
| יב. תקבולים מריבית | 219,375 | 197,900 | 178,428 | 142,809 | 107,131 | 63,715 | 18,726 | -26,970 | 6,065 | 54,553 | -16,832 |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| יג. שיעור הכיסוי הקופתי | 2.2 | 1.7 | 1.3 | 1.0 | 0.7 | 0.3 | 0.0 | -0.4 | 0.1 | 0.1 | -0.4 |
| י"ד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | | | | | | | | | | | |
| ט"ו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | 65,813 | 59,370 | 53,528 | 42,843 | 32,139 | 19,115 | 5,618 | -8,091 | 1,820 | 16,366 | -5,050 |
| ט"ז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 3% | 3% | 2% | 2% | 1% | 1% | 0% | 0% | 5% | 5% | 4% |
| י"ז. העברה בין-ענפית במשך השנה | | | | | | | | | | | |
| י"ח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| י"ט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | | | | | | | | | | |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינענפית | -8.8% | -13.6% | -19.3% | -21.9% | -33.4% | -55.1% | -113.3% | 996.7% | -81.3% | -85.3% | -748.7% |
| קרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| גרעון אקטוארי | 2833.8% | -13.6% | -19.3% | -21.9% | -33.4% | -55.1% | -113.3% | 996.7% | -126.4% | -13.1% | -748.7% |
| תשלומים | 1.7% | 9.9% | 9.5% | -1.6% | -1.0% | 0.6% | 4.3% | 7.6% | 17.0% | 10.7% | 7.9% |
| תקבולי דמי ביטוח | 3.7% | 10.1% | 6.4% | -2.1% | -3.8% | 0.8% | 9.1% | 7.4% | 6.8% | 3.1% | -1.4% |

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

התפתחות ענף הביטוח : ילדים לוח מס' 6

| שנת כספים | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|-------------|------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | 6,150,462 | 9,635,171 | 12,162,408 | 17,741,368 | 24,107,567 | 32,752,320 | 44,227,330 | 55,296,810 | 57,744,980 | 64,235,249 | 91,829,822 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | -6,150,462 | -9,635,171 | -12,162,408 | -17,741,368 | -24,107,567 | -32,752,320 | -44,227,330 | -55,296,810 | -57,744,980 | -64,235,249 | -91,829,822 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | 6,667,820 | 6,868,262 | 7,485,201 | 6,632,130 | 5,998,993 | 4,713,426 | 4,393,178 | 4,842,771 | 4,878,790 | 5,001,413 | 5,474,547 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | 4,077,903 | 4,642,538 | 5,927,393 | 7,320,956 | 8,824,764 | 10,381,876 | 11,994,592 | 12,768,331 | 13,751,773 | 14,643,019 | 15,314,595 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | 61% | 68% | 79% | 110% | 147% | 220% | 273% | 264% | 282% | 293% | 280% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | 4,083,270 | 4,503,484 | 4,820,376 | 5,103,370 | 5,180,586 | 5,228,593 | 5,481,599 | 5,485,766 | 5,447,144 | 5,563,128 | 5,533,702 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | 61% | 66% | 64% | 77% | 86% | 111% | 125% | 113% | 112% | 111% | 101% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | 6,482,043 | 6,609,359 | 8,002,499 | 8,082,541 | 8,600,235 | 8,444,666 | 9,033,894 | 9,704,406 | 10,570,453 | 11,384,210 | 11,910,936 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 97% | 96% | 107% | 122% | 143% | 179% | 206% | 200% | 217% | 228% | 218% |
| י"ב. תקבולים מריבית | 180,410 | 397,957 | 589,719 | 767,175 | 1,042,936 | 1,419,282 | 1,872,277 | 2,420,930 | 2,612,966 | 2,697,094 | 3,344,504 |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| י"ג. שיעור הכיסוי הקופתי | 0.9 | 1.4 | 1.6 | 2.6 | 4.1 | 6.9 | 9.9 | 11.5 | 11.7 | 12.7 | 16.5 |
| י"ד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | 158.7% | 146.8% | 166.0% | 158.4% | 166.0% | 161.5% | 164.8% | 176.9% | 194.1% | 204.6% | 215.2% |
| ט"ו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | 54,123 | 119,387 | 176,916 | 230,153 | 312,881 | 425,785 | 561,683 | 726,279 | 783,890 | 809,128 | 1,003,351 |
| ט"ז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 98% | 98% | 109% | 125% | 149% | 188% | 218% | 215% | 233% | 244% | 236% |
| י"ז. העברה בין-ענפית במשך השנה | -18,250,000 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | -11,100,000 | -9,000,000 | 0 |
| י"ח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | 0 | -1,789,861 | -3,334,374 | -2,912,783 | -1,955,744 | -1,913,160 | -1,597,127 | -1,568,804 | -1,331,569 | -1,421,307 | -2,697,844 |
| י"ט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | | | | | | | | | | |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינענפית | 177.4% | 85.8% | 58.6% | 59.5% | 49.7% | 42.1% | 36.7% | 28.7% | 29.3% | 29.8% | 41.6% |
| קרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| גרעון אקטוארי | -70.3% | 56.7% | 24.5% | 37.0% | 38.5% | 34.2% | 31.9% | 25.2% | 1.0% | 7.2% | 37.6% |
| תשלומים | 4.6% | 1.9% | 7.8% | -16.2% | -10.1% | -21.1% | -8.0% | 8.0% | 0.2% | -2.0% | 5.9% |
| תקבולי דמי ביטוח | 4.3% | 9.1% | 5.9% | 0.2% | 0.8% | 1.3% | 3.5% | -2.0% | -1.2% | -2.4% | -3.7% |

הסכומים באלפי ש"ח נומינלי

7 לוח מס' אבטלה : התפתחות ענף הביטוח

| שנת כספים | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | 946,034 | 170,386 | 180,406 | 0 | 0 | 3,621 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | -946,034 | -170,386 | -180,406 | 0 | 0 | -3,621 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | 2,999,985 | 3,005,066 | 3,560,365 | 3,588,676 | 2,462,967 | 2,144,153 | 2,024,873 | 1,997,185 | 1,795,289 | 1,886,060 | 3,002,065 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | -2,473,934 | -2,556,215 | -3,127,087 | -3,196,619 | -2,086,741 | -1,777,519 | -1,626,508 | -1,581,665 | -1,342,472 | -1,360,962 | -2,468,486 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | -82% | -85% | -88% | -89% | -85% | -83% | -80% | -79% | -75% | -72% | -82% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | 405,252 | 454,601 | 470,588 | 455,736 | 420,139 | 408,186 | 434,549 | 450,580 | 483,527 | 525,098 | 533,579 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | 14% | 15% | 13% | 13% | 17% | 19% | 21% | 23% | 27% | 28% | 18% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% |
| י"ב. תקבולים מריבית | 120,799 | -5,750 | -37,310 | -63,679 | -43,913 | -41,553 | -36,183 | -35,060 | -30,710 | 0 | 0 |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| י"ג. שיעור הכיסוי הקופתי | 0.3 | 0.1 | 0.1 | 0.0 | 0.0 | 0.0 | 0.0 | 0.0 | 0.0 | 0.0 | 0.0 |
| י"ד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% |
| ט"ו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | 36,240 | -1,725 | -11,193 | -19,104 | -13,174 | -12,466 | -10,855 | -10,518 | -9,213 | 0 | 0 |
| ט"ז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 1% | 0% | 0% | -1% | -1% | -1% | -1% | -1% | -1% | 0% | 0% |
| י"ז. העברה בין-ענפית במשך השנה | 5,096,983 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| י"ח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | 0 | 1,789,861 | 3,334,374 | 2,912,783 | 1,955,744 | 1,913,160 | 1,597,127 | 1,568,804 | 1,331,569 | 1,421,307 | 2,697,844 |
| י"ט. גידולים ריאליים שנתיים של : | -72.5% | -271.2% | -1925.3% | -1616.1% | - | - | -43179.6% | - | - | - | - |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינוענפית | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| קרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| גרעון אקטוארי | -155.0% | -82.0% | -82.0% | -100.0% | - | - | -100.0% | - | - | - | - |
| תשלומים | 2.4% | -0.9% | 17.2% | -4.6% | -31.8% | -12.6% | -6.8% | -3.4% | -10.6% | 0.4% | 54.1% |
| תקבולי דמי ביטוח | 5.0% | 10.9% | 2.4% | -8.4% | -8.4% | -2.4% | 5.1% | 1.5% | 6.8% | 3.8% | -1.6% |

הסכומים באלפי נה נומינלי

התפתחות ענף הביטוח : פש"ר לוח מס' 8

| שנת כספים | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|------------|------------|------------|------------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|
| נתונים לסוף השנה: | | | | | | | | | | | |
| א. יתרת נכסי הענף | 1,606,622 | 1,532,360 | 1,483,206 | 1,400,738 | 972,049 | 741,142 | 690,630 | 813,864 | 809,970 | 747,465 | 696,408 |
| ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמלאות בפועל | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| ג. גרעון אקטוארי=קרן הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף | -1,606,622 | -1,532,360 | -1,483,206 | -1,400,738 | -972,049 | -741,142 | -690,630 | -813,864 | -809,970 | -747,465 | -696,408 |
| ד. כיסוי אקטוארי=יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| נתונים במשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| ה. תשלומים (כולל מנהל) | 60,503 | 65,129 | 67,256 | 104,558 | 191,638 | 202,817 | 230,983 | 156,105 | 210,441 | 205,784 | 233,429 |
| ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים | 106,752 | 100,155 | 109,090 | 64,159 | -36,654 | -71,514 | -104,909 | -34,953 | -87,411 | -76,461 | -107,799 |
| ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים | 176% | 154% | 162% | 61% | -19% | -35% | -45% | -22% | -42% | -37% | -46% |
| ח. תקבולי דמי ביטוח | 73,218 | 81,790 | 87,980 | 84,788 | 81,927 | 85,039 | 91,838 | 87,805 | 83,779 | 90,447 | 91,037 |
| ט. תקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ תשלומים | 121% | 126% | 131% | 81% | 43% | 42% | 40% | 56% | 40% | 44% | 39% |
| י. השתתפות תקציב המדינה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יא. השתתפות תקציב המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% | 0% |
| יב. תקבולים מריבית | 80,566 | 79,705 | 84,721 | 77,927 | 68,418 | 46,171 | 34,236 | 33,347 | 39,251 | 38,876 | 34,593 |
| נתונים לסוף ובמשך השנה: | | | | | | | | | | | |
| יג. שיעור הכיסוי הקופתי | 26.2 | 23.5 | 21.9 | 13.2 | 5.1 | 3.6 | 2.9 | 5.3 | 3.8 | 3.6 | 2.9 |
| יד. השתתפות תקציב המדינה ב-% מדמי הביטוח | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% | 0.0% |
| טו. הערכה של השפעת הריבית המיוחדת | 24,170 | 23,912 | 25,416 | 23,378 | 20,525 | 13,851 | 10,271 | 10,004 | 11,775 | 11,663 | 10,378 |
| טז. סה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ תשלומים | 40% | 37% | 38% | 22% | 11% | 7% | 4% | 6% | 6% | 6% | 4% |
| יז. העברה בין-ענפית במשך השנה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יח. העברה בין-ענפית בסוף השנה | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| יט. גידולים ריאליים שנתיים של : | | | | | | | | | | | |
| יתרת נכסי הענף, בלי השפעת העברה בינענפית | 6.4% | -4.6% | -4.6% | -11.3% | -29.3% | -24.7% | -9.0% | 18.0% | -3.7% | -11.1% | -10.3% |
| קרן הביטוח | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
| גרעון אקטוארי | 6.4% | -4.6% | -4.6% | -11.3% | -29.3% | -24.7% | -9.0% | 18.0% | -3.7% | -11.1% | -10.3% |
| תשלומים | 59.7% | 6.4% | 2.1% | 47.1% | 82.1% | 6.3% | 12.4% | -33.8% | 34.1% | -6.5% | 9.8% |
| תקבולי דמי ביטוח | 4.6% | 10.5% | 6.4% | -8.8% | -4.0% | 4.2% | 6.6% | -6.4% | -5.1% | 3.2% | -2.6% |